

FAKTA OM ERHVERVET 2014

— *Fremtidens fødevareklynge er dansk*

“Det er et yndigt land på 4,3 mio. hektar. Det er ikke meget, men nok til at rumme lidt flere af de **store spørgsmål.**”

Citat fra Landbrug & Fødevarers kampagnefilm “Der er et yndigt land.”

Fremtidens fødevareklynge er dansk

Den danske fødevareklynge er verdens tredjestørste, og Danmark er ifølge en ny undersøgelse det mest innovative land på det europæiske kontinent. Det er der flere gode grunde til.

Tal og fakta kan være nådesløse størrelser. Specielt hvis de rummer en ubekvem sandhed. Men i deres objektive og saglige natur kan de også være fantastiske og imødekommende, når de f.eks. viser potentialet og omfanget af den danske fødevareklynge, som i skrivende stund er verdens tredjestørste.

På vegne af Landbrug & Fødevarer er vi derfor stolte over at kunne præsentere denne publikation. Udover et omfattende tal- og statistikmateriale, fortællende grafik og skarpe billeder, indeholder publikationen også en række uddybende og analyserende artikler, som både fortæller historien om fødevareklyngens historiske og aktuelle udfordringer. Samtidig kigger vi også ind i en fremtid, som den danske fødevareklynge vil komme til at sætte sit umiskendelige præg på. Ikke mindst internationalt, hvor danske virksomheder og forskere vil fortsætte med at spille en afgørende rolle, når verden i 2050 tæller mere end 9,6 mia. mennesker, og der er mindre landbrugsareal at dyrke afgrøder på.

Den danske fødevareklynge er andet og meget mere end koteletter, korn og smør. I fremtiden vil vi se Danmark være med helt i front, når nye banebrydende teknologier skal udvikles og tages i brug for at skabe en verden, hvor klodens naturressourcer forvaltes bæredygtigt og begavet.

Hvis det står til os, bliver vi vidner til et dansk landbrugs- og fødevareerhverv, som med bred politisk og folkelig opbakning producerer kvalitetsprodukter og skaber økonomisk stimulerende eksportindtægter, og bidrager til at øge verdens samlede bæredygtighed med dansk know how.

Det tror vi på, fordi vi i Danmark har en stærk og stolt tradition for samarbejde, videndeling og en ukuelig innovationskraft, der ifølge en ny undersøgelse placerer os som den mest innovative nation på det europæiske kontinent.

I Landbrug & Fødevarer er vi overbeviste om, at fremtiden trods de aktuelle konjunkturer ikke er så sort, som den har været. Det står vi ved. Vi skal fortsat have modet og viljen til at skabe vækst og velstand, men det skal ske i balance med naturen, som vi skylder at efterlade i samme eller endda bedre forfatning, end vi overtog den. Det vil kræve hårdt arbejde, ny viden og fri kreativitet. Vi er rustet og klar til fremtiden. Det håber og tror vi også, I er.

Rigtig god læselyst.

Martin Merrild
Formand i Landbrug & Fødevarer

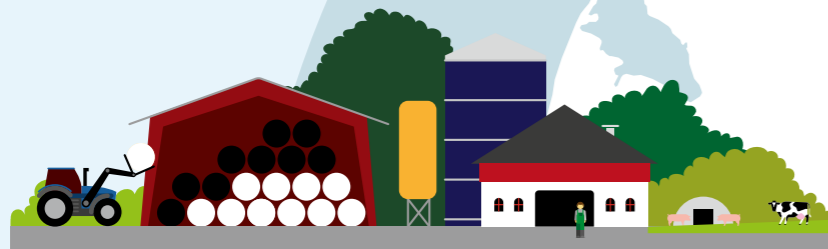
Karen Hækkerup
Adm. direktør i Landbrug & Fødevarer

Vi kigger ind i en **fremtid**, som den **danske fødevareklynge** vil komme til at sætte sit umiskendelige præg på.

DANMARK HAR EN STÆRK FØDEVAREKLYNGE

— Danmark har en stærk fødevareklynge, fordi alle dele af værdikæden arbejder tæt sammen. Effektiv ressourceudnyttelse og konstant fokus på optimering i hele værdikæden gør den danske fødevareklynge i stand til at konkurrere på verdensmarkedet.

PRIMÆRPRODUKTIONEN

I primærproduktionen produceres alle råvarerne til de øvrige dele af værdikæden i fødevareklyngen. Råvarerne er f.eks. **svin, mælk, kvæg, mink, kyllinger og korn**. Landmændene er meget specialiserede og anvender ny viden for at optimere produktionen og give dyr, miljø og natur de bedste vilkår.

FORARBEJDNINGSINDUSTRIEN

I denne del af fødevareklyngens værdikæde behandles alle råvarerne. Det er her at råmælken bliver til **ost og smør**, her **dyrene bliver slagtet** og her markens afgrøder bliver til **foderblandinger, sukker eller mel**.

AGROINDUSTRIEN

Agroindustrien er understøttende for, at både primærproduktionen og forarbejdningsindustrien fungerer. I denne del af fødevareklyngen laves der f.eks. **maskiner og teknologi til mark og stald og til fødevarerforarbejdning**, der gør processer og produkter bedre i hele værdikæden.

VIDEN OG FORSKNING

Den danske fødevareklynge er førende indenfor forskning, viden og innovation. Fødevareklyngen er stærk og unik, fordi ny viden og nye metoder hele tiden optimerer produkterne og produktionsprocesserne. I Danmark er der et unikt **samarbejde mellem landmænd, industri og videninstitutioner**. Det er med til at gøre fødevareklyngen stærk.

Fødevareklyngen er et af de erhverv, der leverer det største bidrag til Danmarks handelsoverskud. Fødevareklyngen **eksporterer** til mere end **180 lande**.

Danmark frontløber på forskning og innovation i EU

Bag den danske succes ligger millioner af forsknings- og udviklingstimer, et væld af nye patenter og den konstante jagt på den ultimative ide.

Mere handel og flere investeringer i Afrika

Den viden og teknologi, vi har udviklet i Danmark, kan hjælpe fødevarer-virksomheder i Afrika til at brødføde den voksende befolkning.

Vækst i den cirkulære økonomi

Nye økonomiske modeller viser, hvordan fokus på ressourceeffektivitet og genanvendelse i lukkede kredsløb, kan fremme økonomisk vækst og velfærd.

Indhold

Indledning

Fremtidens fødevareklynge er dansk	3
Danmark har en stærk fødevareklynge	4

1 Fødevareklyngen i samfundet

Udsyn: Innovation	8
Beskæftigelse	14
Miljø og natur	15
Eksport	16
Forskning og uddannelse	18
Udsyn: Afrika	20

2 Råvaregrundlaget

Bedriftsstrukturen	26
Animalsk produktion	27
Dyrevelfærd	30
Vegetabilsk produktion	32
Økologi	35

3 Økonomi og indtjening

Økonomi og indtjening	38
Udsyn: Cirkulær økonomi	40

4 Forarbejdnings- og agroindustrien

Forarbejdningsindustrien	46
Fødevarer-sikkerhed	50
Agroindustrien	51

5 Danskernes forbrug og sundhed

Forbrug i Danmark	54
Danskernes sundhed	56

6 Tabeller og figurer

Tabeloversigt	58
---------------	----

Kilder mv.

Det statistiske grundlag er indsamlet blandt mange kilder, men der er hovedsageligt tale om data fra Danmarks Statistik, offentlige myndigheder samt egne beregninger.

Foto

Peter Prik Larsen
 PETRI & BETZ
 Tuala Hjarnø
 Ture Andersen
 Emil Søndergaard
 Adrian Joachim, Polfoto
 Inaki Relanzon, Polfoto
 Heinz Endler, Polfoto
 Tim Macpherson, Polfoto
 Hassan Ammar, Polfoto

Tryk

Cool Gray

Design & Layout

e-Types & e-Types Daily

Udgivet af

Landbrug & Fødevarer
 Axelborg, Axeltorv 3
 1609 København V
 www.lf.dk

ISBN-nr. 987-87-87323-20-8

**UDSYN
INNOVATION**

DANMARK FRONTLØBER PÅ FORSKNING OG INNOVATION I EU

DNA-analyser af græsfrø, vandløse mejerier og visionær produktudvikling er blot nogle eksempler på den danske fødevarerklænges innovationskraft og evne til at udnytte forskning og udvikling i alle grene af erhvervet. Ifølge en international undersøgelse har Danmark det mest innovative fødevarerhverv i EU.

Fødevarerhvervet i udvikling

Det er ikke kun hårdtarbejdende landmænd, mejeri- og slagteriarbejdere, der kan tage æren for, at den danske fødevarerklænge er verdens tredjestørste og var god for en eksport på 156. mia. kr. i 2013. Bag succesen ligger nemlig også millioner af forsknings- og udviklingstimer, et væld af nye patenter og den konstante jagt på den ultimative ide.

Af fødevarerklængens 169.000 beskæftigede er der stadig flere og flere, der arbejder med at forske og udvikle nye produkter og mere intelligente metoder at producere bæredygtige fødevarer på. I takt med, at der bliver

knaphed på klodens ressourcer og flere mennesker på jorden, er et lille land som Danmark tvunget til hele tiden at være på forkant med udviklingen for at bevare sine styrkepositioner. Erhvervets vækstmuligheder er nemlig i høj grad afhængig af eksport.

Vi har i Danmark en stærk tradition for, at landbrugs- og fødevarerhvervet arbejder tæt sammen med virksomheder og universiteter med henblik på at udvikle og optimere produktionen, så den hele tiden kan møde nye krav og stadig mere kompliceret lovgivning. Landbruget og fødevarerhvervet fungerer i praksis som sparringspartnere

og forsøgscenter for mange af de innovationer, som danske ingeniører, biokemikere, agronomer, dyrlæger og designere udvikler til erhvervet. Der er således en stærk synergi mellem landmanden, fødevarerproducenten og de forskere og virksomheder, der udvikler de nye metoder og teknologier. Dette samarbejde er et af de vigtigste elementer i udviklingen af fødevarerklængen.

Store investeringer

For at sætte den danske innovationsiver i perspektiv vidner årlige investeringer i fødevarerforskning på 3 mia. kr. om, at det er et område, som bliver prioriteret særdeles højt, især fra erhvervet selv. 2 mia. kr. kommer direkte fra erhvervet, resten fra staten og fonde. En ny analyse har opgjort den såkaldte innovationsscore for alle EU-landenes fødevarerhverv for at finde ud af, hvilke lande der, over en kam, er mest innovative. Det vil sige et samlet indeks for hvor mange penge, der er brugt på forskning i den private sektor, uddannelsesniveaue, antallet af patenter, nye produkter og værditilvækst i de

end deres konkurrenter. Så udover at virksomheden skaber sig et teknologisk og økonomisk forspring, kommer den ny teknologi også de landmænd, der producerer græs, til gode i form af mere produktive afgrøder og mere eksport. Ved VM-fodbold i Brasilien var det primært dansk græs, der blev spillet på.

Inden for mælkeproduktionen betyder høje krav til hygiejne, at der skal bruges meget vand. Det høje vandforbrug er både ressourcekrævende og omkostningstungt for mejeriet. Derfor samarbejder danske forskere og fødevarerindustrien på at udvikle det vandløse mejeri, hvor de vil spare på drikkevandet og i stedet bruge det frasorterede vand fra mælken til f.eks. rengøring og dermed også reducere mængden af spildevand, så kloakken belastes mindre. Tilsvarende er slagterierne i gang med at udvikle teknologier, som vil reducere deres vandforbrug markant. Forventningen er, at man gennem et tæt innovationssamarbejde industrierne i mellem vil opnå betydelige fremskridt. Det er til gavn for virksomhedernes bundlinje samtidig med, at det øger bæredygtigheden i produktionen.

Det er ikke kun på procesniveau, at innovationer ser dagens lys. Også på

produktniveau er den danske mejeribranche kendt for sin opfindsomhed og kreativitet. I 2006 indgik mejeriet Thiese en licensaftale med et islandsk mejeri, og lancerede herefter skyr på det danske marked. Siden er skyr i mange varianter blevet voldsomt populært hos de danske forbrugere, som især er interesseret i et højt proteinindhold. Ifølge tal fra Arla Foods er salget af skyr, målt på tværs af hele branchen, vokset med knap 200 pct. fra 2012 til 2013. Skyr er et godt bevis på branchens evne til at afkode, hvad forbrugere er modne til og derfor efterspørger.

Fødevarerklængen skal løse to store opgaver i fremtiden. Først og fremmest skal den danske fødevarerklænge fastholde og udbygge sit udviklingsmæssige momentum, og sekundært skal der gøres en mere målrettet indsats for at vise, at den danske fødevarerklænge er meget mere end bondegårde og fødevareraktiviteter, som vi kender dem. Forskning, udvikling og innovation skal højere op på den folkelige dagsorden, så der fortsat vil være kvalificerede kandidater til at bringe fødevarerklængen ind i en fremtid, der vil byde på nye og krævende teknologiske udfordringer, når verden i 2050 tæller mere end ni milliarder mennesker.

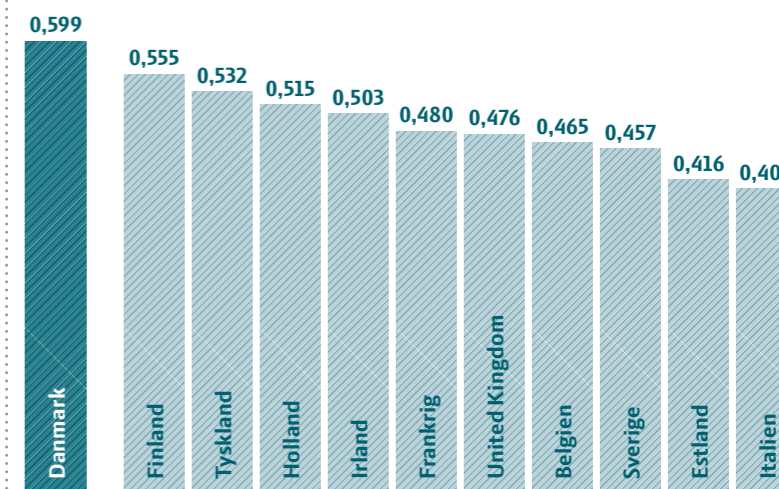
virksomheder, der bruger penge på innovation. Resultatet er opløftende, set med danske øjne, idet det danske fødevarerhverv, blandt alle lande i EU, indtager førstepladsen med den højeste innovationsscore.

Undersøgelser dokumenterer, at forskning, udvikling og innovation har stor betydning for virksomheders evne til at konkurrere. Samtidig er virksomheder, der forsker, udvikler og innoverer, langt mere effektive og produktive end virksomheder, der har et beskedent eller slet intet udviklingsbudget.

Innovation i hele værdikæden

En dansk virksomhed som DLF-Trifolium, der på verdensplan er markedsleder på græsfrø, er f.eks. først i verden med en ny revolutionerende forædlingsteknologi, genomisk selektion, hvor man så at sige udvælger nye græssorter på baggrund af DNA-analyser, som vi kender det fra medicinsk forskning. Konkret betyder den ny teknologi, at DLF-Trifolium har kunnet udvikle deres frø 30 pct. hurtigere

Højest rangerede lande i EU i forhold til innovationsindeks i fødevarersektoren

Kilde: Renwick et al., Innovation in the Irish Agrifood Sector, 2014

1 FØDEVARE- KLYNGEN I SAMFUNDET

Den danske fødevareklynge har en vigtig rolle i det danske samfund. Fødevareklyngen beskæftiger mange mennesker især i udkantsdanmark. Landmændene forvalter størstedelen af det danske areal og er samtidig vigtige forvaltere af den danske natur. Fødevareklyngen står for ca. 25 pct. af den danske vareeksport og giver dermed et stort positivt bidrag til varehandelsoverskuddet, samtidig er ca. 20.000 unge i gang med en uddannelse, der relaterer sig til fødevareklyngen.

Fødevareklyngen skabte beskæftigelse til ca. **169.000 personer** i 2013.

Beskæftigelse

Fødevareklyngen beskæftiger mange mennesker i hele Danmark. Erhvervet er især repræsenteret i udkanstdanmark.

Beskæftigelsen i fødevareklyngen udgør et væsentligt bidrag til samfundet. 169.000 personer var i 2013 beskæftiget som følge af aktiviteterne i den danske fødevareklynge. Størstedelen er beskæftiget i udkantdanmark.

Fødevareerhvervet skabte beskæftigelse til 169.000 personer i 2013 – godt 117.000 direkte i fødevareerhvervet og godt 51.000 i afledte støtteerhverv (lige fra den lokale elektriker på gården, over bankmanden til vognmanden). Omkring 2/3 af alle jobs kan henføres til eksporten. Antallet af jobs i de afledte følgeerhverv har ligget stabilt de seneste år.

Over tid er beskæftigelsen faldet i såvel primærproduktionen som i forarbejdningssektoren. I 1966 var der alene i primærlandbruget og gartneri beskæftiget 283.000 personer, mens der i 2013 var knap 65.000 personer.

Hvis der ikke ses på den afledte beskæftigelse, så skabte hver beskæftiget i fødevareklyngen en produktionsværdi på 1,7 mio. kr. i 2013 (faste 2010-priser). Til sammenligning var gennemsnittet for samtlige beskæftigede i Danmark på 1,2 mio. kr. i 2013. I 1966 udgjorde produktionsværdien pr. beskæftiget i fødevareklyngen blot 61 pct. af den totale produktion i Danmark pr. beskæftiget. I 2013 er billedet vendt på hovedet, så fødevareklyngen nu udgør 143 pct. af den samlede produktion pr. beskæftiget. Stigningen hænger sammen med den produktivitets- og strukturudvikling erhvervet har gennemgået de seneste 50 år. Det betyder, at fødevareklyngen både absolut og relativt

har overgået den gennemsnitlige produktionsværdi pr. beskæftiget i Danmark.

Den økonomiske aktivitet i fødevareklyngen skaber også vækst i andre erhverv. Hvert år bliver der skabt danske skattepligtige lønninger på 48 mia. kr. som følge af fødevareklyngens produktion, heraf de 28 mia. direkte i landbrugs- og fødevarevirksomhederne. I den afledte beskæftigelse skabes der yderligere 20 mia. kr., navnlig i serviceerhvervene hvor de 15 mia. kr. skabes. Med et skattetryk lige under 50, betyder det, at der hvert år betales indkomstskatter i omegnen af 20-25 mia. kr., som følge af fødevareklyngens produktion i Danmark.

Høj regional beskæftigelse i fødevareerhvervet

En stor del af fødevareklyngens produktion produceres i land- og yderkommunerne i Danmark. Fødevareklyngen, og de deraf afledte erhverv, har som arbejdsgiver, stor betydning i de såkaldte udkantkommuner. Fødevareklyngen beskæftiger omkring 10 pct. af det samlede antal beskæftigede i udkantkommunerne.

Flest mænd i de primære landbrug

Kønsfordelingen i det primære landbrug viser, at 80 pct. af de beskæftigede i landbrug og gartneri er mænd, mens 20 pct. er kvinder. Denne fordeling har ligget stort set fast de seneste 5 år. I forarbejdningsindustrien er kønsfordelingen lidt mere jævn, da ca. 60 pct. af de beskæftigede er mænd, mens 40 pct. er kvinder.

I 2013 skabte hver beskæftiget i fødevareklyngen en produktionsværdi på **1,7 mio. kr.**

80 pct. af de beskæftigede i landbrug og gartneri er mænd.

Tabel 1.1
Fødevareklyngens beskæftigelse, personer.

Figur 1.1
Fødevareklyngens regionale beskæftigelse i andel af alle beskæftigede.

Landbruget har igennem mere end 20 år arbejdet på at **udvide produktionen** samtidig med, at **miljøbelastningen mindskes**. Denne afkobling er lykkedes.

Miljø og natur

Miljø og natur er vigtige bestanddele i produktionen i fødevareklyngen. Landbruget og fødevarevirksomhederne arbejder konstant på at mindske miljøbelastningen og passe på naturen.

Gennem de sidste mere end 20 år er det lykkedes landbruget at øge produktionen samtidig med, at miljøbelastningen er reduceret markant.

Afkobling af produktion og miljøbelastning

Mens de producerede mængder (produktionsværdien målt i faste priser) er steget med 16 pct. siden 1990, har landbruget reduceret kvælstofoverskuddet med 45 pct., fosforoverskuddet med 84 pct., ammoniaktabet med 41 pct. og udledningen af drivhusgasser med 23 pct.

I 2012 havde landbruget et kvælstofoverskud på 226.700 ton, et fosforoverskud på 6.500 ton og et ammoniaktab på 73.400 ton. Udledningen af drivhusgasser var i 2012 på i alt 15,9 mio. ton CO₂-ækvivalenter, hvoraf udledningen af metan og lattergas udgjorde 10,2 mio. ton CO₂-ækvivalenter.

Stærkt forsknings- og udviklingsmiljø i fødevareerhvervet

Det stærke forsknings- og udviklingsmiljø på landbrugsområdet, specielt inden for avlsarbejde og foderoptimering, samt forbedret gyllehåndtering, ekstensiveret arealanvendelse, fald i anvendelse af handelsgødning og ændring i jordbearbejdning mv. er blandt de faktorer, der har bidraget til reduktionerne af miljøbelastningen. Fortsat teknologisk udvikling og ny viden forventes at kunne reducere landbrugets miljøbelastning yderligere fremover.

Naturpleje

Det danske landskab er et kulturlandskab, og mange af vores naturområder er resultatet af

en historisk landbrugsmæssig udnyttelse. Det drejer sig bl.a. om heder, enge, overdrev, moser og strandenge, som tidligere spillede en vigtig rolle i landbruget og blev udnyttet til bl.a. høslæt, afgræsning og tørvegravning.

I takt med landbrugets udvikling og mekanisering er mange af disse arealer ikke længere rentable at inddrage direkte i driften, bl.a. fordi de er små og ukurante, ligger langt fra bedriften og foderproduktionen er begrænset.

Det har imidlertid givet plads til landmænd, som satser fuldt ud på en ekstensiv drift med afgræsning eller høslæt på naturarealer. Det anslås, at der på landsplan er omkring 100 landmænd, som i dag er fuldtids naturplejere med kvæg. Dertil kommer et stort antal deltidslandmænd, som også udfører rigtig meget naturpleje, foruden flere og flere almindelige fuldtidslandmænd, som har naturplejekvæg eller -får i fritiden ved siden af deres primære produktion.

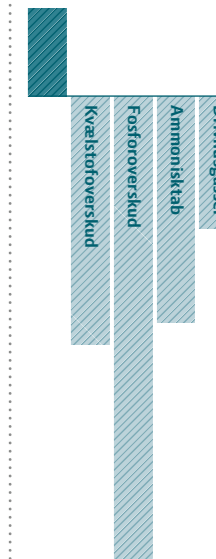
Det er muligt at opnå tilskud til afgræsning eller slæt af græs- og naturarealer. I 2014 var godt 100.000 ha. i tilsagn om pleje af græs- og naturarealer. Dette giver et fingerpeg om, hvor store arealer der plejes, men dertil kommer mange arealer, hvor der ikke søges tilskud.

Afkobling af produktion og miljøbelastning, 1990-2012, pct.-ændring

Landbruget har reduceret kvælstofoverskuddet med 45 pct., fosforoverskuddet med 84 pct., ammoniaktabet med 41 pct. og udledningen af drivhusgasser med 23 pct.

Produktions mængde

Miljøbelastning

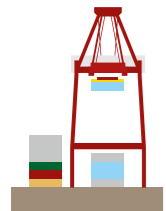
Figur 1.2
Udvikling i produktion og miljøbelastning, indeks 1990=100.

Tabel 1.2
Pleje af græs- og naturarealer.

Der er sket en **fordobling** af den **økologiske eksport** på **5 år**.

Eksporten til Kina inkl. Hong Kong ligger på **17,7 mia. kr.** og er den næststørste aftager af danske varer fra fødevareklyngen.

Eksport

Danmark har, som et af få europæiske lande, igennem de seneste 60 år opbygget en stærk landbrugs- og fødevareeksport, så vi i dag er europæiske nettofødevareeksportører. Hidtil er størstedelen af eksporten gået til europæiske lande, men de senere år er der for alvor sat skub i den danske fødevareklynges eksport til tredje lande. Kina er i dag det største eksportmarked efter Tyskland.

Fødevareklyngens eksport

Danmarks samlede vareeksport udgjorde 618 mia. kr. i 2013, heraf repræsenterede fødevareklyngen de 156 mia. kr. Fødevareklyngen står dermed for 25 pct. af Danmarks samlede vareeksport, hvilket understreger dens økonomiske betydning. Fødevareklyngen har mere end fordoblet sin eksport over de seneste 25 år.

EU aftager hovedparten af eksportvarerne, svarende til 60 pct., med Tyskland i spidsen med 28,5 mia. kr. De seneste års høje minkpriser og en fortsat høj efterspørgsel på høj-kvalitetsfødevarer, har betydet, at eksporten til Kina inkl. Hong Kong nu ligger på 17,7 mia. kr., og dermed er blevet den næststørste aftager af danske varer fra fødevareklyngen.

At Kina nu ligger på andenpladsen, og har overhalet Sverige, skyldes blandt andet den store eksport af minkskind og fødevareprodukter af høj kvalitet. Stort set hele den danske minkproduktion går til eksport, og 90 pct. heraf går alene til Kina/Hong Kong. I 2013 var gennemsnitsprisen på de 21 mio. eksporterede skind på 612 kr. pr. skind.

Af fødevareklyngens eksport på 156 mia. kr. udgør svinekødet ca. 20 pct., eller hvad der svarer til 31,9 mia. kr. Mejerieksporten, hvoraf ca. halvdelen består af ost, udgjorde i 2013 en værdi på 16,3 mia. kr.

Samlet set udgør mejeriprodukterne ca. 10 pct. af fødevareklyngens eksport.

Fødevareklyngen bidrager positivt til handelsbalancen

I 2013 steg såvel eksporten som importen af varer. Danmark eksporterede varer for 618 mia. kr., mens der blev importeret for 548 mia. kr., og dermed udgjorde det samlede handelsbalanceoverskud for varer 70 mia. kr. i 2013.

Den samlede eksport af varer fra fødevareklyngen udgjorde 156 mia. kr., mens importen tilsvarende udgjorde 90 mia. kr. Således bliver handelsoverskuddet fra fødevareklyngen 66 mia. kr. Det gør fødevareklyngen til en af de største bidragsydere til handelsoverskuddet.

Stigende handel med økologiske fødevarer

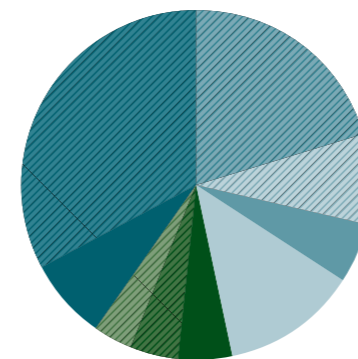
I takt med at efterspørgslen på økologiske fødevarer er steget, er udenrigshandlen hermed også vokset tilsvarende. Den totale import af økologiske fødevarer udgjorde i 2012 mere end 1,5 mia. kr. En stor del af importen udgøres af vegetabiliske produkter som frugt og grøntsager, kaffe og te samt korn og foderstoffer.

Den danske eksport af økologiske fødevarer gik ligeledes frem og lå i 2012 på knap 1,2 mia. kr. Det forventes, at eksporten er steget til omkring 1,3 mia. kr. i 2013. Dermed vil der være tale om en fordobling i forhold til

41 pct. af alle eksportvarer fra fødevareklyngen opnår en **merpris på 20 pct. i forhold til EU-gennemsnittet**.

Fødevareklyngens eksport på 156 mia. kr. fordelt på varer, 2013, pct.

Svinekød
20%

Mink
8%

Ost
6%

Fisk og skaldyr
13%

Andre mælkeprodukter
5%

Enzymer
4%

Foder
4%

Agromaskiner
7%

Øvrige
33%

2008. Det er især eksporten af de animalske fødevarer – mejeriprodukter og svinekød – der fortsætter med at vokste.

Danmarks økologiske udenrigshandel er koncentreret om Tyskland og Sverige, som er de vigtigste økologiske samhandelspartnere. Disse to markeder aftager 68 pct. af den samlede økologiske eksport. Fremover er der også store forventninger til nye markeder som eksempelvis Kina.

Den økologiske import er ligeledes koncentreret på få lande. Mere end 56 pct. af den samlede værdi af varer stammer fra de fem største samhandelspartnere Italien, Holland, Tyskland, Sverige og Spanien.

Højværdivarer

Danmark står med en eksport til mere end 180 lande relativt stærkt i den internationale konkurrence på handel med landbrugs- og fødevarer. Danske varer er et godt brand på eksportmarkederne. Det skyldes, at der i alle danske fødevarer er indlejret den højeste

fødevaresikkerhed og dyrevelfærd, forsynings-sikkerhed og ressourceeffektivitet, hvilket samlet set giver kunden en følelse af kvalitet.

Mange af produkterne er højt specialiserede med deraf høj værdi. 41 pct. af alle eksportvarer fra fødevareklyngen opnår en merpris på 20 pct. i forhold til EU-gennemsnittet. I 2013 svarede det til, at 64,8 mia. kr. af den samlede eksport fra fødevareklyngen var højværdivarer. Det gør Danmark til et af de lande, som eksporterer den største andel af højværdivarer fra fødevareklyngen.

Figur 1.3
Fødevareklyngens andel af samlet vareeksport, 2013.

Figur 1.4
Fødevareklyngens eksport, mia. kr.

Figur 1.5a
Fødevareklyngens eksport opdelt på lande, 2013, pct.

Figur 1.5b
Fødevareklyngens eksport opdelt på varer, 2013, pct.

Tabel 1.3
Eksport af levende slagtedyr, 1.000 stk.

Figur 1.6
Fødevareklyngens varehandelsoverskud, mia. kr.

Figur 1.7
Udenrigshandel med økologiske varer, mio. kr.

Figur 1.8
Andel af højværdivarer, pct., 2013.

Der er ca. **50 forskellige landbrugs- og fødevareuddannelser**, fordelt på ca. 20 erhvervsuddannelser og ca. 30 korte og lange videregående professions- og akademiske uddannelser.

De samlede årlige fødevareforskningsinvesteringer beløber sig til godt **3 mia. kr.**

Forskning og uddannelse

Forskning og uddannelse er vigtige bestanddele i fødevareklyngen. Det er med til at udvikle erhvervet og gøre Danmark til en stærk og anerkendt spiller på det internationale fødevaremarked. Begge er afgørende for, at Danmark kan blive ved med at konkurrere på et voksende globalt marked.

Fødevareforskning

I en globaliseret verden konkurrerer fødevaresektoren i fortsat højere grad på viden, som i dag er blevet et af de vigtigste råstoffer, Danmark besidder. Netop derfor er det vigtigt, at den danske fødevaresektor understøttes af en stærk forskningssektor.

Fødevareerhvervet er kendetegnet ved at være en videntung sektor. De samlede årlige fødevareforskningsinvesteringer beløber sig til godt 3 mia. kr., hvoraf de 2 mia. kr. stammer fra erhvervet.

De danske fødevareforskere er dygtige til at hente midler fra EU. Hvad angår hjemtag fra særprogrammet "Cooperation" under EU's 7. rammeprogram, har Danmark pr. 1. marts 2014 hjemtaget 84 mio. euro under temaet fødevarer, landbrug, fiskeri og bioteknologi. Således er det danske hjemtag blandt de største i EU, når hjemtaget betragtes i forhold til befolkningsstørrelse. Med et gennemsnitligt hjemtag for EU-27 på 2.832 euro pr. 1.000 indbyggere, placerer Danmark med 14.992 euro pr. 1.000 indbyggere sig væsentligt over gennemsnittet.

Det danske fødevareerhverv har øget forsknings- og udviklingsudgifterne, målt som pct. af produktionsværdien, ganske betydeligt de seneste 2-3 årtier. I gennemsnit over de seneste

25 år ligger den danske fødevare- og agroindustri i top tre i OECD sammen med Holland og Finland (OECD).

Uddannelserne i fødevareklyngen

Det er afgørende for Danmarks velstand, at uddannelsesniveaet følger med udviklingen og efterspørgslen. Danmark har behov for innovative unge med uddannelse, som kan omsættes til vækst og arbejdspladser. I den sammenhæng er det også afgørende, at virksomhederne har adgang til arbejdskraft med den rigtige uddannelse. Kompetente og engagerede medarbejdere er en væsentlig forudsætning for højere produktivitet, øget vækst og dermed flere job i fødevareklyngen.

Uddannelserne på jordbrugs- og fødevareområdet er struktureret som det øvrige uddannelsessystem med et erhvervsuddannelsesspor, et akademi-/professionsspor, og et akademisk spor. Der er ca. 50 forskellige uddannelser, fordelt på ca. 20 erhvervsuddannelser og ca. 30 korte og lange videregående professions- og akademiske uddannelser. Der er løbende ca. 20.000 unge i gang med en af de ca. 50 uddannelser.

Ca. hver fjerde ansatte på landbrugs- og fødevarevirksomhederne har folkeskolen som den højest fuldførte uddannelse, og ca. hver anden har en erhvervsuddannelse som højeste uddannelse. For alle beskæftigede i Danmark

Danmarks hjemtag er placeret væsentligt **over EU-gennemsnittet** med **14.992 euro** pr. 1.000 indbyggere.

er de tilsvarende tal godt 15 pct. med folkeskolen som højeste uddannelse og knap 40 pct. med en erhvervsuddannelse som højeste uddannelse i 2012. Der har i de seneste år været et stigende uddannelsesniveau på landbrugs- og fødevareområdet. Der har således siden 2006 været et fald på 1-2 procentpoint om året i andelen af beskæftigede med folkeskolen som den højeste fuldførte uddannelse (Ennova, 2012).

Erhvervsuddannelserne

Der har overordnet set været en stabil elevudvikling på erhvervsuddannelserne over de seneste år. Udviklingen dækker imidlertid over store variationer mellem de enkelte uddannelser. Hovedtendensen er, at jordbrugsuddannelserne, inkl. landbrugets lederuddannelse, er stagneret i både elevtilgang og fuldførte, mens fødevareuddannelserne går frem, især på søgningen til de fødevarerrelaterede uddannelser inden for gastronomi, konditori og ernæring, hvor der til gengæld er et større frafald. Landbrugsskolerne oplever fortsat en stor søgning til både landbrugsuddannelsens grund- og hovedforløb, hvor erhvervet samtidig følger op med praktikpladser til eleverne. Der er pt. en let vigende tilgang til lederuddannelsen, som imidlertid stadig er et særligt aktiv for jordbruget. De nyuddannede ledere og ejere er med til at skabe dynamik og iværksætter i erhvervet.

De videregående uddannelser

De videregående uddannelser på fødevareområdet spænder vidt, og består af korte og mellemlange videregående uddannelser (processteknolog, mejeriteknolog, ernæring og sundhed m.fl.), samt lange videregående universitetsuddannelser (fødevarevidenskab og -teknologi, mejeriingeniør, gastronomi og sundhed m.fl.).

Der er to korte videregående uddannelser på jordbrugsområdet – den 2-årige

jordbrugsteknolog og den 1½-årige jordbrugsvidenskabelige professionsbachelor, der er en kort/mellemlang videregående akademiuddannelse. Uddannelserne foregår på 3 akademier og professionshøjskoler i samarbejde med den nærliggende jordbrugsskole.

De akademiske 3-5 årige lange videregående bachelor- og kandidatuddannelser findes især inden for naturressourcer, veterinærmedicin og jordbrugsøkonomi på Københavns og Aarhus Universitet. Spændvidden af de jordbrugs- og fødevarerelaterede universitetsuddannelser er de senere år blevet meget bred med fremkomst af en lang række nye uddannelser, herunder indenfor miljø, teknologi og human ernæring/sundhed. Herudover gør fødevareklyngen også stor brug af ingeniøruddannelserne fra bl.a. DTU. Erhvervet deltager i universitetsregi i en række paneler på uddannelsesområdet – de såkaldte aftagerpaneler. Her behandler man uddannelsens indhold, praktik, rekruttering m.m.

Spændvidden af de jordbrugs- og fødevarerelaterede universitetsuddannelser er de senere år blevet meget bred med fremkomst af en lang række nye uddannelser, herunder indenfor miljø, teknologi og human ernæring/sundhed.

Figur 1.9 Hjemtag under EU-Kommissionen fra temaet fødevarer, landbrug, fiskeri og bioteknologi i euro pr. 1.000 indbyggere.

Tabel 1.4 Studerende på erhvervsrettede jordbrugs- og fødevareuddannelser.

Figur 1.10 Landbrugsuddannelses-elever på jordbrugsskolerne.

Tabel 1.5 Optag på akademiske jordbrugs- og fødevareuddannelser.

MERE HANDEL OG FLERE INVESTERINGER I AFRIKA

Hver 10. danske fødevarer virksomhed ser Afrika som et vækstmarked inden for de kommende fem år. Agroindustrien ser også potentiale i at udvikle det afrikanske landbrug.

Afrikas befolkning ventes, ifølge flere prognoser, fordoblet frem mod år 2050, så der til den tid bor godt to milliarder mennesker på kontinentet. Samtidigt frygter FN, at to tredjedele af al landbrugsjord i Afrika vil være ufrugtbar om bare 10 år.

Klimaforandringer gør sit til, at områder udtørres. Mange steder er lokale bønder med til at gøre ondt værre fordi, de udpiner jorden som følge af, at befolkningen vokser hastigt. Fattige familier er tvunget til at leve af mindre og mindre jordstykker og har ikke midler som kunstgødning og kunstvanding til rådighed.

Hvis den hastigt voksende befolkning skal mættes, og klimaudfordringerne overvindes, er det nødvendigt at investere massivt i landbruget og resten af den afrikanske fødevarer sektor. I dag

er det mindre end syv procent af de offentlige investeringer i Afrika, der går til landbruget.

Få offentlige investeringer

Rigtig mange steder i regionen mangler man teknologi og hjælpemidler, som man herhjemme betragter som helt basale. Man kan nævne alt fra høstmaskiner, anlæg til at tørre korn, teknologi til at forarbejde afgrøder og den nødvendige logistik til at sikre, at madvarerne når frem til forbrugerne i ordentlig kvalitet.

Regeringer og myndigheder i Afrika sætter færre og færre midler af til investeringer i landbrug.

Midt i de udfordringer driver danske landmænd et effektivt og højteknologisk landbrug. Den viden og teknologi, vi har udviklet i Danmark, kan hjælpe

fødevareromsomhederne i Afrika til at brødføde den voksende befolkning. Afrika er, med sine høje vækstrater og gryende middelklasse i byerne, på vej til at blive et marked på samme måde, som Kina var det for et par årtier siden.

Det har flere danske virksomheder allerede handlet efter. Blandt dem er Cimbria, der leverer anlæg til behandling af korn og anlæg til fremstilling af såsæd, og har en afdeling med 75 ansatte i Kenya. Herfra leverer Cimbria anlæg til landmænd over det meste af kontinentet, anlæg af samme standard som i Europa og andre steder i verden.

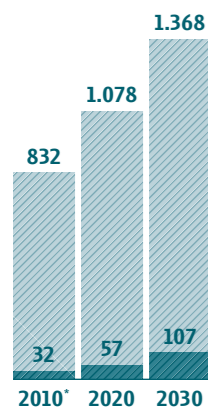
Flere vækstcentre

Mens Cimbria satser på de østafrikanske vækstøkonomier i politisk stabile lande som Kenya, Uganda og Tanzania, har andre danske virksomheder gjort deres entre i Vestafrika. Blandt dem er Arla, der for nyligt åbnede et pakkeri til mælkepulver i Elfenbenskysten. I forvejen sælger Arla mælkepulver i flere vestafrikanske lande, herunder Afrikas folkerigeste land, Nigeria.

Befolkningstal i Afrika syd for Sahara, mio. personer

■ Middelklassen
■ Samlet befolkning

Anm.: *Middelklassen er for 2009, Befolkningstallet er for 2010. Kilde: Undata, "medium variant" og OECD, "The Emerging middle class in developing countries", H. Kharas, 2010, s. 28.

Nigeria hører sammen med Kenya til i gruppen af afrikanske løveøkonomier, som det hedder med reference til de asiatiske tigre. Havnebyen Lagos er Nigerias økonomiske center og Afrikas største by, mens Kenyas hovedstad, Nairobi, er et regionalt vækstcenter og hjemsted for flere internationale koncerners regionale hovedkontorer. I begge byer har en voksende middelklasse gavn af den økonomiske udvikling. Medlemmerne af middelklassen er forbrugere, der efterspørger kvalitetsprodukter, herunder forarbejdede fødevarer af høj kvalitet.

Fattige familier er tvunget til at leve af mindre og mindre jordstykker, fordi befolkningen vokser.

I Kenya findes der eksempelvis en lokal mejerisektor og en juicefremstillingsindustri, der leverer i stor skala til supermarkedskæder. Men der er stadig brug for at importere en række kvalitetsfødevarer. Det gælder i endnu højere grad i andre afrikanske lande, hvor fremstillingsindustrien er mindre udviklet. I mange lande er det stadig et problem at få fødevarer fra landet og ind til byerne i en kvalitet, som gør dem sikre at spise. Som eksempel kan man nævne Sydafrika. Selvom det store land er et af de mest økonomisk udviklede syd for Sahara, importerer Sydafrika hvert år millioner tons fjerkrækød fra Europa.

Virksomheder ser muligheder

Faktisk er EU's fjerkræksport til Sydafrika ottedoblet på fire år, og for danske fjerkræproducenter er Sydafrika det næststørste marked uden for EU, efter Malaysia.

Forarbejdede fødevarer vil blive mere og mere efterspurgt i takt med, at middelklassen vokser. Samtidig er der brug for meget mere teknologi og viden til at løfte den lokale fødevarerproduktion op

på et niveau, så befolkningen i byerne kan spise sig mæt, uden at husholdningernes budget sprænges.

De fleste landmænd i Afrika producerer i dag kun lige netop nok til at forsyne familien og i perioder sælge overskydende varer på det lokale marked. Hvis fødevareklyngen skal effektiviseres, er der brug for alt fra traktorer over kunstgødning til såsæd og sprøjtemidler, slagterier,

forarbejdningsindustri og andre instanser i hele fødevarerindustrien.

Danske fødevareromsomheder råder over både produkter, viden, teknologi og erfaring, der er nødvendig for at udvikle den afrikanske fødevareklynge. Det har danske virksomheder tilsyneladende fået øje for. I en analyse blandt 193 virksomheder peger 10 procent af fødevareromsomhederne på Afrika som den region, hvor virksomheden

har det største vækstpotentiale de næste fem år, mens tallet er 4 procent blandt producenterne af agroindustrielle produkter.

- **65 pct. af arbejdsstyrken** i Afrika er beskæftiget inden for **fødevarerproduktion**.
- **I Afrika** under ét er der **2,5 traktorer pr. 1.000 ha**.
- Den danske fødevareklynge **eksport** til Afrika er **vokset med 93 pct. på 5 år**.

Kilder: FAOstat, OECD, Landbrug & Fødevarer

2 RÅVARE- GRUNDLAGET

De danske primærproducenter leverer råvaregrundlaget til produktionen i resten af fødevareklyngens værdikæde. Råvaregrundlaget er udgangspunktet for, at hele fødevareklyngen eksisterer. Råvaregrundlaget består både af den animalske produktion og den vegetabiliske produktion, og de to er indbyrdes afhængige.

Den gennemsnitlige **bedriftsstørrelse er vokset med 40 pct.** de seneste 13 år og er i dag på **67,7 ha.**

Bedriftsstrukturen

Bedriftsstrukturen i det danske landbrug har ændret sig markant de seneste årtier. Der bliver færre og færre bedrifter, der til gengæld bliver større og større.

☺ På 20 år, er antallet af **danske bedrifter halveret.**

☺ I 2013 var det blot **2 pct.** af de danske bedrifter, som havde **både kvæg og svin.**

Antallet af landbrugsbedrifter var i 2013 på 38.829, hvilket var et fald i forhold til 2012, hvor der var 39.930. Antallet af både heltids- og deltidsbedrifter faldt i 2013. I 2013 var der lidt færre bedrifter med svin og kvæg, mens der var en stigning i antallet af bedrifter med mink, fjerkræ og får.

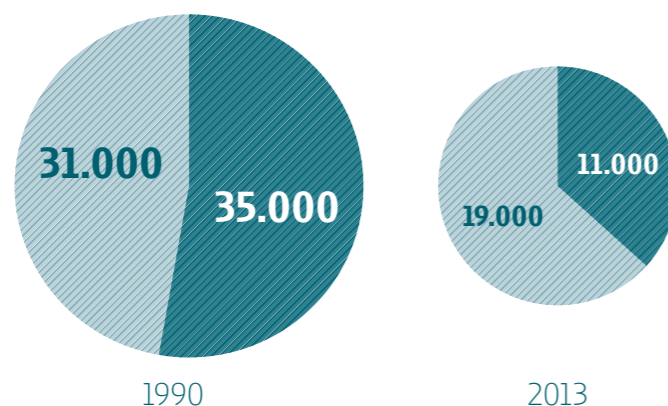
Den overordnede tendens er, at der bliver færre landbrugsbedrifter i Danmark. Dette skyldes den strukturudvikling, der har været i Danmark de seneste mere end 100 år. Ser man bare 20 år tilbage, var der mere end dobbelt så mange bedrifter, som der er i dag. Strukturomlægningen betyder, at der kommer

færre, men større bedrifter og samtidig er bedrifterne blevet mere specialiserede, således at der i dag er meget få landbrug, der har flere forskellige husdyrtyper. I 2013 var det blot 2 pct. af de danske bedrifter, som havde både kvæg og svin.

Udviklingen har bevirket, at de danske landmænd har kunnet udnytte de stordriftsfordele, der følger med det at have et stort landbrug. Det har været med til forsæt at gøre de danske landmænd konkurrencedygtige i et samfund, hvor globalisering og konkurrenceevne bliver stadig vigtigere parametre.

☺ **Udviklingen i antal bedrifter**

▨ Deltid ▨ Heltid

▨ **Figur 2.1**
Udviklingen i antal bedrifter, 1.000 stk.

Tabel 2.1
Bedriftssammensætning.

Tabel 2.2
Arealets og bedrifternes fordeling på bedriftsstørrelser.

Antallet af **mælkeproducenter er faldet** med næsten **50 pct.** gennem de seneste 10 år.

Animalsk produktion

Den animalske produktion udgør den ene del af primærproduktionen. Det animalske råvaregrundlag består af mange forskellige dyrearter, men som oftest har landmanden kun én type dyr på sin bedrift.

Det animalske råvaregrundlag spænder bredt. I den animalske del af produktionen holder landmanden kød- og malkekvæg, svin, fjerkræ eller mink. Det er meget sjældent, at landmanden har flere forskellige typer dyr på sin bedrift.

Kød- og malkekvæg

Kvægbestanden steg i 2013 med 8.000 stk. i forhold til 2012. Kvoteloftet i dansk mælkeproduktion betyder, at malkekvægbestanden generelt er faldende som følge af stigende mælkeydelse pr. ko. Den danske kvægbestand er stort set halveret siden 1984, hvor mælkeknoten blev indført. Halveringen af kvægbestanden er sket som følge af en markant ydelsesfremgang. I 1984 producerede en malkeko i gennemsnit 5.900 kg. mælk årligt, mens den i dag producerer mere end 9.100 kg. mælk i gennemsnit. Nogle malkekøer ligger dog betydeligt højere.

En løbende udvidelse af mælkeknoten har dog betydet, at antallet af malkekøer er steget lidt de seneste 5 år. I 2013 var der 582.000 malkekøer.

Der har over en årrække været en koncentrationstendens i kvægsektoren. Antallet af mælkeproducenter er faldet med næsten 50 pct. gennem de seneste 10 år, hvilket bl.a. skyldes den forstærkede konkurrence, som stiller krav til maksimal udnyttelse af stordriftsfordele. Det betyder samtidig, at antallet af køer pr. bedrift er næsten fordoblet i den tilsvarende periode.

I kvoteåret 2014/15 er der 3.545 bedrifter med mælkeleverancer. Heraf har godt 61 pct. en kvote på mere end en mio. kg. om året. I 2015 vil mælkekvoterne blive ophævet, og herefter forventes en stigning i antallet af malkekøer i Danmark.

Den totale mælkeproduktion er reguleret af mælkeknoten frem til 2015. I 2013 var produktionen af mælk på i alt 5.105 mio. kg.

Produktionen af okse- og kalvekød var på 139 mio. kg. i 2013 og dermed 1 mio. kg. større end i 2012. Over en årrække har antallet af slagtedyr ellers været faldende, hvilket kan forklares med fremgangen i mælkeydelsen og dermed en mindre samlet kvægbestand.

Bestanden af ammekøer bliver stadig mindre. Faldet skyldtes de store omkostninger ved ammekoproduktion hos de mindre producenter, samt at reglerne for handyspræmier blev ændret fra starten af 2012. I 2013 var der ca. 97.000 ammekøer. Det er fald på knap 4.000 stk. siden 2010.

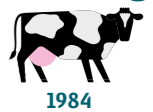
Svin

Den samlede svinebestand blev i 2013 opgjort til 12.076.000 stk. Det er et fald på 2,1 pct. i forhold til året før. Det skyldes primært et lidt lavere antal slagtesvin, men også at antallet af søer er faldet godt 3 pct. I alt producerede landmændene 18,7 mio. slagtesvin i 2013.

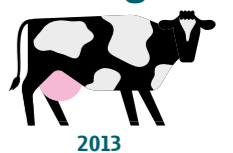
Svinesektoren er præget af specialisering med voksende produktionsenheder. Mere end

☺ **Mælkeproduktionen** for en malkeko er i gennemsnit **steget med 54%** i forhold til 1984.

5.900 kg.

9.100 kg.

I svineproduktionen er der over de seneste 35 år sket mere end en **fordobling i produktiviteten.**

I alt producerede svineproducenterne **18,7 mio. slagtesvin i 2013.**

56 pct. af svinebestanden gik i besætninger med mere end 5.000 svin. Den gennemsnitlige besætningsstørrelse for svinebedrifterne er steget fra 901 svin pr. bedrift i 2000 til 3.128 svin pr. bedrift i 2013.

Fremgangen i produktiviteten i svineproduktionen kommer bl.a. til udtryk ved udviklingen i antallet af producerede grise pr. årssso. Det gennemsnitlige antal producerede grise pr. årssso steg fra 29,7 i 2012 til 30,0 i 2013. Over de seneste 35 år er der sket mere end en fordobling i produktiviteten.

Produktionen af svinekød faldt til i alt 1.896 mio. kg. i 2013, hvilket er et marginalt fald sammenlignet med produktionen i 2012. Eksporten af levende slagtesvin er faldet over de seneste år. I 2013 blev ca. 400.000 svin sendt til slagtning i udlandet. Eksporten af levende smågrise steg til 9,9 mio. stk. i 2013, hvilket svarer til en stigning på 1,9 pct. i forhold til 2012. Den største aftager af smågrise

er Tyskland, som i 2012 aftog 64 pct. af eksporten, svarende til ca. 6,4 mio. stk.

Fjerkræ og æg

Slagtekyllingebestanden i Danmark var i 2013 på 13,2 mio. stk. Det er en stigning på 639.000 stk. i forhold til 2012. Slagtekyllinge-produktionen er meget koncentreret, og størstedelen af alle bedrifter har mere end 25.000 slagtekyllingepladser.

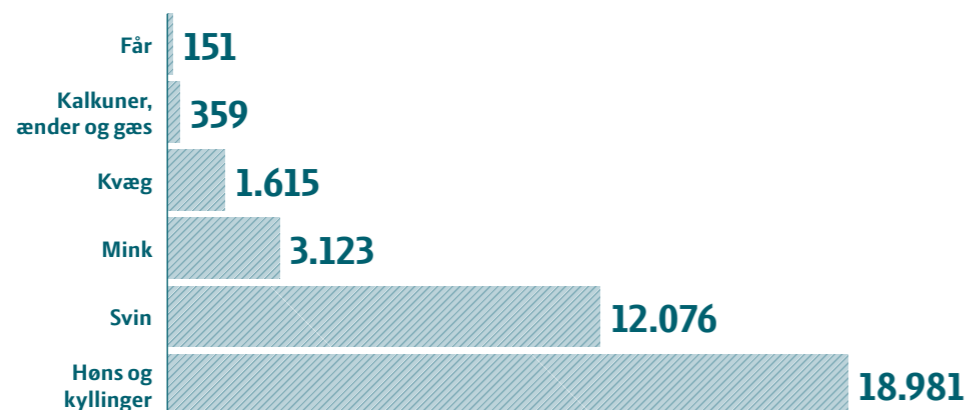
Bestanden af høner steg med 688.000 stk. fra 2012 til 2013, og bestanden udgjorde dermed næsten 4,7 mio. stk. i 2013. Det er en stigning på 17,4 pct. Stigningen skyldes primært naturlige periodeforskydninger i forbindelse med optælling af hønerne.

Ægproduktionen var i 2013 på 69 mio. kg, hvilket er en fremgang på 2 mio. kg. sammenlignet med 2012. Der er 2-3 rugerier, som især bidrager med kyllinger til ægproducenter. I 2013 var der 160 producenter med

Samlet lå **foderforbruget** på **16,2 mia. foderenheder i 2013.**

Husdyrbestand i maj/juni 2013, 1.000 stk.

Minkproduktionen lå i 2013 på **17,2 mio. skind**, hvilket er **2,4 mio. mere end i 2012.**

produktion af konsumæg. Derudover er der også en række producenter med stalddørssalg eller egentlig hobbyproduktion.

Bestanden af ænder, gæs og kalkuner har været faldende de seneste 10 år. Årsagen skal bl.a. findes i de skærpede krav til fjerkræproduktion omkring veterinære forhold samt slagterilukninger. 2010-2012 brød med tidligere års tendenser. I 2013 fortsatte faldet dog, hvilket især afspejledes i et fald på 185.000 stk. kalkuner.

Mink

Den danske bestand af mink steg med 175.000 stk. fra 2012 til 2013, således at bestanden udgjorde mere end 3,1 mio. stk. Minkproduktionen lå i 2013 på 17,2 mio. skind, hvilket er 2,4 mio. mere end i 2012. Desuden bliver der produceret et mindre antal ræveskind, chinchillaskind og kaninskind i Danmark.

Der er i de seneste år investeret betydeligt indenfor pelsdyrerhvervet for til stadighed at forbedre miljøforholdene på pelsdyrfarmene og for at avle de sundeste dyr på den mest hensigtsmæssige måde. Derudover anvender avlerne det nyeste indenfor IT, når det gælder driftsstyring, avl og analyse. Disse redskaber sikrer pelsdyravlerne størst muligt overblik, effektivitet, optimering og genetisk forædling blandt dyrene (Kopenhagen Fur).

Foderforbrug

Omkring 75 pct. af den danske korn- og planteproduktion anvendes til foder i husdyrproduktionen, hvor svin og kvæg er de største aftagere.

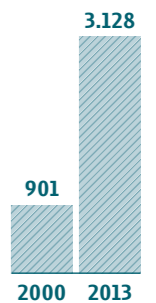
Foderforbruget har ligget forholdsvis stabilt, lige over 15 mia. foderenheder, de seneste år. Forbruget er steget lidt i 2013 med i alt 875 mio. foderenheder, svarende til en stigning på 5,7 pct. Samlet lå foderforbruget på 16,2 mia. foderenheder i 2013.

Den indenlandske produktion stod for 76 pct. af den samlede stigning fra 2012 til 2013, og udgør således en mindre andel af det samlede foderforbrug end tidligere. Andelen er faldet fra 79 pct. i 2012 til 76 pct. i 2013.

Medicinforbrug

I forbindelse med indførelsen af gult kortordningen for antibiotikaforbruget i svineproduktionen i 2010 faldt forbruget markant. Det samlede antibiotikaforbrug steg dog med 3,7 pct. fra 2012 til 2013. Det var forventeligt, at forbruget ville stige lidt igen, da der er sket en korrektion hos f.eks. de producenter, som fik sænket antibiotikaforbruget så meget, at det gik ud over dyrevelfærden. Forbruget var i 2013 da også under den politiske målsætning om et fald på 10 pct. ved udgangen af 2013 i forhold til niveauet i 2009.

Den gennemsnitlige **besætningsstørrelse for svinebedrifterne steg** fra 901 svin pr. bedrift i 2000 til 3.128 svin pr. bedrift i 2013.

Tabel 2.3 Husdyrbestand i maj/juni, 1.000 stk.

Tabel 2.4 Ændringer i svinebesætningsstrukturen.

Figur 2.2 Gennemsnitlig mælkeydelse pr. malkeko kg.

Figur 2.3 Gennemsnitligt antal producerede grise pr. årssso.

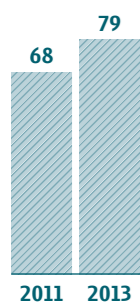
Tabel 2.5 Landbrugets foderforbrug, mio. foderenheder.

Tabel 2.6 Samlet forbrug af antibiotika til husdyr, kg.

4 ud af 5 besætninger gik i 2013 gennem dyrevelfærdskontrollen uden anmærkninger.

Andelen af besætninger **uden anmærkninger** vedrørende dyrevelfærd er steget til **79 pct.**

Dyrevelfærd

Dyrevelfærd er centralt for godt landmandskab, og det er et emne, der ligger både landmænd, forbrugere og samfundet på sinde. Dyrenes velfærd er landmandens ansvar, og der bliver hele tiden arbejdet målrettet på at forbedre dyrevelfærden i landbruget. Via forskning og rådgivning skabes og formidles ny viden, der kan bidrage til udvikling af nye staldsystemer og ændret management.

Myndighedernes kontrol

I Danmark er det Fødevarestyrelsen, der kontrollerer dyrevelfærden i besætninger, under transport og på slagteri.

4 ud af 5 besætninger gik i 2013 gennem dyrevelfærdskontrollen uden anmærkninger. En anmærkning kan være en indskærpelse, et påbud eller en politianmeldelse. Der er generelt et dalende antal anmærkninger. Andelen af besætninger uden anmærkninger vedrørende dyrevelfærd er steget til 79 pct., for branchen generelt, fra 68 pct. i 2011.

Resultaterne af dyrevelfærdskontrollen af svine-, pelsdyrs-, slagtekyllinge- og kvægbesætningerne er stort set på uændret niveau i forhold til 2012. Alle fire brancher har dog en væsentlig nedgang i besætninger med anmærkninger fra 2011 til 2013.

Dansk lovgivning om dyrevelfærd går videre end EU

Et dansk fokus på dyrevelfærd giver sig også udslag ved, at den danske lovgivning på flere punkter går videre end EU-lovgivningen. På svineområdet er der f.eks. krav om overbrusningsanlæg for drægtige søer og gylte i løsdriftssystemer samt smågrise og slagtesvin, om strøelse til løsgående drægtige søer og gylte, om rodemateriale til alle svin, om sygestier til syge eller skadede svin, om egenkontrol med dyrevelfærd i større besætninger, samt om smertebehandling ved kastration af pattegrise.

Danmark har, som et af få lande i EU, en meget præcis detaillovgivning om hold og management af malkekvæg. Den indebærer bl.a. krav om bedøvelse af kalve før afhorning samt en række fysiske krav til staldanlægene og pasning af køer, kalve og ungdyr. Kravene er gradueret efter størrelse og race af dyrene og indebærer bl.a. forskellige arealkrav, at kreaturer ikke må stå bundne, krav om adgang til roterende køborste, at køer og kvier skal kælte i enkeltkælvebokse, samt krav om sygeplads og om tørt og blødt underlag i sygebokse.

I slagtekyllingeproduktionen er der bl.a. overvågning af forekomsten af trædepudesvidninger hos alle hold kyllinger, der indleveres til slagting i Danmark. Denne systematiske overvågning af trædepuder sker kun i ganske få andre lande, ligesom der i Danmark også er et fradrag i afregningen fra slagterierne, såfremt der er trædepudesvidninger.

I Danmark produceres der æg i fire forskellige produktionssystemer. Det er i berigede bure, økologiske systemer, skrabeægssystemer og frilandsproduktion. Der er særlige danske bestemmelser, der gælder generelt for alle systemerne. Hønerne skal have fri adgang til nyttearealet. Desuden er der krav om et alarmsystem ved svigt i de "tekniske installationer", såfremt et svigt i installationerne vil medføre risiko for dyrenes sundhed og velfærd.

Landbruget arbejder hele tiden selv med dyrevelfærd i produktionen gennem egne kvalitets- og kontrolstandarder.

For hønerne i de berigede bure er der derudover bl.a. særlige danske regler om, at der højst må være 10 høner pr. bur, hvorimod der ikke er nogen maksimal gruppestørrelse i EU. For økologiske systemer må der maksimum være 6 høns pr. m² og en maksimal flokstørrelse på 3.000 høns.

Brancheinitiativer og kvalitetsprogrammer om dyrevelfærd

Landbruget arbejder hele tiden selv med dyrevelfærd i produktionen gennem egne kvalitets- og kontrolstandarder.

Ud over myndighedskontrollen, er de danske svineproducenter, som leverer grise til eksportslagterierne og/eller eksporterer smågrise til eksempelvis Tyskland, underlagt DANISH Produktstandard. Her gennemgås besætningen med henblik på kontrol af dyrevelfærd, sporbarhed og fødevarerikkerhed. Lever landmanden ikke op til reglerne, kan han i sidste ende miste sit DANISH-certifikat, så han ikke længere kan levere grise til slagterierne eller til eksport.

Alle mælkeproducenter er omfattet af et kvalitetsprogram, Arlagården eller tilsvarende, der også stiller yderligere krav til dyrevelfærd med henblik på, at produktionen foregår så dyrenes sundhed og velfærd fremmes. Der skal være en løbende vurdering af besætningernes sundhed og velfærd, og ved sygdomsproblemer i besætningen er der krav om iværksættelse af forbedrende tiltag. Der foretages jævnlig kontrol af besætningerne via akkrediterede Arlagårds-inspektører.

Slagtekalvsproducenter kan frivilligt tilmelde sig Dansk Kalv, hvor der bl.a. bliver lagt vægt på høj dyrevelfærd gennem hele kalvens liv. Der er fx skærpede arealkrav i opvækstperioden, maksimumgrænser for forekomst af leverbylder og kløvbemærkninger, samt for dødelighed. Transporttiden til slagteri må ikke overstige 8 timer.

Den danske slagtekyllingebranche har udviklet et kvalitetssikrings- og dokumentations-system kaldet KIK (Kvalitetssikring i kyllinge-produktionen), og kan dermed dokumentere alle relevante dyrevelfærdsparametre og dyresundhed i produktionen. En central database registrerer oplysninger om alle stadier af opdræt af slagtekyllinger, herunder avl, udrugning, leverandører af foder og andet, opdræt på bedrifter, indfangning, transport og slagting. Medlemmerne er underlagt en årlig inspektion, der udføres af KIK, og en inspektion, der foretages af et eksternt auditororgan hvert tredje år.

Endelig er der en frivillig branchekode for den danske ægbranche, der både har et dyresundhedsmæssigt og et dyrevelfærdsmæssigt sigte. Den 1. juli 2013 indførte Danske Æg, som pakker 95 procent af æg produceret i Danmark, et frivilligt stop for næbtrimning af daggamle kyllinger til burægproduktionen, og den 1. juli 2014 blev dette stop udvidet til også at omfatte daggamle kyllinger til skrabe- og frilandsproduktionen. Da høner i de økologiske produktioner ikke må næbtrimmes, betyder det, at der ikke sker næbtrimning af kyllinger i den danske konsumægproduktion.

Branchekoden anviser også belægningsgrader i opdrætsbesætningerne i både alternative systemer og i besætninger med opdræt af hønniker i bure. Når det gælder opdræt stilles der en række krav til indretning og vedligehold, herunder tilstrækkeligt lys samt en 24-timers døgnrytme, krav til ventilation, isolering, opvarmning mv. og lavt støjniveau. Ved gulvopdræt skal der være strøelse på gulvet og siddepinde.

Ingen næbtrimning af daggamle kyllinger til den danske konsumægproduktion.

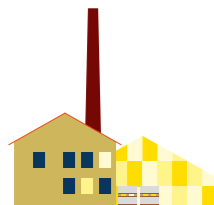
Tabel 2.7
Udvikling i andelen af kontrollerede besætninger med anmærkninger.

I 2014 skønnes det samlede **kornareal** at være på ca. **1.440.000 ha.**

Vegetabilsk produktion

Den vegetabiliske produktion udgør den anden del af råvaregrundlaget. Den består af både det der bliver produceret på marken og af gartneriproduktion. Størstedelen af den vegetabiliske produktion går til foder i den animalske produktion.

☺ **Planteproduktionen** havde i 2013 en **værdi** af ca. **30 mia. kr.**

Danmarks areal udgør i alt 4.310.000 ha. I 2013 blev der dyrket 2.621.000 ha., hvilket svarer til 60,8 pct. af det samlede areal. Det dyrkede areal toppede i slutningen af 1930'erne med 3.268.000 ha., svarende til 76 pct. af Danmarks totalareal. En stor del af den landbrugsjord, der i dag afgives til andre formål, anvendes til naturetabling og rekreative formål, samt til veje og byer. Planteproduktionen havde i 2013 en værdi af ca. 30 mia. kr.

Planteproduktion

Planteproduktionen er kendetegnet ved at forsyne Danmarks animalske produktion. Således anvendes næsten 3/4 af arealet til produktion af foder. 1/3 til grovfoder og 2/3 til kornafgrøder, som anvendes til svin og fjerkræ.

Planteproduktionen er samtidig aftager af den animalske gødning. Plante- og animalsk produktion er derfor ofte forbundet på bedriftsniveau, selvom der også findes mange rene planteavlbedrifter. Planteproduktionen består af flere forskellige typer korn, herunder hvede, rug, byg, havre og triticale. Derudover består den også af bl.a. majs, kartofler, rodfrugter, frø, sukkerroer, raps og græs.

Meget af produktionen går til foder direkte hos den enkelte landmand, mens andre dele af produktionen bliver forarbejdet til f.eks. mel eller sukker.

I 2014 skønnes det samlede kornareal at være på ca. 1.440.000 ha. Det samlede dyrkede areal i 2014 vil være lidt mindre end i 2013, og med ændringer mellem afgrøderne bl.a. som følge af vejret, som påvirker afgrødevalget. De mest almindelige afgrøder fordelte sig i 2014 arealmæssigt på 661.331 ha. hvede, 602.416 ha. byg, 166.016 ha. raps, 76.439 ha. græsfrø, 35.976 ha. sukkerroer og 568.123 ha. græs- og grøntfoder.

Det samlede grovfoderareal er steget de seneste år. Det skyldes især, at arealet med majs til ensilage er stigende. Arealet med korn til helsæd forventes at gå lidt frem, på trods af at majsens giver et højere udbytte målt ved foderenheder pr. ha.

Dansk planteproduktion har, ligesom store dele af den øvrige landbrugssektor, været i rivende udvikling i mere end et halvt århundrede, og øget produktion er ikke længere lig med øget miljøbelastning. Danske planteavlere har i samarbejde med forskningsinstitutioner, virksomheder og erhvervsorganisationer formået at udvikle planteavlen, så den i international sammenhæng er førende i produktivitet og innovation.

Kvaliteten af det danske korn

Kvaliteten af danske afgrøder er faldende. Proteinindholdet i korn skal optimalt set ligge på 10,5-11,5 pct., men i det danske

Danske planteavlere er i international sammenhæng **førende i produktivitet og innovation.**

tilfælde er proteinindholdet nede på ca. 8,5 pct. afhængig af hvilken sort, der er tale om. Råproteinkoncentrationen i vårbyg, vinterbyg, hvede og rug er sammenlignet med sidste år faldet med op til 10 pct. og ligeledes er fosforkoncentrationen faldet. Nedgangen skyldes, at danske landmænd begrænses i at tilføre den mængde gødning, som ville sikre et højere protein- og fosforindhold.

Gartneriproduktion

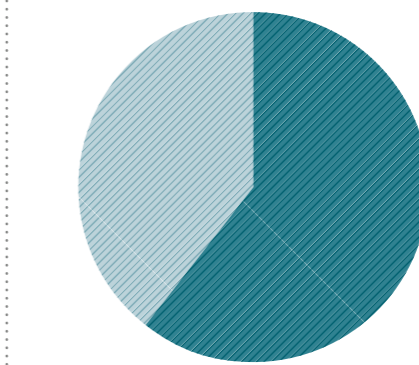
Den vegetabiliske produktion består foruden landbrugets produktion af korn, frø, roer og majs mm. også af produkter fra gartneri. Gartnerisektoren dækker over planteskoler, champignon, prydblommer i væksthuse, væksthusegrøntsager, frilandsgrontsager, frugt og bær. Det samlede areal med væksthuse- og frilandsgrontsager er stagnerende, mens antallet af producenter falder som følge af strukturudviklingen. Produktionen går således mod færre større producenter. Især er arealet med prydblommer i væksthuse, planteskoler og snitblomster og snitgrønt faldet betragteligt, mens der er sket en stigning i arealet med frilandsgrontsager, æbler og jordbær.

De seneste år er der sket et markant fald i antallet af virksomheder med væksthuseproduktion. I 2011 var der 395 virksomheder med væksthuseproduktion, mens der i 1999 var 707. Det er et fald på 44 pct. Der er især sket et stort fald i antallet af potteplanteproducenter.

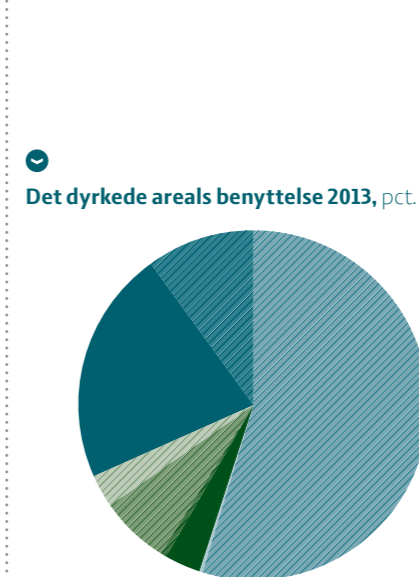
Plantebeskyttelse

Plantebeskyttelsesmidler anvendes i landbruget til at beskytte afgrøder og bekæmpe skadedyr. De fleste plantebeskyttelsesmidler er organiske forbindelser, hvis virkning er knyttet til deres kemiske struktur. Plantebeskyttelsesmidlerne, som er godkendt i Danmark, har været underkastet en meget kritisk vurdering, således at de ved brug ikke vil have uønskede negative konsekvenser for dyr, planter og mennesker.

☺ **Danmarks dyrkede areal 2013, pct.**

☺ **Det dyrkede areals benyttelse 2013, pct.**

☺ **Proteinindholdet i korn** skal optimalt set ligge på 10,5-11,5 pct., men i Danmark er proteinindholdet nede på ca. **8,5 pct.** afhængig af sort.

☺ **Tabel 2.8** Det dyrkede areals benyttelse, 1.000 ha.

☺ **Tabel 2.9** Høstudbytte i Danmark, 1.000 ton.

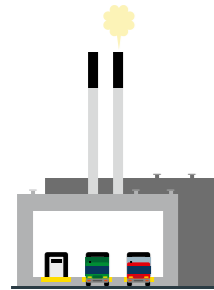
☺ **Figur 2.4** Udviklingen i råprotein-koncentrationen, pct.

☺ **Tabel 2.10** Antal virksomheder med væksthuseproduktion.

I 2012 blev der produceret **172 PJ** bioenergi. Det er næsten en **tredobling siden 2000.**

Størstedelen af bioenergien kommer fra **brænde, træpiller og biobrændsler**, mens en mindre del kommer fra halm, biogas og bionedbrydeligt affald.

Som indikator for belastningen anvendes Pesticidbelastningsindikatoren (PBI), som tager højde for plantebeskyttelsesmidlernes mulige sundheds- og miljømæssige belastning. Pesticidbelastningsindikatoren er på baggrund af opdaterede oplysninger om arealanvendelsen, aktivstofferne og midlernes egenskaber samt salgsdata for plantebeskyttelsesmidler i 2011 beregnet til 3,02 og i 2012 til 5,00. Det er en stigning på 66 pct. Det er i høj grad et resultat af, hvilke midler det bedst har kunnet betale sig at købe til lager, inden en ny pesticidafgift trådte i kraft 1. juli 2013. I 2011 og 2012 er der således indkøbt ekstra plantebeskyttelsesmidler, svarende til 60 pct. af det gennemsnitlige årlige salg i 2007-2010 (Miljøministeriet, 2013).

Dansk frugt og grønt indeholder færrest spor af plantebeskyttelsesmidler

Sammenlignet med andre lande indeholder dansk frugt og grøntsager meget få spor af plantebeskyttelsesmidler. Der er således væsentlig højere risiko for spor af plantebeskyttelsesmidler i udenlandsk frugt og grønt. I danske grøntsager blev der fundet spor af plantebeskyttelsesmidler i 13 pct. af de prøver, der blevet taget i 2012, mens det tilsvarende tal for udenlandsk producerede grøntsager var 50 pct. I dansk frugt blev der fundet spor af plantebeskyttelsesmidler i 58 pct. af prøverne, mens der i udenlandsk frugt blev fundet spor i 69 pct. Generelt findes der flere forskellige typer spor fra plantebeskyttelsesmidler i udenlandsk frugt og grønt. I udenlandsk frugt og grønt genfindes i flere tilfælde spor fra plantebeskyttelsesmidler, som ikke er godkendt i Danmark. Danske producenter er meget fokuserede på at sprøjte så lidt som muligt, men så meget som nødvendigt.

Bioenergi

Foruden at skabe basis for den animalske produktion er dansk planteproduktion en vigtig medspiller i den grønne energiomstilling.

Landbruget spiller en afgørende rolle for udvikling og optimering af værdi- og logistik kæder i både bioenergi og biomasseproduktion. Det er den løbende teknologiske og produktive udvikling i landbruget, som har frigjort og udviklet biomasse til brug for andre formål end foder og gødning dvs. bioenergi. Det sker f.eks. gennem afbrænding af halm og udnyttelse af planterester i biogasanlæg. I 2012 blev der produceret 172 PJ bioenergi. Det er næsten en tredobling siden 2000. Størstedelen kommer fra brænde, træpiller og biobrændsler, mens en mindre del kommer fra halm, biogas og bionedbrydeligt affald.

1/3 af den samlede gulerodsproduktion i Danmark er økologisk.

Økologi

Danmark er et af de førende lande inden for produktion af animalske økologiske fødevarer. Den økologiske produktion er i vækst og det økologiske dyrkede areal er vokset de seneste 8 år.

I 2013 udgjorde det samlede økologiske areal ca. 182.000 ha. Antallet af økologiske bedrifter ligger på 2.627 stk. Set over de seneste 8 år er det økologiske areal vokset, mens antallet af økologiske bedrifter er stagneret.

Af de ca. 182.000 ha. som i 2013 blev dyrket efter den økologiske driftsform var 165.000 ha. færdigomlagt til økologi. Omkring 100.000 ha. blev anvendt til græs- og grøntfoder, mens der blev dyrket korn på 48.000 ha. Til produktion af frugt og grøntsager var der i alt omlagt 3.000 ha., svarende til omkring 20 pct. af al jord til gartneriproduktion. Økologiske spisekartofler med 1.100 ha. og gulerødder med 682 ha. var arealmæssigt de to største afgrøder. En tredjedel af den samlede gulerodproduktion var samtidig økologisk.

Den almindelige strukturudvikling i landbruget påvirker også antallet af økologiske bedrifter. I kraft af det næsten uændrede antal økologiske bedrifter, har andelen af økologiske bedrifter i forhold til det samlede antal bedrifter konstant ligget på mellem 6 og 7 pct.

De økologiske bedrifter adskiller sig især fra landsgennemsnittet ved en langt højere andel af bedrifter under 5 ha., ligesom der er en gennemgående lavere andel af mellemstore bedrifter. Årsagen skal findes i, at mange økologiske bedrifter producerer nicheprodukter, hvor afsætningsmulighederne er begrænsede set i forhold til konventionelt landbrug. Den gennemsnitlige økologiske bedrift er på 71,7 ha. hvilket er større end den gennemsnitlige

konventionelle bedrift. Det skyldes, at der er en relativt stor andel af bedrifter med mælkeproduktion, der kræver store jordarealer.

Danmark er et af de førende lande inden for produktion af animalske økologiske fødevarer, især mælk og svinekød. I 2013 indvejede de danske mejerier 482 mio. kg. økomælk, svarende til knap 10 pct. af mejeriernes samlede indvejning. Det er den hidtil største økologiske mælkeindvejning. I EU er det kun Tyskland og Frankrig, som har større økologisk mælkeproduktion, men i begge lande udgør andelen kun omkring 2 pct. af den samlede mælkeproduktion.

På området for svinekød blev der i 2013 slagtet i alt 103.000 økologiske svin, hvilket er en stigning på omkring 10.000 slagtesvin i forhold til året før. Langt hovedparten af alle økologiske svin slagtes af Friland.

Produktionen af økologiske æg har udviklet sig meget positivt i de seneste 5 år, hvor indvejeningen på ægpakkerierne er steget fra 7,7 mio. kg. i 2009 til 10,9 mio. kg. økoæg i 2013. Denne produktionsudvikling er sket i takt med, at efterspørgslen fra de danske forbrugere er steget markant i samme periode. Der er ikke sket samme markante udvikling indenfor økologiske slagtekyllinger, men til trods for dette blev der ifølge NaturErhvervstyrelsen slagtet 458.000 i det seneste år.

Økologisk produktion som andel af den samlede produktion, 2013

Mælkeproduktion
10%

Ægproduktion
18%

Svineproduktion
0,5%

Kyllingeproduktion
0,5%

Grønsagsproduktion
(baseret på areal)
20%

Figur 2.8
Økologisk produktion i andel af den samlede produktion, 2013.

Figur 2.9
Udviklingen i antal økologiske bedrifter og det økologiske areal.

Figur 2.5
Udvikling i pesticidbelastningsindikatoren, PBI.

Tabel 2.11
Engrossalg af bekæmpelsesmidler, ton aktivstof.

Figur 2.6
Pesticidfund i danske og udenlandsk frugt, pct.

Figur 2.7
Pesticidfund i danske og udenlandske grøntsager, pct.

Tabel 2.12
Udvundet bioenergi fordelt på biomasse, PJ.

3 ØKONOMI OG INDTJENING

Økonomien i det danske landbrug er stærkt påvirket af hvilke priser, der opnås på råvarerne, samt priserne på diverse inputfaktorer. Økonomien i landbruget påvirker økonomien i hele fødevareklyngen, da en stærk økonomi i landbruget er afgørende for, at råvaregrundlaget produceres og leveres til andre dele af værdikæden.

Landbrugets bruttofaktorindkomst viser en tilbagegang i 2013 på 6,4 mia. i forhold til 2012, hvilket svarer til et **fald på 19 pct.**

Økonomi og indtjening

Økonomien i landbruget påvirker økonomien i hele fødevarerklyngen, da en stærk økonomi i landbruget er afgørende for, at råvaregrundlaget produceres og leveres til andre dele af værdikæden.

Størstedelen af den investerede kapital er rettet mod **maskiner og inventar**, hvor der fra 2011 til 2012 er sket en **stigning på 400 mio. kr.**

Landbrugets produktionsværdi

Landbrugets bruttofaktorindkomst viser en tilbagegang i 2013 på 6,4 mia. i forhold til 2012, hvilket svarer til et fald på 19 pct. Bruttofaktorindkomsten er dermed på niveau med 2011. Faldet kan især tilskrives, at produktionsværdien for husdyrproduktionen er faldet samtidig med, at der har været negative lager- og besætningsforskydninger.

Landbrugets driftsresultater

Efter en periode med stigende driftsoverskud fra 2009 til 2012 har landbrugsbedrifterne nu oplevet et mindre fald i det gennemsnitlige driftsoverskud. I 2012 steg driftsoverskuddet pr. heltidsbedrift med 417.000 kr. til 854.000 kr. Denne udvikling vendte i 2013, således at det gennemsnitlige driftsresultat pr. bedrift var 696.000 kr.

Landbrugets gæld

Landbrugets samlede gæld var ved udgangen af 2013 på 364 mia. kr., hvormed udviklingen i landbrugets gæld er stagneret sammenholdt med tidligere år. Den samlede restgæld til realkreditinstitutterne var ultimo 2013 på 275,1 mia. kr. Det svarer til ca. 76 pct. af landbrugets samlede gæld.

Den næststørste kreditgiver til landbruget er pengeinstitutterne med et skønnet udlån på godt 63,2 mia. kr., svarende til ca. 17 pct. af den samlede restgæld. De øvrige gældsposter

(varegæld, anden gæld, reguleringer, mv.) tegner sig for 25,4 mia. kr., hvilket svarer til ca. 7 pct. af det samlede udlån. Statslån er nu så lille en størrelse, at den er for usikker at opgøre.

De danske landmænd benytter sig i høj grad af rentetilpasningslån. Landmændene benytter sig specielt af rentetilpasningslån med en rentebindingsperiode på 1 år, også kaldt F1-lån. Rentetilpasningslånenes andel er på stort set samme niveau som sidste år og udgør 89,5 pct. af landbrugets realkreditgæld.

Landbrugets gældsprocent

Hvis udviklingen i gælden sættes i forhold til udviklingen i værdien af landbrugets aktiver, fås gældsprocenten. Gældsprocenten på landets landbrug tog et dyk i 2008, som følge af stadig stigende ejendomspriser, men dette fald blev udlignet i 2009, hvor ejendomspriserne faldt, som følge af finanskrisen. Denne tendens fortsatte i 2010 og 2011, hvilket medførte, at gældsprocenten steg yderligere. Denne udvikling er stagneret i 2012 og 2013, hvor gældsprocenten har ligget på hhv. 57 pct. og 56,7 pct.

Priserne på landbrugsejendomme

Priserne på landbrugsejendomme har stort set fulgt samme udvikling som prisen på enfamiliehuse, dog med en mindre periodemæssig forskydning. Hvor landbrugene steg i pris

Det **gennemsnitlige driftsoverskud** pr. bedrift i 2013 var på **696.000 kr.**

gennem 2007 og 2008, var der mere konstante prisforhold for enfamiliehuse. Prisen på landbrugsejendomme toppede i andet kvartal 2008. Priserne på landbrugsejendomme er frem til starten af 2014 faldet med 37 pct.

Priserne på landbrugsejendomme er påvirket af mange faktorer. Grundlæggende er gode finansieringsmuligheder vigtig for prisudviklingen, men det er også afgørende, at landbruget har en god indtjening. Så forventningerne til de fremtidige indtjeningsmuligheder har i høj grad betydning for prissætningen på landbrugsejendomme.

Investeringerne i landbruget

Landbrugets investeringer var, som følge af lav rente og gode finansieringsmuligheder stigende frem til 2009, hvorefter landbrugets investeringer faldt markant. Denne tendens var også gældende for 2010 og 2011. I 2012 er faldet dog vendt til en stigning på 8 pct. ift. året før svarende til 550 mio. kr.

Størstedelen af den investerede kapital er rettet mod maskiner og inventar, hvor der fra 2011 til 2012 er sket en stigning på ca. 400 mio. kr.

Landbrugets bytteforhold

Da boblen sprang og højkonjunktur blev afløst af finanskrisen i slutningen af 2008, ramte det landbrugets bytteforhold hårdt. Bytteforholdet er defineret som forholdet mellem købs- og salgspriser.

Salgspriserne omfatter priser på de produkter, som landmændene producerer, såsom kød, mejeriprodukter, æg, korn, kartofler, osv. Købspriserne omfatter priser på de produkter, som landmændene har brug for i produktionen f.eks. diesel, foder, kunstgødning, osv.

For planteproducenterne påvirker høje kornpriser bytteforholdet positivt, mens høje

kornpriser påvirker svineproducenternes bytteforhold negativt, da foder i form af korn er grundlaget for svineproduktionen. Høje kornpriser bør dog på sigt give højere salgspriser på kød og dermed betyde et forbedret bytteforhold.

Stigningen i landbrugets købs- og salgspriser under højkonjunkturen i 2007 og 2008, blev afløst af store fald, som først er blevet afløst af stigninger i 2011 og 2012. Bytteforholdet er dog igen faldet i løbet af 2013 og denne udvikling er fortsat ind i 2014.

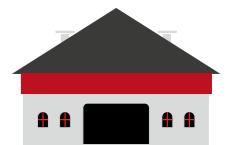
Det forringede bytteforhold skyldes et kraftigere fald i landbrugets salgspriser end faldet i købspriserne henover såvel 2013 som 2014.

Produktion og indkomstdannelse i hele fødevarerklyngen

Tallene for 2013 viser, at fødevarerklynges produktionsværdi udgør 216 mia. kr. Værdien er i virkeligheden højere, da det i opgørelsen ikke har været muligt at medtage agroindustrien. Bruttooverskuddet var 26 mia. kr., hvilket er et lille fald i forhold til 2012. Dette skyldes et lidt højere forbrug i produktionen og en større aflønning af ansatte.

Priserne på landbrugsejendomme er fra 2008-2014 faldet med **37 pct.**

Tabel 3.1 Landbrugets produktionsværdi og bruttofaktorindkomst, mio. kr.

Figur 3.1 Gennemsnitligt driftsresultat for heltidsbedrifter, 1.000 kr.

Tabel 3.2 Landbrugets restgæld ultimo, mio. kr.

Tabel 3.3 Kontantværdien af landbrugets aktiver mv., ultimo kalenderåret, mia. kr.

Figur 3.2 Prisindeks for ejendomssalg efter ejendomskategori og tid.

Tabel 3.4 Landbrugets samlede investeringer, mio. kr.

Figur 3.3 Indeks for landbrugets prisudvikling, 2005 = 100.

Tabel 3.5 Produktion og indkomstdannelse i fødevarerklyngen, mia. kr.

VÆKST I DEN CIRKULÆRE ØKONOMI

Med en befolkning, der overstiger 9,6 mia. mennesker i 2050, har verden brug for, at der bliver tænkt nye tanker om produktion, miljø, fødevareforsyning og optimering af ressourcer. Cirkulær økonomi kan være en af løsningerne på mange af de udfordringer, som verden står overfor.

Verden i forandring

Mennesket er en succesrig art. Siden 1800 og frem til i dag er verdens befolkning 7-doblet, og i 2050 forventes vi at være 9,6 mia. mennesker på Jorden. Den industrielle epoke har været karakteriseret ved en lineær model for produktion og ressourceforbrug, 'take-make-dispose', som har medført øget miljøbelastning og et voldsomt træk på jordens naturlige ressourcer. Miljøindsatsen har haft fokus på at gøre miljøbelastningen mindre i de forskellige dele af produktionskæden. Men i dag skal der langt mere til.

Udviklingen kræver, at vi ændrer fokus. Befolkningsvækst, fødevareforsyning, klimaændringer og ressourceknaphed er de helt store udfordringer. Nye økonomiske modeller viser, hvordan

fokus på ressourceeffektivitet og genanvendelse i lukkede kredsløb, hvor det undgås, at noget ender som affald, kan fremme økonomisk vækst og velfærd. Siderstrømme og biprodukter skal ses som værdifulde ressourcer, der er med til at skabe forbedret værditilvækst. I disse år taler man om cirkulær økonomi, vugge-til-vugge tankegang eller bioøkonomi.

Her henter man inspiration fra naturens mangfoldige næringsstofkredsløb. Ideen er, at alle produkter indgår i enten et biologisk eller et teknisk materialekredsløb. På den måde bliver alt i princippet til ressourcer for noget andet. I det biologiske kredsløb bliver de biologiske stoffer i sidste ende brudt ned af mikroorganismer for igen at danne nye næringsstoffer, mens det tekniske

kredsløb består af materialestrømme, der cirkulerer i lukkede systemer. Energiforsyningen baseres på solenergi og på en omstilling fra den fossile økonomi til solenergi i forskellige former. Det kan være solvarme, biomasse eller vindenergi m.v.

“
Halm kan udnyttes til at producere bæredygtige biobrændstoffer, bioplastik, biokemi og andre biobaserede produkter.

For fødevareerhvervet betyder det, at vi fremover over en bred front må udvikle den bæredygtige intensive fødevareproduktion, hvor vi producerer mere med mindre input og lavere miljøbelastning, og så vidt muligt bruger siderstrømme og biprodukter. Det er allerede i dag en styrkeposition for dansk fødevareproduktion, og potentialet er stort. Det kræver politisk vilje og strategiske investeringer, men gennem fortsat udvikling af den bæredygtige intensive fødevareproduktion er der mulighed for at skabe vækst og arbejdspladser hånd i hånd med mere natur og at finde svar på nogle af de store udfordringer, som vi som klode står overfor.

Et godt eksempel på mulighederne er planteproduktion.

Potentialet i videreudvikling af bioøkonomien

Et afgørende element i omstillingen er at erstatte fossile brændstoffer med biologiske og fornybare ressourcer som f.eks. halm, græs, affald og gylle. Her er planter en afgørende ressource, og potentialet i fremtidens planteproduktion er enormt. Bioøkonomien er helt afgørende for at løse de fremtidige klima- og miljøudfordringer, da det er den eneste måde, hvorpå vi kan frigøre os fra de fossile råstoffer og basere os

på miljøvenlige og fornybare ressourcer. Udfordringen ligger derfor i at erstatte de fossile kæder med plantebaserede løsninger og optimere produktionen af planteprotein.

Et særligt fokus er på anvendelse af restprodukter fra planteproduktion. Med det stigende globale ressourcepres er det nødvendigt ud fra miljømæssige og erhvervsøkonomiske hensyn at udnytte alle sidestrømme i dansk fødevarerproduktion til produkter af højere værdi. Det vil kunne skabe et bredt spektrum af nye indtægtskilder til landbruget og skabe en øget ressourceafhængighed af bl.a. energi, næringsstoffer og husdyrprotein.

En sådan cirkulær tænkning og ressourceeffektivitet er omdrejningspunktet for bioøkonomien og vil give hele landbrugs- og fødevareraktoren stigende legitimitet i forhold til at finde løsninger på fremtidens udfordringer. Restprodukter som halm, græsser og lignende indeholder store potentialer for nye ressourceeffektive værdikæder i bioøkonomien, for eksempel i form af restprodukter udnyttet til brændstoffer, biomaterialer, proteinekstraktion, mv.

“ Planteforædling vil spille en betydelig rolle ved at designe planter med større udbytte, som samtidig passer bedre ind i bioøkonomien.

Som eksempel kan halm udnyttes til at producere bæredygtige biobrændstoffer, bioplastik, biokemi og andre biobaserede produkter. I 2013 blev der alene i Danmark brugt 1,4 mio. tons til fyring, mens 2,6 mio. tons ikke blev bjærget fra markerne. Noget halm skal nedmuldes for at sikre jordens frugtbarhed, men alligevel vil ca. halvdelen af den høstede halm kunne bruges i den biobaserede økonomi uden at influere

på fødevarerproduktion eller jordens ydeevne – og i fremtiden vil vi måske slet ikke brænde halmen, men bruge den til nye biobaserede produkter.

Store gevinster på spil

Det økonomiske potentiale er kolossalt. EU-kommissionen har vurderet, at indtægtspotentialet for hele værdikæden fra planterester til bioraffinaderier vil overstige 1,5 billioner kr. i 2020. Alene inden for den biokemiske industri forudser Kommissionen, at væksten i mængden af biobaserede kemiske produkter i EU (herunder bioplast, biosmøremidler, bioopløsningsmidler, biobaserede overfladeaktive stoffer og kemiske råstoffer) vil være på 5,3 pct. om året frem til 2020, samt give et marked med en værdi på 300 mia. kr. og skabe 90.000 arbejdspladser.

Kommissionen vurderer endvidere, at der kan fremstilles op til 75 mia. liter bioethanol på en bæredygtig måde og til konkurrencedygtige omkostninger i 2020, hvilket vil svare til omkring 100 mia. kr. i yderligere indtægter til den europæiske landbrugssektor.

Omstillingen til bioøkonomien kræver store mængder plantemateriale. Forskere på Aarhus og Københavns universiteter har beregnet, at produktionen af plantemateriale kan øges med næsten en tredjedel, uden at det påvirker fødevarerproduktion og miljø samt under hensyntagen til jordens fortsatte frugtbarhed. Her tænkes bl.a. i nye dyrkningssystemer, hvor der vælges planter, som er bedre til at udnytte solens stråler i hele vækstsæsonen. Planteforædling vil også spille en betydelig rolle ved at designe planter med større udbytte, og som samtidig passer bedre ind i bioøkonomien. Globalt er vurderingen et potentiale på planteforædlingsområdet på 90 mia. kr. frem mod 2020. Og forventningen er at det ikke bliver mindre frem mod 2030.

Klimaændringerne har allerede påvirket dansk planteproduktion. De seneste

- ✓ – **Globalt er vurderingen** et potentiale på planteforædlingsområdet på 90 mia. kr. frem mod 2020.
- **Halvdelen af den høstede halm** kan bruges i den biobaserede økonomi uden at influere på fødevarerproduktionen eller jordens ydeevne.
- **De danske planteforædleres** aktiviteter generer i dag en eksportværdi på genetik på knap 2 mia. kr.

30 år er gennemsnitstemperaturen i Danmark steget ca. én grad, og nedbøren i vinterhalvåret er øget. De negative konsekvenser af denne udvikling er Danmark i stort omfang blevet skånet for ved at vælge andre sorter. Tilsvarende muligheder er kun i ringe grad til stede under varmere himmelstrøg. Derfor er dansk planteproduktion relativt gunstigt stillet klimamæssigt. Flere tilpasninger vil dog være nødvendige fremover på grund af de flere og større klimaudsving, man forventer.

Danske virksomheder har heldigvis stærke kompetencer inden for planteforædling, som kan afhjælpe nogle af udfordringerne med at skabe øget produktion af plantemateriale og sikre tilpasning til klimaændringer. Eksempelvis kan nævnes Sejet Planteforædling, Nordic Seed og DLF Trifolium. De danske planteforædleres aktiviteter generer allerede i dag en årlig eksportværdi på genetik på knap 2 mia. kr., og for den danske kornproduktion medfører den årlige forædlingsbetingede udbyttefremgang på ca. 1 pct. en merværdi på 135 mio. kr. årligt.

4

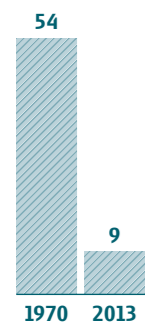
FORARBEJDNINGS- OG AGRO-INDUSTRIEN

Forarbejdningsindustrien bearbejder alle de råvarer, som landbruget leverer. Det er i denne del af værdikæden i fødevareklyngen, at landbrugsprodukterne transformeres til fødevarer og andre forbrugsgenstande som f.eks. minkpelse.

Andelsstrukturen giver en unik mulighed for at **koordinere og optimere** værdikæden fra jord til bord bl.a. til gavn for **fødevarerens sikkerhed, kvaliteten og leveringssikkerheden.**

☺
Fra 1970 til 2013 er **antallet af svineslagterier** faldet fra 54 til 9.

☺
Antallet af **svine-slagtninger** er **4. størst** i EU og udgjorde i 2013 ca. **19,25 mio.**

Forarbejdningsindustrien

Danmark har lang tradition for at lave fødevarer og andre animalske og vegetabiliske produkter. Flere af de største virksomheder har eksisteret i mere end 100 år og bygger på den specielle danske andelstanke.

Andelsbevægelsen

Mange danske fødevareraktører er store både i en national og international sammenhæng. Med fødevareraktører som Arla, Danish Crown og DLG er Danmark sat på verdenskortet med virksomheder, der opererer globalt, og forsyner et stort antal markeder med produkter fra blandt andet mejeri-, slagteri- og grovvaresektoren. Mange af de danske fødevareraktører er andelsvirksomheder.

Andelsbevægelsen blev skabt i slutningen af 1800-tallet, og er som organisationsform karakteriseret ved, at leverandørerne til virksomheden også er ejerne. Denne selskabsform giver en unik mulighed for at koordinere og optimere værdikæden fra jord til bord bl.a. til gavn for fødevarerens sikkerhed, kvaliteten og leveringssikkerheden. Denne selskabsform sætter derfor i høj grad sit præg på strukturen blandt de danske fødevareraktører.

Svineslagterier

I Danmark blev der i 2013 slagtet ca. 19,25 mio. svin. Det er kun overgået af Frankrig, Spanien og Tyskland, mens Polen ligger på niveau med Danmark. Slagtningerne blev i 2013 omdannet til 1.896 mio. kg. svinekød.

Antallet af slagtninger på dansk grund er de seneste par år faldet. Årsagen skal findes i den faldende produktion af slagtesvin i Danmark,

og den stigende eksport af danske smågrise til Tyskland. Eksporten af smågrise til Tyskland er fordoblet siden 2007.

Den danske svinekødssektor har også oplevet en iøjnefaldende strukturel udvikling i de seneste årtier. Fra 1970 til 2013 er antallet af svineslagterier faldet fra 54 til 9, hvor Danish Crown og Tican er de største tilbageværende slagterier, begge af andelsselskabsformen.

Kreaturslagterier

Der slægtes i Danmark ca. 490.000 kreaturer årligt. Et niveau som adskiller sig markant fra de ledende lande i EU, som Frankrig, Tyskland og Italien, hvor der årligt slægtes flere millioner. Danmark indtager en plads som nummer 11, når det angår lande, der slagter flest kreaturer i EU.

Udviklingen i antallet af kreaturslagtninger har i de senere år været stort set uændret dog med tendens til nedgang. Det stabile antal slagtninger skyldes især, at oksekødsproduktionen er meget tæt forbundet med produktionen af mælk, der ligeledes er meget stabil som følge af EU's mælkekvotesystem. Antallet af kreaturslagtninger i Danmark var således uændret i 2013 i forhold til 2012, hvor 491.000 kreaturer blev slagtet. Slagtningerne blev i 2013 til 139 mio. kg. kalve- og oksekød.

På trods af en forholdsvis høj koncentration er branchen for okse- og kalvekød knapt så

I Danmark blev der **107 mio. slagtekyllinger** i 2013.

koncentreret som for svinekød. De tre største slagterier er Danish Crown, Århus Slagtehus og A/S Hjalmar Nielsen, som i 2013 til sammen slagtede 87,5 pct. af kreaturerne i Danmark.

Fjerkræslagterier og rugerier

I Danmark blev der slagtet mere end 107 mio. slagtekyllinger i 2013, hvilket blev til 191 mio. kg. fjerkrækød.

Størstedelen af slagtekyllingeproduktionen går til de to store slagterier, HKScan Denmark og Danpo A/S. HKScan, Denmark hed tidligere Rose Poultry, og er en del af HKScan Group med hovedsæde i Finland. Danpo er tilsvarende en del af en nordisk koncern, Scandi Standard med hovedsæde i Sverige. Slagtninger af høner sker ikke længere på danske slagterier. Slagtehønerne sendes primært til Tyskland eller indgår som foder i minkproduktionen.

Strukturæssigt er den danske fjerkræbranche karakteriseret ved få store aktører samt en lang række væsentlig mindre aktører. Og det er et billede, som har været kendetegnende de seneste mange år.

Slagtekyllingesektoren omfatter et stort rugeri, DanHatch, med en samlet kyllingeleverance på 135 mio. daggamle kyllinger. Rugeriet modtager ruægæggen fra ejendomme med formeringsflokke. Af de daggamle kyllinger bliver 119 mio. stk. solgt på hjemmemarkedet, mens 16 mio. stk. eksporteres.

Ved siden af det er der også mindre rugerier, mindre producenter herunder hobbyproducenter og lokale slagterier med mindre produktion.

Ægpakkerier

Ægproduktionen var i 2013 på 69 mio. kg, hvilket er en fremgang på 2 mio. kg. sammenlignet med 2012.

Konsumægsproduktionen afsættes for størstedelen via de to store pakkerier, Danæg og Hedegaard Foods. Endvidere er der nogle mindre pakkerier, herunder Henriettelund og Dueholm, som videreformidler æg. Samlet set er detailsalget steget markant de seneste år. Og efter stagnerede til vigende afsætning i forbindelse med den økonomiske krise, er salget af både skrabeæg og økologiske æg på vej op. Udover skalæg foregår en del af afsætningen som specifikke ægprodukter, og her er der tre hovedaktører, Sanovo Foods, Danæg Products og Hedegaard Foods.

Mejerier

Den samlede indvejede mælk på mejerierne var i 2013 på mere end 5 mia. kg., hvilket er en stigning på knap 2 pct. i forhold til 2012. Størstedelen af mælken anvendes til at lave smør og ost, men en stor del af det bruges også til at lave konsummælk og mælkekonserves.

I modsætning til mange andre lande i verden har den danske mejerisektor oplevet høj stabilitet i mælkeproduktionen i de seneste årtier. Dette skyldes især EU's landbrugspolitik, som sætter kvoter for hvor meget mælk, der må produceres i de enkelte EU-lande. Produktionen i Danmark er steget de seneste år som følge af mindre kvoteforhøjelser. Danmark udnytter sin kvote til fulde modsat mange andre EU-lande, hvilket er et udtryk for en høj konkurrencedygtighed på salgsprodukterne samt konstante produktivitetsgevinster i produktionen.

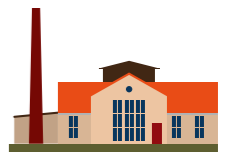
Andelsformen er udpræget inden for mejerisektoren, hvor 96 pct. af den indvejede sødmælk indvejes hos et andelsmejeri. Den danske mejerisektor er generelt meget eksportorienterede, og ca. 2/3 af produktionen eksporteres.

Antallet af mejerivirksomheder har været faldende over en årrække, men over de seneste år er branchen blevet konsolideret, og antallet

☺
Størstedelen af mælken anvendes til at lave **smør og ost**, men en stor del af det bruges også til at lave konsummælk og mælkekonserves.

☺
Andelsformen er udpræget inden for mejerisektoren. **96 pct.** af den indvejede sødmælk indvejes hos et andelsmejeri.

Danske minkavlere producerer hvert år omkring **17,2 mio.** minkskind. I 2013 svarede det til **ca. 20 pct. af verdensmarkedet.**

Den danske succes skyldes en høj grad af **videndeling, forskning og udvikling** i det danske pelsdyrerhverv.

af mejerivirksomheder har ligget nogenlunde konstant. I 2013 var der 21 mejerivirksomheder, der producerede ost, 12 der producerede smør og 8 der producerede konsummælk. Selvom der f.eks. er flere privatvirksomheder end andelsvirksomheder, der laver smør, er det stadig størstedelen af produktionen, der bliver lavet på andelsmejerierne.

Pelsindustrien

Pels er blevet umådelig populær i moden, og siden slutningen af 1990'erne er efterspørgslen på pelsskind steget støt. Værdien af den globale pelsdetailhandel er i samme periode fordoblet til ca. 90 milliarder kroner.

Produktionen af skind er fulgt efter efterspørgslen, og det er især minkskind, som er efterspurgt af forbrugere. I øjeblikket er verdensproduktionen af minkskind på ca. omkring 80 millioner skind om året. Danske minkavlere producerer hvert år omkring 17,2 millioner minkskind. I 2013 svarede det til ca. 20 pct. af verdensmarkedet for minkskind.

Danmark er verdens største producent af minkskind. Danske minkskind er også de dyreste på verdensmarkedet, og det skyldes, at de danske minkavlere producerer en bedre skindkvalitet, som kunderne gerne vil betale mere for.

Den danske succes skyldes en høj grad af videndeling, forskning og udvikling i det danske pelsdyrerhverv.

Andre betydelige minkproducerende lande er Norge, Sverige, Finland, Holland, Polen, Rusland, Kina, Canada og USA.

Skindene sælges på fem årlige auktioner, hvor der kommer kunder fra hele verden. Det danske andelsejede pelsauktionshus, Kopenhagen Fur, er verdens største med en global markedsandel på 60 pct. Auktionerne varer op til

6 dage, og i løbet af sådan en periode kan der sælges over 5 millioner minkskind, og omsætningen kan nå over 3 milliarder kroner. Stort set alle skind i den danske minkproduktion eksporteres. Kina er det vigtigste marked for de danske skind. I Kina sker der videreforarbejdning af skindene, hvorefter de videreeksporteres til andre lande, eller afsættes på det kinesiske hjemmemarked.

Foderstofproduktion

Dele af den vegetabiliske danske produktion sælges til videre proces hos grovvarevirksomhederne. Der er adskillige aktører på markedet, men hovedaktørerne er DLG og Danish Agro, der tilsammen udgør ca. 80-85 pct. af markedet (DAKOFO).

Hos grovvarevirksomhederne indvejes og forarbejdes især korn og raps til produkter, som anvendes i den animalske produktion. Forarbejdningsprocesserne er bl.a. produktion af såsæd, formaling samt opblanding til specifikke foderprodukter, som retter sig mod de enkelte animalske produktionsgrene; køer, grise, kyllinger mm. Også korn til maltning indgår i virksomhedernes produktportefølje. En del af de vegetabiliske råvarer, som grovvarevirksomhederne opkøber, eksporteres og afsættes på verdensmarkedet. Virksomhederne importerer også selv råvarer til salg og anvendelse i egenproduktion.

Sukkerproduktion

I Danmark er der ca. 1.300 sukkerroedyrkere, der dyrker roer til produktion af sukker. I alt dyrkes omkring 37.600 ha. med sukkerroer. Dyrkningen er koncentreret omkring Lolland, Falster, Møn samt Syd- og Vestsjælland, hvor der er en lang tradition for dyrkning af sukkerroer.

Sukkerroerne leveres til de to tilbageværende danske sukkerfabrikker i Nakskov og Nykøbing Falster. Af et høstudbytte på

De to sukkerfabrikker i Danmark producerer tilsammen ca. **450.000 ton** sukker.

2.594.266 ton sukkerroer produceres ca. 450.000 ton sukker årligt. Restprodukterne pulp og melasse anvendes til foder.

Kartoffelproduktion

I Danmark er der ca. 1.000 kartoffeldyrkere. Den danske kartoffelproduktion er på ca. 1,6 mio. ton, der dyrkes på et areal på ca. 42.000 ha. Danske kartofler dyrkes med følgende formål: spisekartofler, læggekartofler, industrikartofler (pomfritter m.v.) og til ingredienser. Den danske kartoffelproduktion er koncentreret til overvejende Jylland – herunder særligt Midtjylland.

Ingrediensområdet er et betydeligt vækstområde. Kartoffelingredienser bruges til bl.a. fødevarer og papir. Der er i alt fire kartoffelmelsfabrikker i Danmark som er placeret i henholdsvis Midt- og Nordjylland.

Biotech og ingredienser

Danmark har lang tradition for fremstilling af ingredienser, og virksomheder med fokus på bioteknologi og ingredienser er et væsentligt element i den danske fødevareklynge.

Biotech- og ingrediensvirksomheder aftager produkter fra landbrugs- og fødevareproducenter og leverer produkter til virksomheder, der producerer slutprodukter som foder, fødevarer, bioenergi og gødning.

Produktporteføljen dækker over indholdsstoffer, kulturer, teknologiske hjælpeoffer, tilsetningsstoffer og bioaktive stoffer, som også bruges til at finde løsninger på udfordringer indenfor ressourc knaphed, klimabelastning og livsstilssygdomme.

Virksomhedernes ansatte har et højt kompetence- og vidensniveau. 13,6 pct. af de ansatte har en lang og videregående uddannelse. 3,4 pct. har en ph.d.-grad. Til sammenligning er gennemsnittet i den private sektor 6,8 pct., og 0,3 pct. har en ph.d.-grad.

Virksomhederne afsætter hovedsageligt deres produkter på eksportmarkederne. Eksempelvis eksporterede ingrediensvirksomhederne inden for foder- og fødevarerområdet i 2013 for 27 mia. kr. af en årlig omsætning på 36 mia. kr. Det svarer til godt 4 pct. af Danmarks samlede vareeksport og en markedsandel på 10 pct. i verden.

Ingrediensvirksomheder indenfor foder- og fødevarerområdet har en **markedsandel** på ca. **10 pct.** i verden.

Tabel 4.1
Slagtninger på slagterierne, 1.000 stk.

Tabel 4.2
Husdyrproduktionens størrelse, mio. kg.

Figur 4.1
Svineslagtninger (mio. stk.) i EU, fordelt efter land, 2013.

Tabel 4.3
Udvikling i antallet af svineslagtninger i Danmark.

Tabel 4.4
Kreaturslagteriernes andel af slagtingerne, pct.

Figur 4.2
Antallet af kvægslagtninger i Europa, 2013, 1.000 stk.

Tabel 4.5
Udvikling i antallet af mejerivirksomheder.

Tabel 4.6
Indvejning af mælk opdelt på andels- og privatvirksomheder, mio. kg.

Figur 4.7
Mælkeanvendelse i pct. af den samlede mængde mælk.

Samarbejdet mellem brancher, forskningsinstitutioner og myndigheder er **grundstenen i den høje fødevarerikkerhed.**

Arbejdet for den høje danske fødevarerikkerhed finder sted i hele fødevarerindustrien fra jord til bord, og på mange områder er de danske indsatser blandt de førende i verden.

Fødevarerikkerhed

Fødevarerikkerhed er et vigtigt element i at sikre den danske fødevareriklynges høje standard. En høj venterinær standard er afgørende for, at Danmark får adgang til vigtige eksportmarkeder.

Det danske, veterinære beredskab har en særdeles høj standard. Den danske eksport af kød er afhængig af, at Danmark er fri for en række alvorlige smitsomme husdyrsygdomme, og at det til enhver tid kan dokumenteres, hvorledes sygdomssituationen er, også i tilfælde af sygdomsudbrud i andre lande. Det er derfor helt afgørende, at Danmark kan bekæmpe eventuelle sygdomsudbrud hurtigst muligt, ligesom det er vigtigt at kunne dokumentere situationen i Danmark på et hvilket som helst tidspunkt. Der arbejdes derfor løbende på at håndtere og styrke beredskabet i forbindelse med ondartede smitsomme sygdomme. Beredskabet foregår i et tæt samarbejde mellem erhvervene og myndighederne.

Den danske fødevarerikkerhed har ligeledes en høj standard, og her er hygiejne det bærende

element. Hygiejnen på produktionsstederne er underlagt løbende kontrol både i form af myndighedsbesøg, men ikke mindst i form af virksomhedernes egenkontrol. Egenkontrollen baserer sig ofte på myndighedsgodkendte branchekoder og på aktuelle risikovurderinger. Arbejdet for den høje danske fødevarerikkerhed finder sted i hele fødevarerindustrien fra jord til bord, og på mange områder er de danske indsatser blandt de førende i verden. Dette gælder således for indsatsen mod Salmonella i både fjerkræ og æg, samt for kvæg og svin. Her foreligger handlingsplaner for hver enkelt område. Planerne har været i gang i mere end 20 år, og de udvikles og følges i et samarbejde mellem branche, forskningsinstitutioner og myndigheder. Dette samarbejde er en grundsten i arbejdet for den høje fødevarerikkerhed i danske produkter.

Den **agroindustrielle branche** dækker over et **bredt spektrum af teknologier og produkter** omkring landbrugs- og fødevarerproduktionen.

Agroindustrien

En væsentlig del af den danske fødevareriklynges er agroindustrien. Danmarks landbrugssektor er en af verdens mest effektive, og agroindustrien er en fuldt integreret og velfungerende del af denne.

Den agroindustrielle branche dækker over et bredt spektrum af teknologier og produkter omkring landbrugs- og fødevarerproduktionen. Produktporteføljen spænder vidt, fra maskiner til markbearbejdning over udstyr til mekanisering af stalde, genetik, kornhåndtering og foderproduktion til forskellige former for fødevarerforarbejdningsteknologi.

Dansk agroindustri har gennem de seneste årtier gennemgået en stor udvikling. Fra at have en underskov af leverandører af enkeltkomponenter har branchen oplevet en stærk konsolidering og internationalisering. Virksomhederne bliver stærkere, og der kommer stadig større fokus på branchens bredde og værdikæde.

I takt med dansk landbrugs strukturudvikling, og den øgede efterspørgsel på mange vækstmarkeder har mange virksomheder professionaliseret deres udviklings- og rådgivningsydelse og kan i dag indgå i projektering af store integrerede produktionsanlæg, enten ved udvidelse af egen produktportefølje eller ved at indgå i leverandørgrupper.

Særligt i forbindelse med den økonomiske krise blev branchens internationaliseringsproces boostet, og for langt størstedelen af virksomhederne udgør eksportindtægter i dag en meget væsentlig del af indtjeningen.

I den svære tid har spredning på flere markeder og forøget eksport været en redningsplanke, som mange virksomheder har grebet med succes. Både de store virksomheder, der kan nå langt ud i verden og de mindre, der sætter på de nærmeste nabolande.

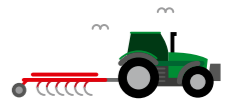

De 10 største agroindustri-virksomheder målt på omsætning:

- Kongskilde Industries A/S
- A/S Cimbria
- Haarslev Industries A/S
- Kverneland Gr. Kerteminde A/S
- Hardi International A/S
- Gråkjær A/S
- SFK Systems A/S
- Skiold A/S
- Skov A/S. Glyngøre
- Hedensted Gruppen A/S

Produktporteføljen spænder vidt, fra maskiner til markbearbejdning over udstyr til mekanisering af stalde, genetik, kornhåndtering og foderproduktion til forskellige former for fødevarerforarbejdningsteknologi.

5 DANSKERNES FORBRUG OG SUNDHED

Danskernes forbrug har ændret sig meget over de seneste årtier. I takt med danskernes stigende indkomst, bruger de en mindre andel af deres forbrug på fødevarer. Samtidig er danskernes sundhed forringet i forhold til tidligere tider. De danske fødevarer virkninger spiller en aktiv rolle i forhold til at forbedre dette faktum.

Danskerne bruger i gennemsnit **9,6 pct.** af deres indkomst på fødevarer

Forbrug i Danmark

Danskerne bruger en stadig mindre andel af deres indkomst på fødevarer. Næsten en fjerdedel af de penge, de bruger på fødevarer, bruges på kød.

Fødevarernes andel af det samlede private forbrug er faldet over tid. For 40 år siden tegnede fødevarerne sig for næsten 18 pct. af det private forbrug, hvor andelen i 2013 tegnede sig for 9,6 pct. Denne udvikling skal dog sammenholdes med det faktum, at fødevarer er blevet relativt billigere sammenlignet med andre varer i løbet af de senere årtier. Her er der bl.a. tale om, at de mange produktivetsgevinster, der er opnået i fødevarerhvervet, er kommet forbrugeren til gode gennem lavere fødevarerpriser.

Ligeledes kan den faldende procentsats ses som funktion af en kontinuerligt stigende disponibel indkomst, hvor en mindre del af indkomsten anvendes til fødevarer. Den stigende indkomst benyttes således på andre varer end fødevarer.

Danskerne bruger flest penge på kød

At danskerne i gennemsnit bruger 9,6 pct. af deres indkomst på fødevarer svarer til, at en gennemsnitlig dansk husstand i 2013 brugte ca. 33.900 kr. på fødevarer.

Af disse bruges ca. 24 pct. på kød, mens den næststørste post på fødevarerbudgettet er mel, gryn, brød og kager med 16 pct. 5 pct. af budgettet bruges på fisk. Sammenlagt bruges 21 pct. af husstandenes fødevarerforbrug på grøntsager og kartofler samt frugt og nødder, mens sukker og slik udgør 12 pct. af fødevarerbudgettet. Mælk, fløde og yoghurt samt ost udgør 13 pct. af de penge, der bruges på fødevarer. 3 pct. af fødevarerbudgettet bruges på smør og

margarine mv., mens 2 pct. bruges på æg og 4 pct. bruges på salt, sovs og lignende.

Kødets betydning for indkøb og måltider

At kødet udgør den største post på husholdens fødevarerforbrug, stemmer fint overens med kødets betydning for aftenmåltidet. Forbrugerne planlægger typisk hele aftenmåltidet ud fra kødet. Ud af forbruget af fersk kød i hjemmene udgør svinekødet den største del, mens okse- og fjerkrækød spises næst hyppigst.

Størstedelen af oksekødet spises hakket, mens svinekødet i højere grad spises som forskellige udsækninger.

Fødevarerpriserne falder relativt

Prisudviklingen på fødevarer er i høj grad påvirket af internationale forhold. Fødevarerpriserne faldt fra primo af 2013 til primo 2014 med 0,4 pct., hvilket er usædvanligt i forhold til tidligere, hvor fødevarerpriserne er steget med 2,5-5 pct. om året. Danmark har dog stadig nogle af de højeste fødevarerpriser i Europa, kun overgået af Norge og Schweiz.

Udviklingen i fødevarerpriserne er drevet af, at prisen på brød og kornprodukter det seneste år har været svagt faldende, mens kødpriserne faldt med 2,6 pct. fra 2013 til 2014. Prisen på mælk, ost og æg er steget med 4,5 pct. i samme periode.

Forbrugerpriserne steg fra starten af 2013 til starten af 2014 med knap 1,3 pct., mens

Den **økologiske markedsandel** udgjorde omkring **8,1 pct. af salget af fødevarer i 2013.** Det er den højeste markedsandel i verden.

stigningen i de første 6 måneder af 2014 udgør 1 pct. Det er meget lave stigningstakter i forhold til tidligere tider.

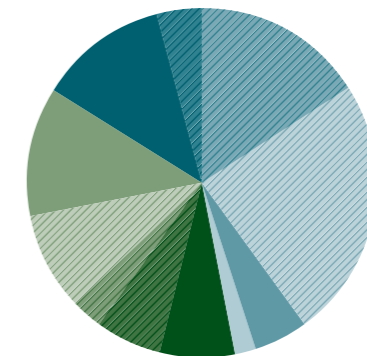
Økologisk forbrug

Danskerne har fået smag for økologiske produkter, og i løbet af de seneste fem år er detailomsætningen af økologiske fødevarer næsten fordoblet. I 2013 udgjorde den økologiske markedsandel omkring 8,1 pct. af salget af fødevarer.

Det økologiske forbrug i Danmark vokser. Det totale økologisalg var på omkring 7,8 mia. kr. i 2013, fordelt på 5,8 mia. kr. i detailhandlen, 950 mio. kr. i foodservicesektoren samt godt 1 mia. kr. via internetsalg, abonnementssalg og markedspladser. Detailsalget steg med 6 pct. i 2013, og økologi udgjorde, som nævnt, 8,1 pct. af hele salget i detailhandlen. Det er den største markedsandel i verden. I gennemsnit købte hver dansker økologiske varer for omkring 1.400 kr. i 2013.

Især drikkemælk har i længere tid ligget i front som et af de bedst sælgende økologiske produkter, med en markedsandel på mere end 29 pct. af mælkeforbruget i Danmark. Havregryn er det bedst sælgende økologiske produkt, da ca. 39 pct. af den solgte mængde er økologisk. Økologisk kød har ikke slået fuldt igennem på samme vis som f.eks. mælk, men der ses en stigende efterspørgsel fra forbrugerne af både økologisk okse- og svinekød.

Varegruppernes andel af husstandens fødevarerforbrug 2013, pct.

Mel, gryn, brød, kager
16%

Kød
24%

Fisk
5%

Æg
2%

Mælk, fløde, yoghurt, mv.
7%

Ost
6%

Smør, margarine, olie, mv.
3%

Frugt og nødder
9%

Grøntsager og kartofler
12%

Sukker, slik mv.
12%

Salt, sovs, mv.
4%

En gennemsnitlig dansk husstand i 2013 brugte ca. **33.900 kr. på fødevarer.** Af disse bruges ca. **24 pct. på kød.**

Figur 5.1 Udviklingen i fødevarers andel af samlet privatforbrug, pct.

Figur 5.2 Varegruppernes andel af husstandens fødevarerforbrug 2013, pct.

Figur 5.3 Kødypernes markedsandele (inkl. fisk og fjerkræ), 2013.

Figur 5.4 Udviklingen i forbrugerpriserne for udvalgte fødevarergrupper, indeks 2000=100.

Figur 5.5 Fødevarerpriser i Europa, 2013, indeks EU-27=100.

Figur 5.6 Detailomsætningen af økologiske fødevarer i Danmark, mio. kr.

Tabel 5.1 Økologisk markedsandel for udvalgte fødevarer, pct.

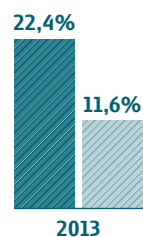
Indtaget af mælkefedt er **reduceret** med mere end **6.000 ton** på 12 år.

Usundt kostmønster

En undersøgelse fra Sundhedsstyrelsen viser, at i 2013 havde 22,4 pct. af alle mænd et usundt kostmønster, mens det tilsvarende tal for kvinder var 11,6 pct.

■ Mænd
▨ Kvinder

I 2014 deltog mere end

2.000 børn på en Madskole.

Figur 5.7 a+b
Forventet levetid for kvinder og mænd.

Figur 5.8 a+b
Danskere med usundt kostmønster.

Tablet 5.2
Antallet af Madskoler i Danmark.

Danskernes sundhed

Danskernes sundhed spiller en vigtig rolle for de danske fødevarerindustrier. Mange af fødevarerindustriens virksomheder arbejder målrettet på at forbedre sundheden blandt danskerne.

Danskerne er udfordret på sundheden. Middellevetiden er ikke på niveau med lande, som vi normalt sammenligner os med, og danskerne bliver i stigende grad ramt af livsstilssygdomme forårsaget af rygning, alkohol, fysisk inaktivitet og usund kost.

Selvom rygning og alkohol er de helt store syndere i forhold til danskernes sundhed spiller den enkeltes kostvaner naturligvis ind på, hvordan danskerne har det. En undersøgelse fra Sundhedsstyrelsen viser, at i 2013 havde 22,4 pct. af alle mænd et usundt kostmønster, mens det tilsvarende tal for kvinder var 11,6 pct. Siden 2010 er der sket et fald i andelen af hvor mange af de 16-34 årige, der har et usundt kostmønster, mens andelen med usundt kostmønster blandt de øvrige aldersgrupper er steget. Den yngste aldersgruppe mellem 16-24 år, har dog forsat en af de største andele af personer med et usundt kostmønster.

Fødevarerindustrien hjælper til

De danske virksomheder i fødevarerindustrien tager et ansvar for at hjælpe danskerne hen mod en sundere livsstil med afsæt i sunde fødevarer og det åbne landskab. Fødevarerindustrien henvender sig således både til danskernes mave og ben. Nøgleordet er tilgængelighed både til sund kost og til bevægelse. Fødevarerindustriens virksomheder er ansvarlige for, at danskerne har mulighed for at vælge mellem et mangfoldigt udbud af fødevarer, som kan sammensættes til et sundt og smagfuldt måltid.

De danske mejerivirksomheder har f.eks. arbejdet målrettet med reduktion af mælkefedt gennem produktudvikling og innovation. Det har været medvirkende til en ændring i forbrugerefterspørgslen, således at danskerne i 2012 indtog 44.700 ton mælkefedt mod 50.700 ton i 2000. Det er en reduktion på mere end 6.000 ton på 12 år. Det svarer til, at hver dansker har reduceret sit indtag af mælkefedt med 1,5 kg. om året. På samme vis arbejdes der også målrettet på at reducere danskernes indtag af salt og sukker ved at udvikle nye produkter og ved at lære forbrugerne at købe andre produkter.

Fremtidige generationer lærer nye vaner

Erhvervet arbejder for, at børn får læring om mad. I skolernes sommerferie har flere tusinde børn mulighed for at træde ind i et madunivers, hvor smag, sundhed, nysgerrighed, kendskab og motion stimuleres. Et samarbejde mellem Landbrug & Fødevarer, 4H og REMA 1000 sikrede, at der i 2014 var mere end 2.000 børn, der havde mulighed for at deltage på en Madskole.

6

TABELLER OG FIGURER

I dette kapitel finder du alle tabeller og figurer, der dokumenterer de bagvedliggende tal for de foregående kapitler.

Tabeloversigt

1 Fødevareklyngen i samfundet

Tabel 1.1	Fødevareklyngens beskæftigelse, personer	60
Figur 1.1	Fødevareklyngens regionale beskæftigelse i andel af alle beskæftigede, 2012	61
Figur 1.2	Udvikling i produktion og miljøbelastning, indeks 1990=100	62
Tabel 1.2	Pleje af græs og naturarealer, ha.	62
Figur 1.3	Fødevareklyngens andel af samlet vareeksport, 2013	63
Figur 1.4	Fødevareklyngens eksport, mia. kr.	64
Figur 1.5a	Fødevareklyngens eksport opdelt på lande, 2013, pct.	64
Figur 1.5b	Fødevareklyngens eksport opdelt på varer, 2013, pct.	65
Tabel 1.3	Eksport af levende slagtedyr, 1.000 stk.	65
Figur 1.6	Fødevareklyngens varehandelsoverskud, mia. kr.	66
Figur 1.7	Udenrigshandel med økologiske varer, mio. kr.	66
Figur 1.8	Andel af højværdivarer, pct., 2013	67
Figur 1.9	Hjemtag af midler under EU-Kommissionen fra temaet fødevarer, landbrug, fiskeri og bioteknologi i euro pr. 1.000 indbyggere	68
Tabel 1.4	Studerende på erhvervsrettede jordbrugs- og fødevareuddannelser	68
Figur 1.10	Landbrugsuddannelseselever på jordbrugsskolerne	69
Tabel 1.5	Optag på akademiske jordbrugs- og fødevareuddannelser	69

2 Råvaregrundlaget

Figur 2.1	Udviklingen i antal bedrifter, 1.000 stk.	70
Tabel 2.1	Bedriftssammensætning	70
Tabel 2.2	Arealets og bedrifternes fordeling på bedriftsstørrelser	71
Tabel 2.3	Husdyrbestand i maj/juni, 1.000 stk.	71
Tabel 2.4	Ændringer i svinebesætningsstrukturen	72
Figur 2.2	Gennemsnitlig mælkeydelse pr. malkeko 1.000 kg.	72
Figur 2.3	Gennemsnitligt antal producerede grise pr. årsso.	73
Tabel 2.5	Landbrugets foderforbrug, mio. foderenheder	73
Tabel 2.6	Samlet forbrug af antibiotika til husdyr, kg.	74
Tabel 2.7	Udvikling i andelen af kontrollede besætninger med anmærkninger	74
Tabel 2.8	Det dyrkede areals benyttelse, 1.000 ha.	75
Tabel 2.9	Høstudbytte i Danmark, 1.000 ton.	76
Figur 2.4	Udviklingen i råproteinconcentrationen, pct.	77
Tabel 2.10	Antal virksomheder med væksthproduktion	77
Figur 2.5	Udvikling i pesticidbelastningsindikatoren, PBI	78
Tabel 2.11	Engrossalg af bekæmpelsesmidler, ton aktivstof.	78
Figur 2.6	Pesticidfund i dansk og udenlandsk frugt, pct.	79
Figur 2.7	Pesticidfund i danske og udenlandske grøntsager, pct.	79
Tabel 2.12	Udvundet bioenergi fordelt på biomasse, PJ	80
Figur 2.8	Økologisk produktion i andel af den samlede produktion, 2013	80
Figur 2.9	Udviklingen i antal økologiske bedrifter og det økologiske areal	81

3 Økonomi og indtjening

Tabel 3.1	Landbrugets produktionsværdi og bruttofaktorindkomst, mio. kr.	82
Figur 3.1	Gennemsnitligt driftsresultat for heltidsbedrifter, 1.000 kr.	83
Tabel 3.2	Landbrugets restgæld ultimo, mio. kr.	83
Tabel 3.3	Kontantværdien af landbrugets aktiver mv., ultimo kalenderåret, mia. kr.	84
Figur 3.2	Prisindeks for ejendomssalg efter ejendomskategori og tid, 2006=100 ...	84
Tabel 3.4	Landbrugets samlede investeringer, mio. kr.	85
Figur 3.3	Indeks for landbrugets prisudvikling, 2005=100	85
Tabel 3.5	Produktion og indkomstdannelse i fødevareklyngen, mia. kr.	86

4 Forarbejdnings- og agroindustrien

Tabel 4.1	Slagtninger på slagterierne, 1.000 stk.	86
Tabel 4.2	Husdyrproduktionens størrelse, mio. kg.	86
Figur 4.1	Svineslagtninger (mio. stk.) i EU, fordelt efter land, 2013	87
Tabel 4.3	Udvikling i antallet af svineslagterier i Danmark	87
Tabel 4.4	Kreaturslagteriernes andel af slagtningerne, pct.	88
Figur 4.2	Antal kvægslagtninger (1.000 stk.) i EU fordelt efter land, 2013	88
Tabel 4.5	Udvikling i antallet af mejerivirksomheder	89
Tabel 4.6	Indvejning af mælk opdelt på andels- og privatvirksomheder, mio. kg.	89
Figur 4.7	Mælkeanvendelse i pct. af den samlede mængde mælk	89

5 Danskernes forbrug og sundhed

Figur 5.1	Udviklingen i fødevarers andel af samlet privatforbrug, pct.	90
Figur 5.2	Varegruppernes andel af husstandens fødevarerforbrug 2013, pct.	90
Figur 5.3	Kødtypernes markedsandele (inkl. fisk og fjerkræ), 2013	91
Figur 5.4	Udviklingen i forbrugerpriserne for udvalgte fødevarergrupper, indeks 2000=100	91
Figur 5.5	Fødevarepriser i Europa, 2013	92
Figur 5.6	Detailomsætningen af økologiske fødevarer i Danmark, mio. kr.	93
Tabel 5.1	Økologisk markedsandel for udvalgte fødevarer, pct.	93
Figur 5.7 a	Forventet levetid for kvinder	94
Figur 5.7 b	Forventet levetid for mænd	95
Figur 5.8 a	Danskere med usundt kostmønster – mænd	96
Figur 5.8 b	Danskere med usundt kostmønster – kvinder	96
Tabel 5.2	Antallet af Madskoler i Danmark	97
Tabel 6.1	Nøgletal for udviklingen i dansk landbrug	98

Fødevareklyngen **beskæftigede** i 2013 **169.000** personer.

Tabel 1.1

Fødevareklyngens beskæftigelse, personer.

Tabellen viser, at den danske fødevareklynge beskæftiger ca. 169.000 personer. Heraf er de ca. 117.000 (afrundet) beskæftiget direkte i primærproduktionen eller i forarbejdningsvirksomhederne, mens de resterende af beskæftiget i afledte erhverv.

Fødevareklyngens beskæftigelse, personer								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Landbrug og gartneri	69.000	67.000	68.000	66.000	64.000	62.000	63.000	65.000
Fiskeri	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Primær produktion	72.000	70.000	71.000	69.000	67.000	65.000	66.000	68.000
Slagterier	16.000	16.000	16.000	15.000	15.000	14.000	14.000	13.000
Fiskeindustri	4.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	2.000
Mejerier	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000	7.000	7.000	7.000
Bagerier, brødfabrikker mm	17.000	17.000	17.000	16.000	15.000	14.000	14.000	14.000
Anden fødevareindustri	14.000	13.000	13.000	12.000	11.000	10.000	10.000	10.000
Drikkevareindustri	5.000	5.000	5.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Forarbejdning m.v.	63.000	62.000	61.000	58.000	54.000	52.000	51.000	50.000
Forsynings- og servicevirksomheder	56.000	55.000	56.000	58.000	51.000	51.000	51.000	51.000
Fødevareklyngen i alt	192.000	187.000	189.000	185.000	173.000	168.000	168.000	169.000

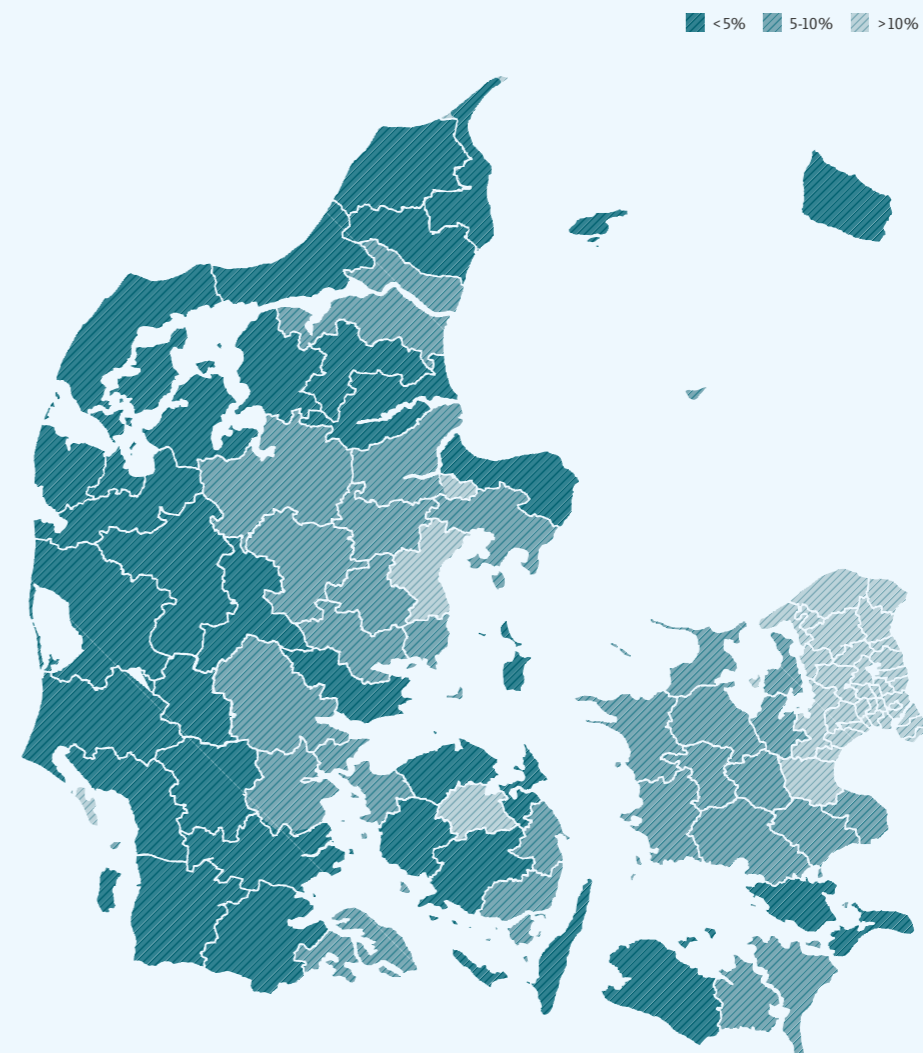
Anm.: Nationalregnskabs afgrænsning af beskæftigede er ikke sammenlignelig med den registerbaserede beskæftigelsesstatistik.

Anm.: Danmarks Statistik har per september 2014, afsluttet en gennemgribende revision af nationalregnskabet. Revisionen har indvirkning på dels metoden og dels datagrundlaget tilbage i tid. Effekten er væsentligt færre beskæftigede i fødevareklyngen.

Kilde: Danmarks Statistik, IFRO og egne beregninger.

Fødevareklyngen **beskæftiger** omkring **10 pct.** af det **samlede antal beskæftigede** i udkantsdanmark.

Fødevareklyngens regionale beskæftigelse i andel af alle beskæftigede, 2012

Figur 1.1

Fødevareklyngens regionale beskæftigelse i andel af alle beskæftigede.

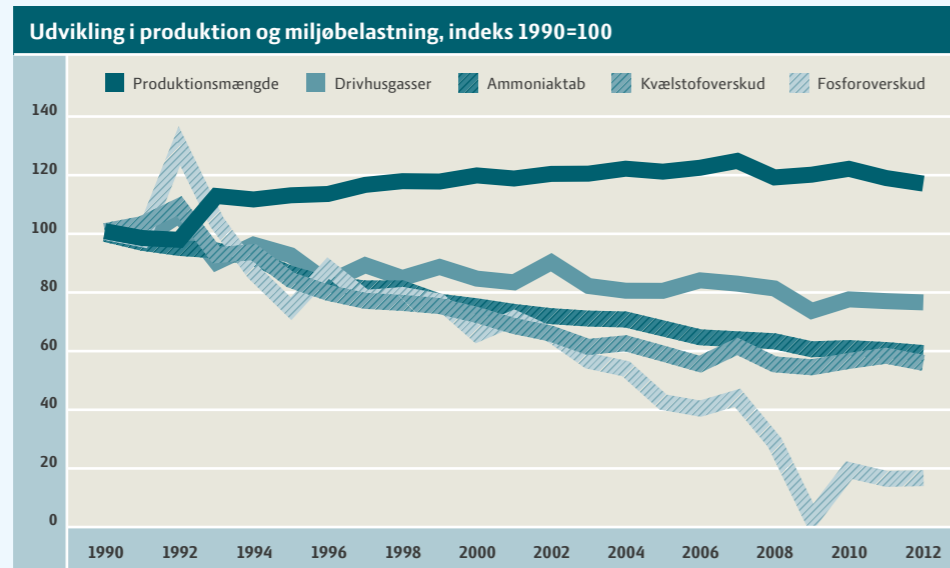
Anm.: Tallene er baseret på opgørelsen fra 2012 og før nationalregnskabet er blevet lagt om.

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af Danmarks Statistik.

Mere med mindre. Den danske landbrugsproduktion er vokset samtidig med, at miljøbelastningen er faldet.

Figur 1.2
Udvikling i produktion og miljøbelastning, indeks 1990=100.

Figuren viser, at produktionsmængden målt i faste priser er steget med 16 pct. siden 1990. Kvælstofoverskuddet er faldet med 45 pct., fosforoverskuddet med 84 pct., ammoniaktabet med 41 pct. og udledningen af drivhusgasser med 23 pct.

Anm.: Produktionsværdi i faste priser.
Kilde: Landbrug & Fødevarer baseret på DCE rapporter nr. 53 og 74, 2013 og nr. 101, 2014; cdr.eionet.europa; Danmarks Statistiks Nationalregnskab.

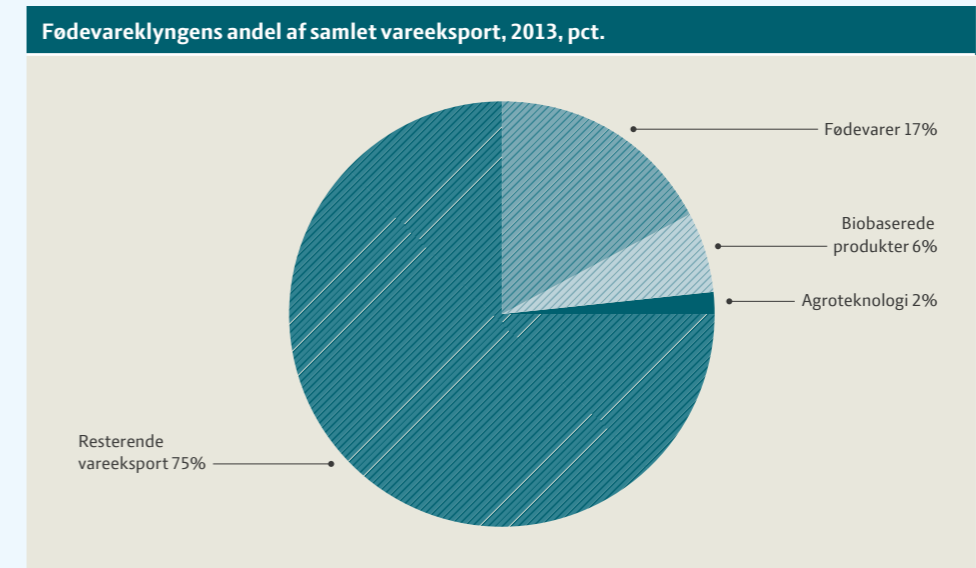
Tabel 1.2
Pleje af græs- og naturarealer, ha.

Tabellen viser, at arealet med naturpleje er vokset de seneste fire år.

	2011	2012	2013	2014
LDP-plejegræsordning	78.526	74.149	71.723	75.460
Artikel-68 plejegræsarealer	5.300	15.953	21.362	25.375
I alt ha.	83.826	90.102	93.085	100.835

Kilde: Naturerhvervstyrelsen.

Fødevareklyngens eksport udgør 25 pct. af den samlede vareeksport.

Anm.: Biobaserede produkter dækker over f.eks. pelsskind, foder, planter, frø og avlsdyr. Agroteknologi dækker over f.eks. maskiner til jordbrug og næringsmiddelindustrien, gødning og emballage til fødevarer.
Kilde: Landbrug & Fødevarers udenrigshandelsstatistik baseret på Danmarks Statistik.

Figur 1.3
Fødevareklyngens andel af samlet vareeksport, 2013.

Figuren viser, at fødevareklyngens eksport i 2013 udgjorde 156 mia.kr. Det svarer til 25 pct. af den samlede vareeksport fra Danmark.

Fødevareklyngen eksporterede for ca. **156 mia. kr** i 2013.

Figur 1.4
Fødevareklyngens eksport, mia. kr.

Figuren viser, at fødevareklyngen eksporterede for ca. 156 mia. kr. i 2013. Heraf var 107 mia. kr. fødevarer, 37 mia. kr. var biobaserede produkter og 12 mia. kr. var agroteknologi.

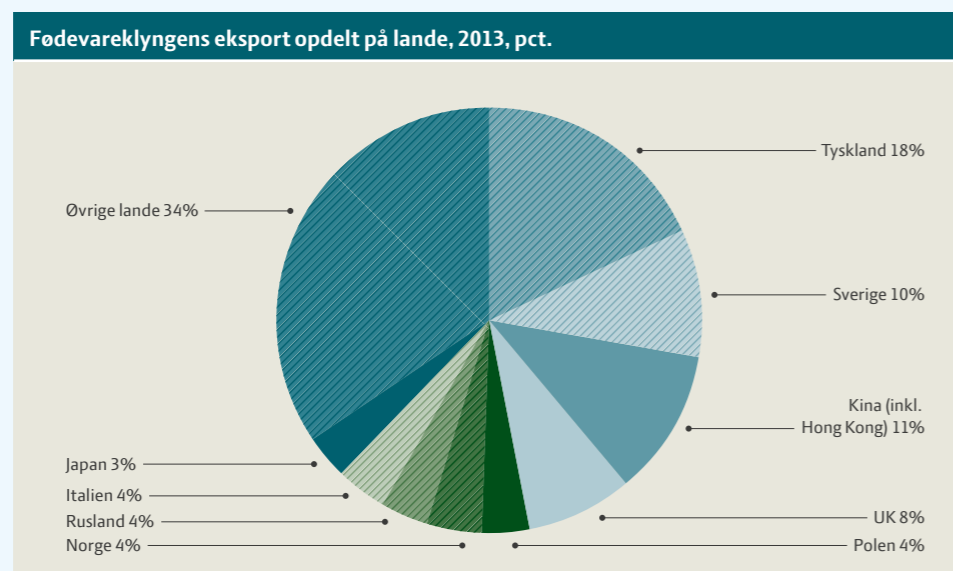

Anm.: Biobaserede produkter dækker over f.eks. pelsskind, foder, planter, frø og avlsdyr. Agroteknologi dækker over f.eks. maskiner til jordbrug og næringsmiddelindustrien, gødning og emballage til fødevarer.

Kilde: Landbrug & Fødevarers udenrigsstatistik baseret på Danmarks Statistik.

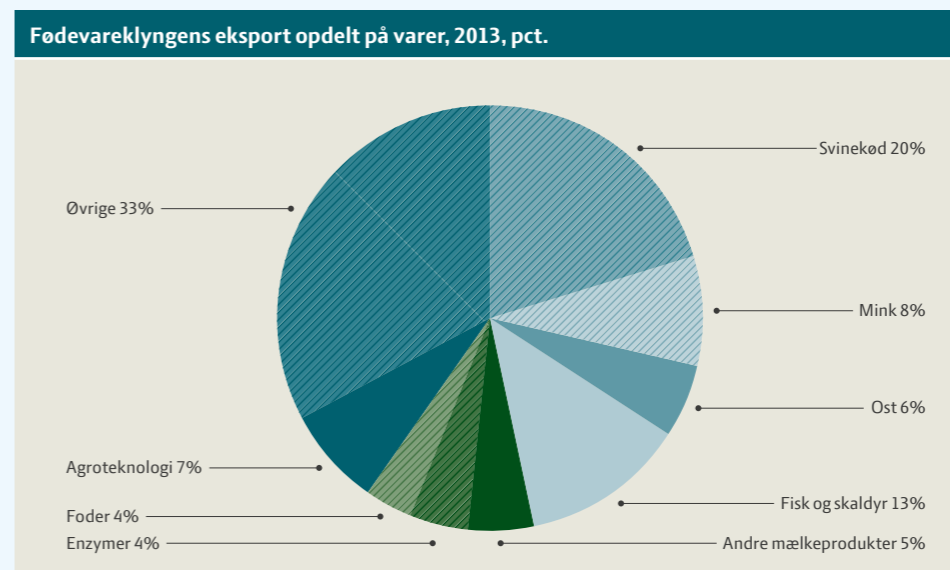
Figur 1.5a
Fødevareklyngens eksport opdelt på lande, 2013, pct.

Figuren viser, at fødevareklyngens største eksportmarked er Tyskland, som aftager for 28,5 mia. kr. Det næststørste marked er Kina inkl. Hong Kong, som aftager 11 pct. af fødevareklyngens eksport, svarende til 17,7 mia. kr.

Kilde: Landbrug & Fødevarers eksportstatistik baseret på Danmarks Statistik.

Eksporten af svinekød udgør ca. **20 pct.** af fødevareklyngens eksport.

Kilde: Landbrug & Fødevarers eksportstatistik baseret på Danmarks Statistik.

Figur 1.5b
Fødevareklyngens eksport opdelt på varer, 2013, pct.

Figuren viser, at fødevareklyngens største eksportvare er svinekød, som udgør en værdi af 32 mia. kr. Næststørst er fisk og skaldyr og mejeriprodukter, som eksporteres for en værdi af hhv. 19,6 mia. kr. og 16,3 mia. kr.

	2000	2009	2010	2011	2012	2013
Voksen kvæg	3	2	1	5	5	9
Kalve	66	18	17	27	38	46
Slagtesvin og søer	73	414	418	425	478	493
Smågrise	1382	7.858	7.949	8.075	9.084	9.371
Kyllinger	12.578	11.860	12.718	12.514	13.888	12.270

Kilde: Danmarks Statistik, tabel ANI4, ANI5 & ANI6.

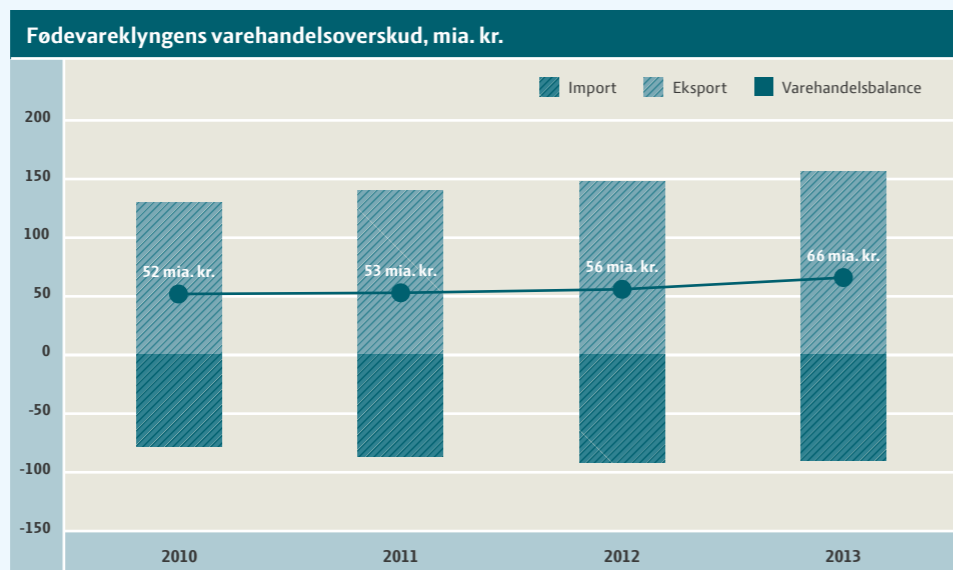
Tablet 1.3
Eksport af levende slagtedyr, 1.000 stk.

Tabellen viser, at eksporten af levende dyr er voksende. Det er især eksporten af smågrise, der vokser. Denne eksport er vokset med 578 pct. siden 2000.

Fødevareklyngens bidrag til varehandelsoverskuddet var i 2013 på **66 mia. kr.**

Figur 1.6
Fødevareklyngens varehandelsoverskud, mia. kr.

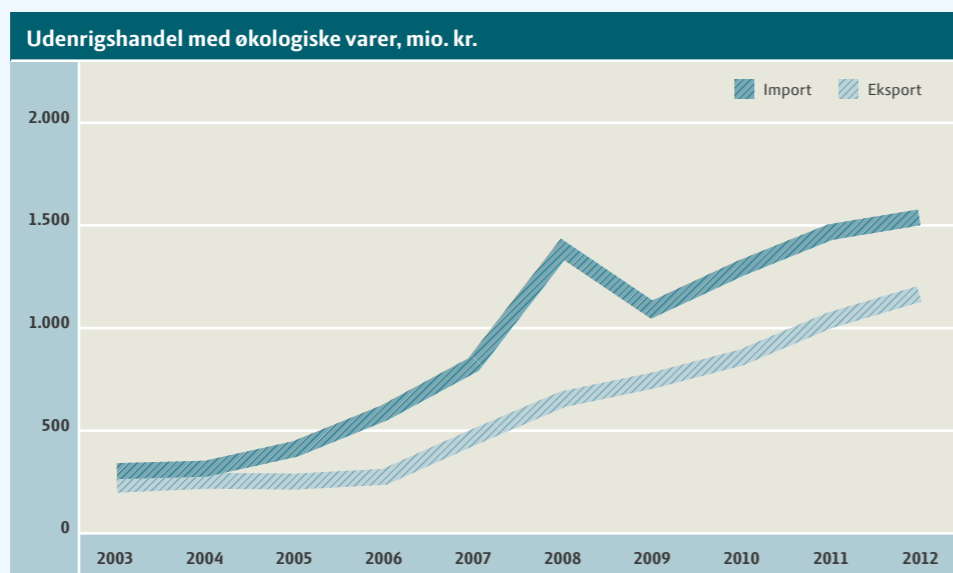
Figuren viser, at fødevareklyngen er med et varehandelsbalanceoverskud på 66 mia. kr. en af de væsentligste bidragsydere til Danmarks samlede handelsoverskud.

Kilde: Landbrug & Fødevarers eksportstatistik baseret på Danmarks Statistik.

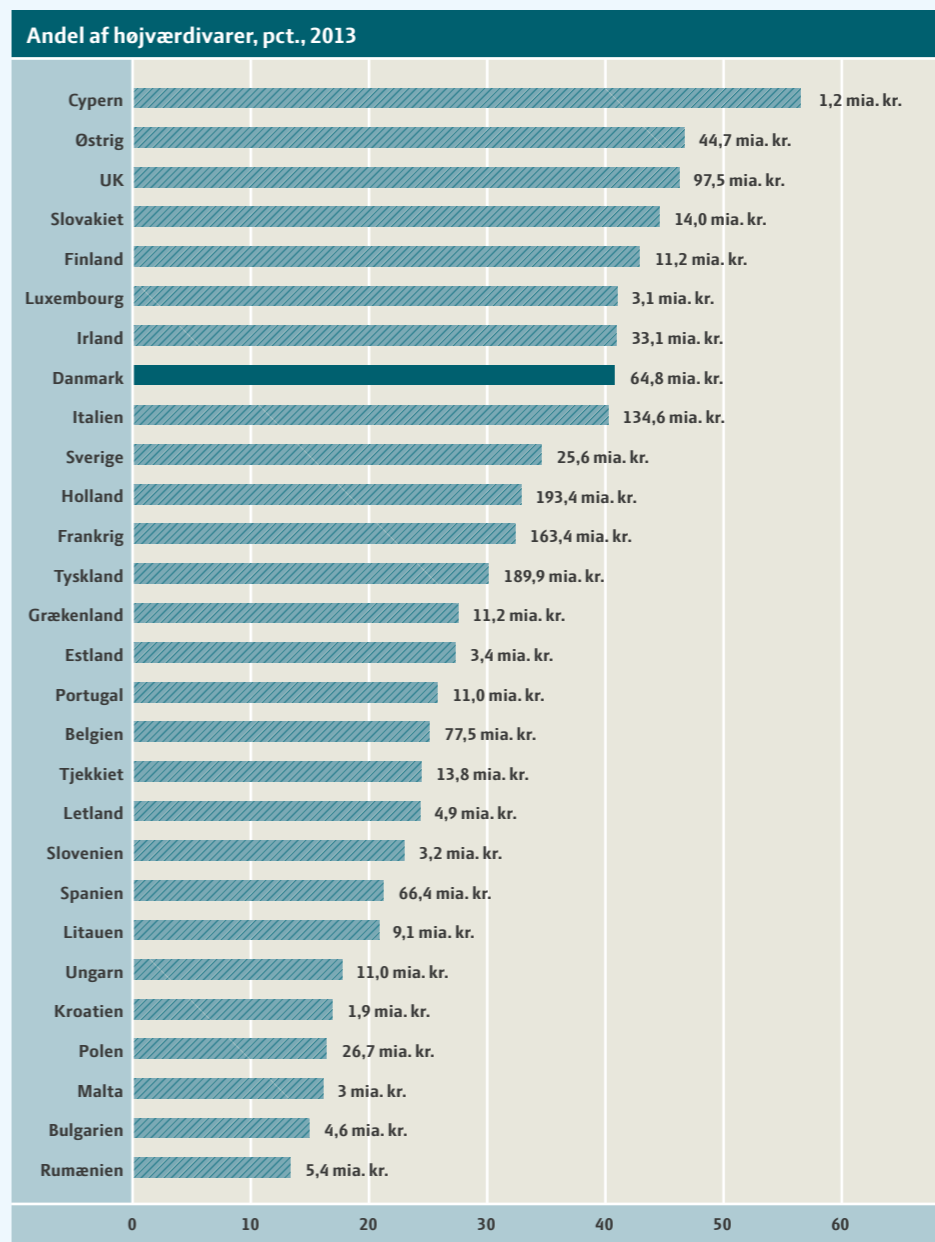
Figur 1.7
Udenrigshandel med økologiske varer, mio. kr.

Figuren viser, at den økologiske eksport er vokset og udgør nu knap 1,2 mia. kr., mens importen udgør godt 1,5 mia. kr.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel OEK05.

40 pct. af fødevareklyngens vareeksport sælges som højværdivarer.

Figur 1.8
Andel af højværdivarer, pct., 2013.

Figuren viser, at den danske fødevareklynge eksporterer mere end 40 pct. af sine varer som højværdivarer.

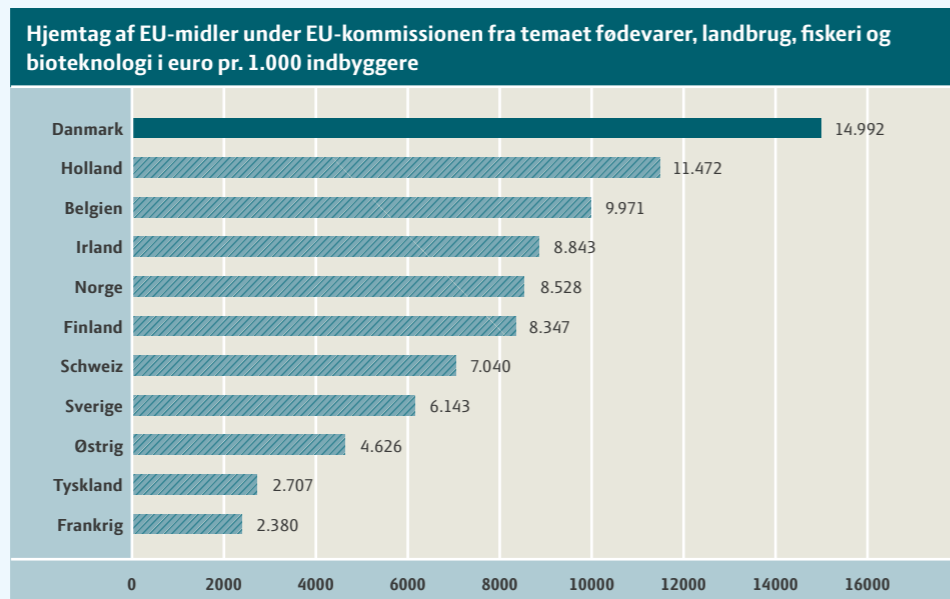
Anm.: Tallene er baseret på KN08 for samtlige EU-28-lande. En gennemsnitspris for hvert af disse 8-cifrede varenumre (ca. 2000 i relation til fødevarer) er beregnet. For hvert enkelt EU28-land er beregnet, om deres eksport af den pågældende vare ligger mindst 20 procent over denne gennemsnitsværdi. Disse højværdivarer er summeret og sat i relation til det enkelte lands samlede landbrugseksport.

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af Eurostat.

Ca. **20.000 personer** er i gang med en **uddannelse** inden for fødevareklyngens områder.

Figur 1.9
Hjemtag af midler under EU-Kommissionen fra temaet fødevarer, landbrug, fiskeri og bioteknologi i euro pr. 1.000 indbyggere.

Figuren viser, at målt i euro pr. indbygger, er Danmark bedst til at hjemtage EU-forskningsmidler til fødevarer, landbrug, fiskeri og bioteknologi.

Kilde: EU-kommissionens E-CORDA-database. Data er udtrukket af EuroCenter. Befolkningsdata stammer fra Eurostat.

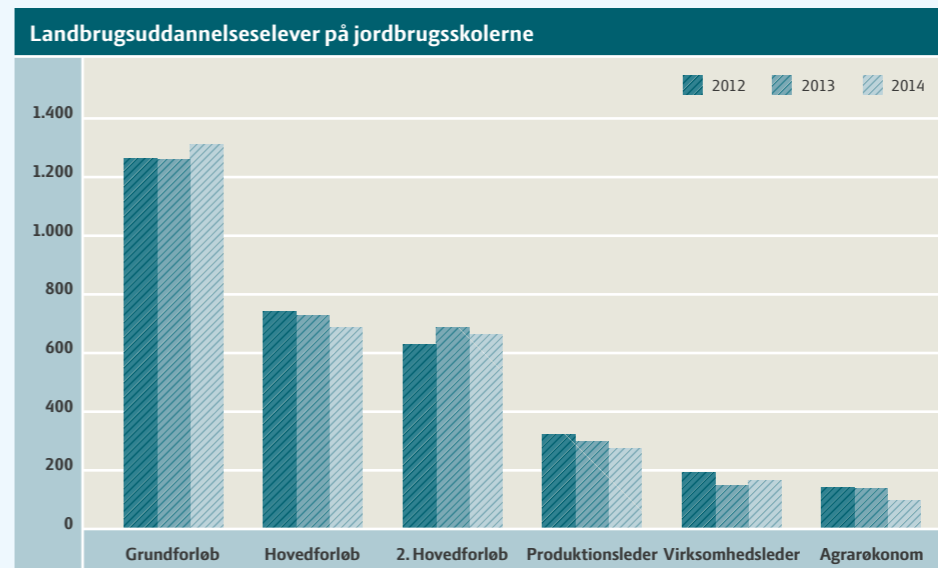
Tabel 1.4
Studerende på erhvervsrettede jordbrugs- og fødevareruddannelser.

Tabellen viser, at både antallet af tilmeldte og fuldførende studerende har været nogenlunde konstant det seneste år.

	Tilmeldte			Fuldførte		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Dyr, planter og natur						
Grundforløb	3.603	3.453	3.600	2.494	2.449	2.315
Hovedforløb	2.730	2.517	2.320	1.751	1.877	1.667
Mad til mennesker						
Grundforløb	6.434	6.502	6.619	3.941	4.316	4.575
Hovedforløb	2.492	2.702	2.914	1.665	1.723	1.630

Kilde: Undervisningsministeriet. Uddannelsesstatistik. Databanken. Modelberegning.

Der findes ca. **50 forskellige uddannelser** indenfor fødevareklyngens område.

Kilde: Danske Landbrugsskoler.

Figur 1.10
Landbrugsuddannelseselever på jordbrugsskolerne.

Figuren viser, at antallet af elever på jordbrugsskolerne har været svagt voksende over de seneste år.

Universitet/Uddannelsesretning	2010	2013	2014
København Universitet, i alt	645	746	760
Fødevarer og ernæring	79	118	114
Husdyrvidenskab	64	70	70
Jordbrugsøkonomi	18	42	50
Naturressourcer (planter, miljø, naturforvaltning).	64	74	74
Biokemi	125	125	125
Biologi - bioteknologi	65	75	80
Nanoscience	46	57	65
Veterinærmedicin	184	185	182
Aarhus Universitet, i alt	70	131	131
Agrobiologi		31	35
Molekylærbiolog	70	100	96
DTU, i alt	103	121	125
Civilingeniør (Miljøteknologi)*	40	55	59
Civilingeniør (Bioteknologi)	63	66	66
I alt	818	998	1016

Anm.: *Fra 2014 Vand, bioressourcer og miljømanagement.
Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet, KOT hovedtal 2010-14.

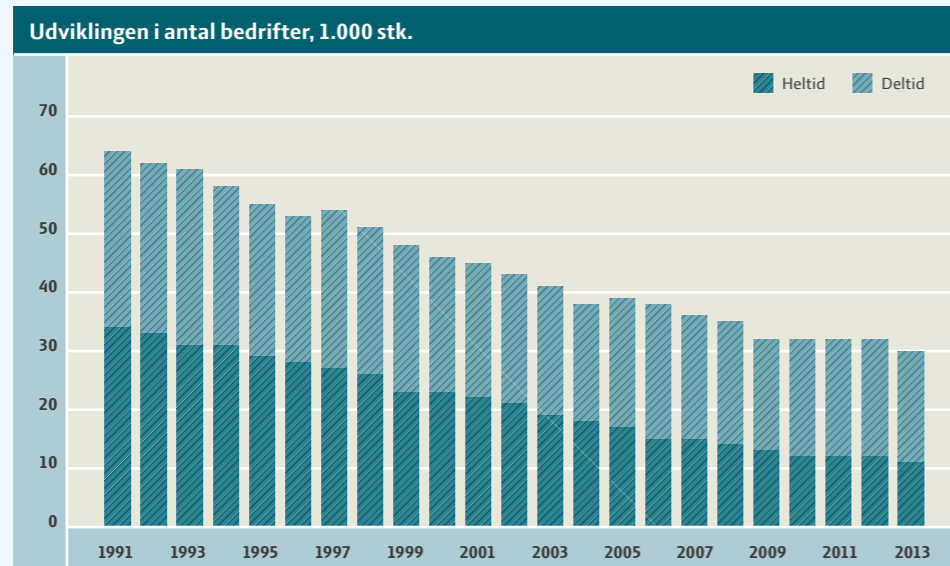
Tabel 1.5
Optag på akademiske jordbrugs- og fødevareruddannelser.

Tabellen viser, at det samlede optag på de akademiske jordbrugs- og fødevareruddannelser har ligget nogenlunde stabilt over en årrække.

Den gennemsnitlige bedriftsstørrelse var i 2013 på **67,7 ha.**

Figur 2.1
Udviklingen i antal bedrifter, 1.000 stk.

Figuren viser, at antallet af både heltids- og deltidsbedrifter faldt i 2013.

Anm.: Databrud i 2008 skyldes ny opgørelsesmetode fra Danmarks Statistik.

Anm.: I opgørelsen for hel- og deltidslandbrug tælles de helt små bedrifter ikke med, hvilket er årsagen til at figuren viser færre bedrifter end tabel 2.2.

Kilde: IFRO og Regnskabsstatistik fra Danmarks Statistik, tabel JORD2 & JORD3.

Tabel 2.1
Bedriftssammensætning.

Tabellen viser antallet af bedrifter med de forskellige typer animalsk produktion og antallet af bedrifter med forskellige typer vegetabilsk produktion.

Bedriftssammensætning	2010	2011	2012	2013
Husdyrbedrifter				
Bedrifter med kvæg	13.576	13.387	12.651	12.477
Bedrifter med svin	5.068	4.642	4.181	3.861
Bedrifter med får	2.570	2.380	2.045	2.506
Bedrifter med fjerkræ	3.568	2.668	3.353	3.629
Bedrifter med pelsdyr	1.486	1.390	1.483	1.500
Plantebedrifter				
Bedrifter med korn	29.232	29.062	27.662	26.802
Bedrifter med hvede	19.524	18.383	16.882	14.613
Bedrifter med byg	24.053	24.391	23.524	23.357
Bedrifter med varigt græs	25.319	24.000	24.910	23.858
Bedrifter med græs og grøntfoder i omdriften	24.352	24.800	22.755	23.079
Bedrifter med rug	3.169	3.328	3.168	4.685
Bedrifter med havre	4.674	4.523	4.465	4.575
Bedrifter med raps	8.269	7.141	6.191	7.696
Bedrifter med sukkerroer	1.473	1.487	1.609	1.345
Bedrifter med kartofler	827	825	952	819

Anm.: Flere bedrifter er kombinationsbedrifter, hvorfor totalen vil overstige antallet af bedrifter i figur 2.1.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel AFG3, PELS11 og HDYR07.

38.829 bedrifter var der i Danmark i 2013.

Arealets og bedrifternes fordeling på bedriftsstørrelser	Landbrugsareal, 1.000 ha.				Landbrugs- og gartneribedrifter, stk.			
	2000	2010	2012	2013	2000	2010	2012	2013
Uden dyrket areal					800	1.980	1.535	1.668
Under 5 ha.	4	4	3	3	946	1.099	900	764
5-10 ha.	60	58	58	56	8457	8.031	8.097	7.803
10-20 ha.	164	112	112	99	11.188	7.785	7.752	6.928
20-30 ha.	161	106	80	98	6.531	4.304	3.220	3.973
30-50 ha.	353	191	189	170	9.017	4.896	4.881	4.392
50-100 ha.	763	426	397	389	10.891	5.925	5.516	5.400
100-200 ha.	715	702	657	657	5.351	4.981	4.667	4.616
Over 200 ha.	421	1.048	1.149	1.157	1.360	3.098	3.348	3.285
I alt	2.647	2.646	2.644	2.628	54.541	42.099	39.916	38.829
Gns. Bedriftsstørrelse, ha.					48,5	62,9	66,2	67,7

Anm.: Fra 2010 medregnes flere små bedrifter.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel BDF11 og BDF.

Tabel 2.2
Arealets og bedrifternes fordeling på bedriftsstørrelser.

Tabellen viser, at antallet af bedrifter er faldende, mens der kommer stadig flere store bedrifter.

Husdyrbestand i maj/juni, 1.000 stk.	2009	2010	2011	2012	2013
Kvæg i alt	1.540	1.571	1.568	1.607	1.615
heraf malkekøer	563	568	565	587	582
ammekøer	96	101	99	97	97
Svin i alt	12.369	13.173	12.932	12.331	12.076
heraf søer	1.088	1.117	1.063	1.011	977
Får	104	160	144	154	151
Høner over ½ år	3.280	3.900	3.815	3.958	4.646
Kyllinger heraf til slagtning	15.944	14.184	14.392	14.216	14.335
heraf til slagtning	14.787	12.836	12.528	12.576	13.215
Kalkuner	165	201	212	435	250
Ænder	208	224	230	103	101
Gæs	10	7	7	4	8
Mink, avlsdyr	2.735	2.698	2.754	2.948	3.123

Kilde: Danmarks Statistik, tabel HDYR1 & PELS33.

Tabel 2.3
Husdyrbestand i maj/juni, 1.000 stk.

Tabellen viser, at bestanden af kvæg har været nogenlunde konstant de seneste år, mens der ses et fald i antallet af svin. Bestanden af kyllinger er ligeledes nogenlunde konstant, men med en lille stigning i antallet af slagtekyllinger. Antallet af mink har været voksende de seneste 5 år.

Den gennemsnitlige mælkeydelse pr. malkeko er på 20 år steget med **33 pct.**

Tabel 2.4

Ændringer i svinebesætningsstrukturen.

Tabellen viser en stigning i antallet af store besætninger med svin. Antallet af besætninger med svin er generelt faldende.

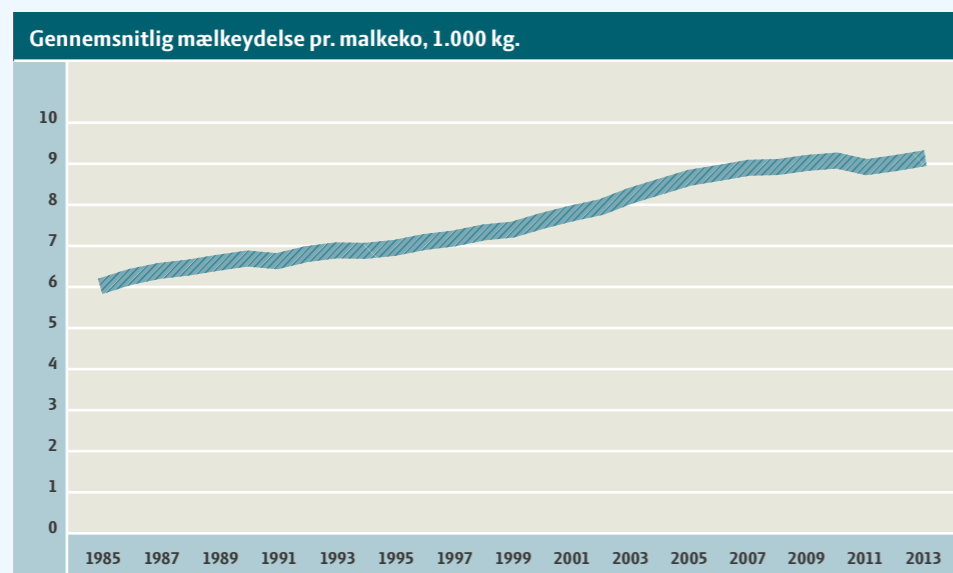
	Pct. af samtlige svinebesætninger			Pct. af samlet svinebestand		
	2000	2012	2013	2000	2012	2013
Antal svin i besætningerne:						
1-49	18,0	14,8	11,2	0,4	0,1	0,0
50-99	8,2	2,6	1,9	0,6	0,0	0,0
100-499	24,8	6,8	7,3	7,4	0,7	0,7
500-999	18,0	10,6	10,1	14,4	2,7	2,4
1.000-1.999	18,0	16,1	17,8	28,3	8,3	8,3
2.000-4.999	11,5	30,0	30,9	37,2	33,5	32,0
5000 og derover	1,5	19,1	20,8	11,8	54,7	56,5
I alt, pct.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
I alt besætninger	13.231	4.181	3.861			
Svin i alt (1.000 stk.)	11.922	12.331	12.076			
Svin pr. bedrift	901	2.949	3.128			

Kilde: Danmarks Statistik, tabel HDYR07.

Figur 2.2

Gennemsnitlig mælkeydelse pr. malkeko, 1.000 kg.

Figuren viser produktiviteten i mælkeproduktionen. En gennemsnitlig malkeko producerede i 2013 9.138 kg. mælk.

Kilde: Videncenter for Landbrug.

En årsso producerer i gennemsnit **30 smågrise.**

Kilde: Videncenter for Landbrug.

Figur 2.3

Gennemsnitligt antal producerede grise pr. årsso.

Figuren viser, at produktiviteten i svineproduktionen er steget. En årsso producerede i 2013 i gennemsnit 30 smågrise.

	Landbrugets foderforbrug, mio. foderenheder					
	1999/2000	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
Korn og bælgæd	6.783	6.100	6.838	6.921	6.446	7.154
Andre vegetabiliske foderstoffer	528	373	235	261	268	310
Mælk og mælkeprodukter	147	99	94	111	42	44
Proteinfodermidler	3.129	2.774	2.777	2.953	2.689	2.831
Rodfrugter, inkl. top	771	338	338	320	378	373
Græsmarksafgrøder inkl. majs	3.454	4.380	4.874	4.532	5.192	5.179
Halm	378	243	231	203	209	203
Foderfedt	..	181	148	87	123	126
Foderforbrug i alt	15.191	14.488	15.534	15.389	15.347	16.222
heraf udenlandsk	..	3.721	3.075	3.306	3.210	3.417
udenlandsk i pct. af total		26%	20%	21%	21%	21%

Kilde: Danmarks Statistik, tabel FODER1.

Tabel 2.5

Landbrugets foderforbrug, mio. foderenheder.

Tabellen viser, at landbrugets foderforbrug er steget betragteligt fra 2011/2012 til 2012/2013. I alt er foderforbruget steget med 875 mio. foderenheder, hvilket svarer til en stigning på 5,7 pct.

Antallet af kontrollerede besætninger med **anmærkninger** fra **dyrevelfærdskontrollen er faldende.**

Tablet 2.6

Samlet forbrug af antibiotika til husdyr, kg.

Tabellen viser en lille stigning i mængden af antibiotika til husdyr.

Samlet forbrug af antibiotika til husdyr, kg.				
Præparatgruppe	2010	2011	2012	2013
Amfenikoler	744	922	844	956
Aminoglycosider	6.209	5.665	6.069	5.735
Cephalosporiner	567	438	398	359
Fluorokinoloner	19	24	27	28
Kinoloner	838	345	536	944
Lincomycin	2.891	2.541	2.587	2.462
Makrolider	13.979	10.981	12.386	12.277
Penicilliner (sim.)	27.149	24.782	24.254	24.776
Penicilliner (udv.)	13.038	11.446	11.536	11.656
Sulfa-TMP	14.691	13.193	14.128	14.979
Tetracykliner	35.597	29.445	31.469	32.743
Tiamuliner	10.703	7.551	7.526	9.002
Andre antibiotika	491	438	476	465
I alt	126.918	107.771	112.235	116.383

Kilde: Fødevarestyrelsen, VetStat.

Tablet 2.7

Udvikling i andelen af kontrollerede besætninger med **anmærkninger** fra **dyrevelfærdskontrollen, pct.**

Tabellen viser, at der siden 2010 er sket et markant fald i andelen af kontrollerede besætninger med **anmærkninger** fra **dyrevelfærdskontrollen.**

Udvikling i andelen af kontrollerede besætninger med anmærkninger fra dyrevelfærdskontrollen, pct.				
	2010	2011	2012	2013
Kvæg	21	24	13	15
Svin	49	51	43	41
Pelsdyr	50	29	18	19
Slagtekyllinger	22	30	31	24

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af Fødevareministeriets årlige dyrevelfærdsrapporter.

61 pct. af Danmarks areal **bliver dyrket.**

Det dyrkede areals benyttelse, 1.000 ha.					
	2000	2011	2012	2013	2014
Samlet dyrket areal af Danmarks areal (pct.)	2.647	2.640	2.645	2.628	2.621
	62	61	61	61	61
Korn i alt	1.500	1.491	1.495	1.435	1.440
Vinterhvede	611	724	589	542	646
Vårhvede	8	20	31	29	15
Rug	50	56	58	88	106
Vinterbyg	145	131	104	111	119
Vårbyg	587	471	623	579	483
Havre	44	42	51	53	36
Triticale og andet korn til modenhed	55	45	39	33	34
Bælgsæd til modenhed	36	7	6	8	8
Rodfrugter i alt	115	84	89	85	83
Kartofler	39	41	42	40	42
Sukkerroer til fabrik	59	40	43	39	36
Foderroer	18	4	5	6	5
Gartneriprodukter i alt	22	20	19	19	19
Frilandsgrøntsager og -blomster	11	11	10	10	11
Frukt og bær i alt	8	8	8	8	7
Planteskole	3	1	1	1	1
Industrifrø i alt	104	153	127	176	167
Raps i alt	99	152	127	175	166
Anden industrifrø + hør	5	1	1	1	1
Frø til udsæd	79	66	76	80	76
Græs og grøntfoder i omdriften i alt	433	566	569	566	568
Korn og bælgsæd til ensilering	119	57	54	59	62
Majs til opfodring	61	174	184	183	190
Græs, lucerne, mv. i omdriften	252	336	332	324	316
Andet	359	253	263	261	260
Juletræer	-	18	21	19	18
Øvrige afgrøder og udyrket mark	1	44	37	37	36
Græsarealer uden for omdriften	166	187	200	195	200
Braklægning med græs	191	4	5	9	6

Kilde: Danmarks Statistik, tabel AFG07.

Tablet 2.8

Det dyrkede areals benyttelse, 1.000 ha.

Tabellen viser, hvordan det dyrkede areal benyttes i Danmark. Arealet har ligget nogenlunde fast de seneste 5 år. Størstedelen af arealerne bruges til at dyrke korn.

I 2013 blev der produceret **165,9 mio. afgrødeenheder.**

Tabel 2.9

Høstudbytte i Danmark, 1.000 ton.

Tabellen viser, at høstudbyttet i Danmark er faldet fra 2012 til 2013.

Høstudbytte i Danmark, 1.000 ton.					
	2000	2010	2011	2012	2013
Udbytte, 1.000 ton.					
Vinterhvede	4.651	4.996	4.746	4.371	3.997
Vårhvede	43	64	86	154	148
Rug	263	255	294	384	527
Triticale	244	177	138	115	74
Vinterbyg	816	784	724	649	677
Vårbyg	3.164	2.198	2.526	3.410	3.273
Havre og blandsæd	233	274	225	303	313
Majs til modenhed	-	-	55	75	76
Korn i alt	9.413	8.748	8.794	9.460	9.085
Bælgsæd i alt	138	34	27	27	25
Bjærget halm i alt	3.699	3.307	3.275	3.670	3.165
Vinterraps	263	577	504	481	684
Vårraps	32	3	4	3	4
Raps i alt	294	580	508	485	688
Kartofler	1.645	1.399	1.620	1.664	1.646
Fabriksroer	3.345	2.409	2.700	2.649	1.994
Fodersukkerroer	1.153	276	284	266	335
Rodfrugter i alt	6.143	4.084	4.604	4.579	3.975
Lucerne	332	339	348	281	232
Majs til ensilering	2.105	6.153	6.765	6.250	6.897
Korn til ensilering	2.360	1.109	1.141	1.032	1.137
Græs og kløver i omdriften	10.368	14.584	15.660	15.783	13.565
Græs uden for omdriften	3.989	3.426	3.302	3.474	2.812
Efterslæt efter korn og helsæd	2.878	515	554	438	470
Græs, grønfoder og efterslæt i alt	22.031	26.126	27.769	27.259	25.114
Udbytte, mio. afgrødeenheder*					
Kerne, halm og bælgsæd	108,3	93,1	93,4	100,1	95,3
Rodfrugter	13,8	9,0	10,2	10,2	8,9
Lucerne (ensilage)	0,4	0,5	0,5	0,4	0,3
Græsmarksafgrøder	24,2	27,9	29,8	29,7	26,2
Majs til ensilering	5,3	16,3	17,9	16,6	18,3
Helsæd (inkl. efterafgrøde)	9,2	6,1	6,0	6,1	5,1
Raps	4,8	9,9	8,7	8,3	11,7
Samlet høstudbytte i mio. afgrødeenheder	166,0	162,7	166,4	171,3	165,8

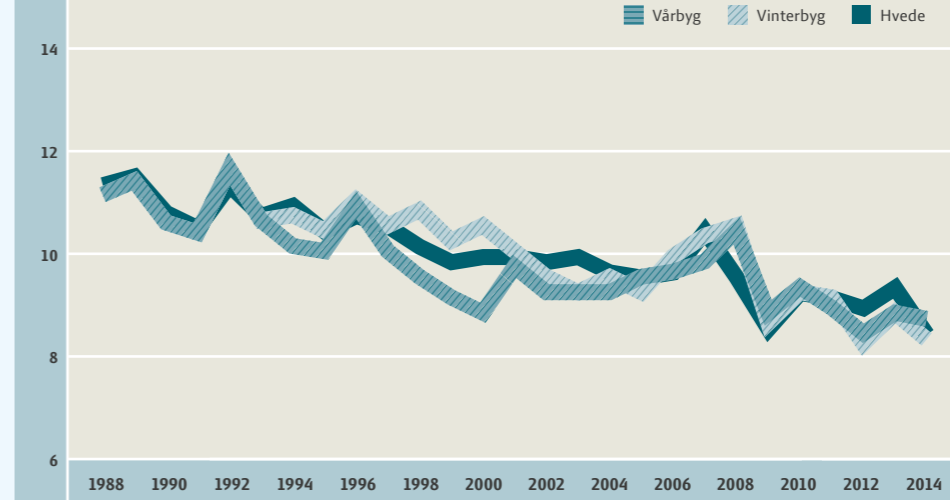
Anm.: * = 1 afgrødeenhed = 100 Foderenheder.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel HST6.

Mere end **300** bedrifter med væksthushproduktion **er forsvundet** siden 1999.

Figur 2.4

Udviklingen i råproteinkoncentrationen, pct.

Kilde: Videncenter for Svineproduktion.

Figur 2.4

Udviklingen i råproteinkoncentrationen, pct.

Figuren viser, at proteinindholdet i både vårbyg, vinterbyg og hvede er faldende og har været det over en årrække.

Tabel 2.10

Antal virksomheder med væksthushproduktion

	1999	2002	2005	2008	2011
Væksthushproduktion i alt	713	633	503	403	395
Grøntsager	206	182	142	107	93
Snitblomster og -grønt	55	48	31	27	17
Potteplanter*	551	472	359	278	191
Udplantningsplanter*	171	163	130	114	142
Planteskoleplanter	47	53	46	38	43
Anden benyttelse	24	27	42	30	13
Med drivareal på friland	84	101	83	-	-

Anm.: * -Dobbeltregistrering forekommer.

Kilde: Danmark Statistik, tabel VHUS1 og Dansk Gartneri, tal om gartneriet 2013.

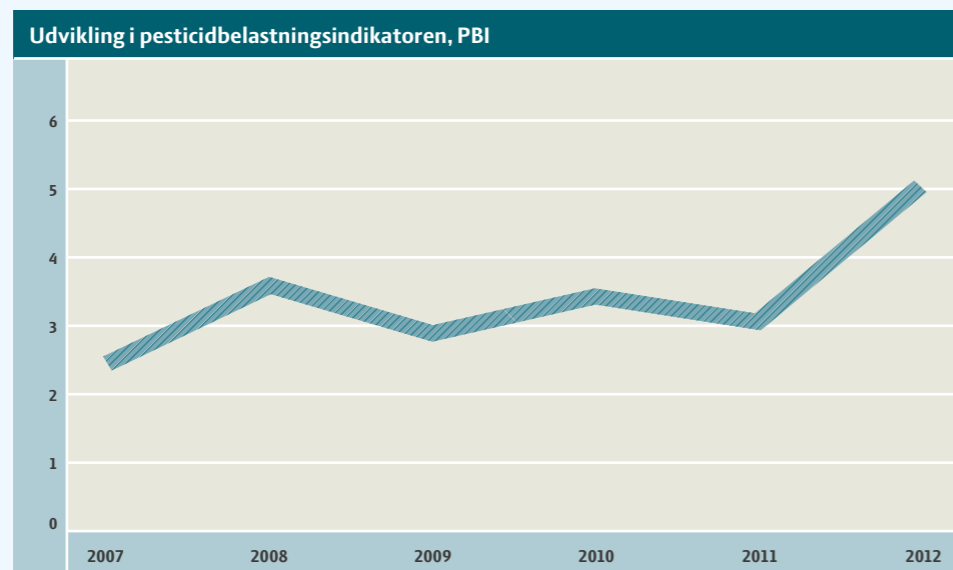
Antal virksomheder med væksthushproduktion.

Tabellen viser, at antallet af virksomheder med væksthushproduktion er faldende. Mere end 300 virksomheder er forsvundet siden 1999.

Stigning på **66 pct.** i pesticidbelastningsindikatoren.

Figur 2.5
Udvikling i pesticidbelastningsindikatoren, PBI.

Figuren viser, at pesticidbelastningsindikatoren er steget fra 2011 til 2012 efter at have ligget nogenlunde konstant over en årrække.

Anm.: Pesticidbelastningsindikatoren er en indikator for plantebeskyttelsesmidlernes mulige sundheds- og miljømæssige belastning.

Kilde: Miljøstyrelsen, Bekæmpelsesmiddelstatistikken 2012.

Tabel 2.11
Engrossalg af bekæmpelsesmidler, ton aktivstof.

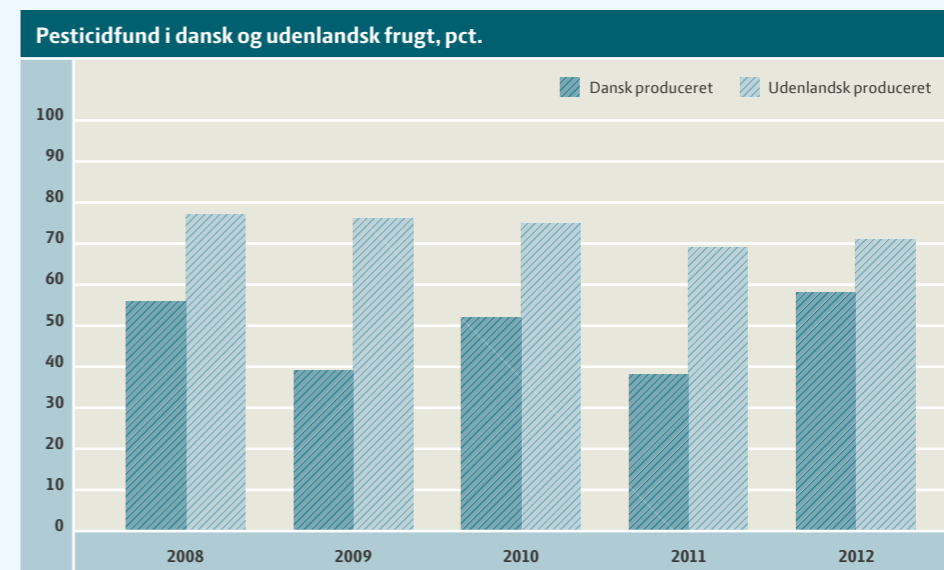
Tabellen viser, at salget af bekæmpelsesmidler er steget de seneste 3 år. Det skyldes primært, at der pr. 1. juli 2013 er indført nye afgifter på visse pesticider.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Hovedgruppe:								
Herbicer	2.308	2.479	2.583	2.927	2.012	3.172	3.512	4.471
Vækstregulatorer	209	140	148	287	262	195	158	366
Fungicider 1)	693	536	557	864	484	491	539	809
Insekticider 1)	36	57	28	38	40	33	30	59
I alt	3.246	3.212	3.316	4.116	2.798	3.891	4.239	5.705

1) Bejdsemidler er ikke medtaget.

Kilde: Miljøstyrelsen, Bekæmpelsesmiddelstatistikken 2012.

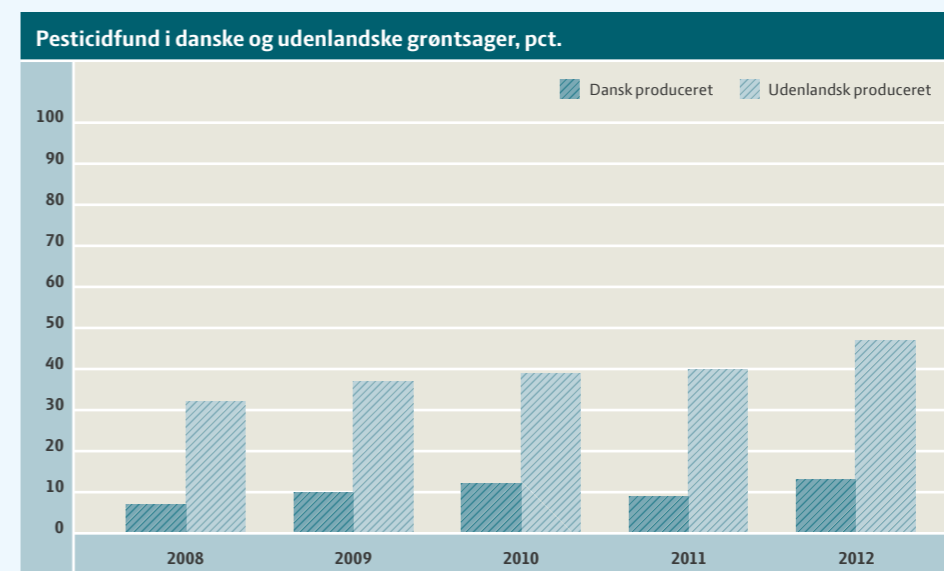
Færre pesticidrester i dansk frugt og grønt end i udenlandsk.

Kilde: DTU Fødevarerinstitutionen, Fødevarestyrelsen, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Figur 2.6
Pesticidfund i dansk og udenlandsk frugt, pct.

Figuren viser, at der ved stikprøver findes færre pesticidrester i dansk produceret frugt end i udenlandsk. Der er dog fundet flere pesticidrester i de danske frugter i 2012 end i 2011.

Kilde: DTU Fødevarerinstitutionen, Fødevarestyrelsen, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Figur 2.7
Pesticidfund i danske og udenlandske grøntsager, pct.

Figuren viser, at der ved stikprøver findes færre pesticidrester i danske grøntsager end i udenlandske grøntsager.

I 2012 blev der produceret **172 PJ** bioenergi.

Tabel 2.12
Udvundet bioenergi fordelt på biomasse, PJ.

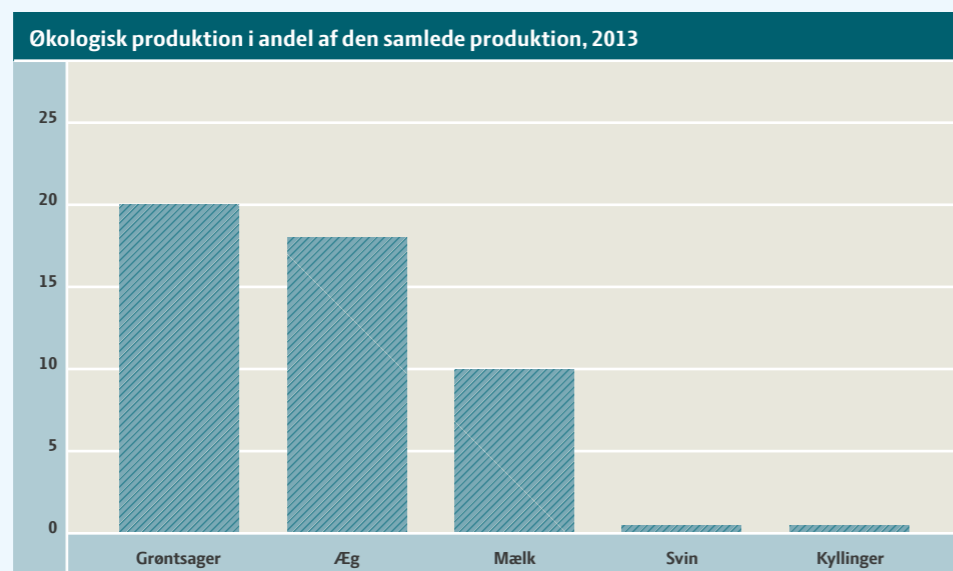
Tabellen viser, at der har været en stigning i produktionen af bioenergi.

Udvundet bioenergi fordelt på biomasse, PJ (petajoule)						
	1980	1990	2000	2010	2011	2012
Halm	5	12	12	23	19	18
Skovflis	-	2	3	16	17	18
Brænde	8	15	19	35	32	34
Træaffald	4	6	7	9	8	10
Træpiller	-	2	5	30	30	33
Biogas	0	1	3	4	4	4
Biobrændsler	-	1	2	30	30	34
Bionedbrydeligt affald	6	9	17	21	21	21
Bioenergi – total	22	47	68	168	162	172

Kilde: Energistyrelsens Energistatistik 2013.

Figur 2.8
Økologisk produktion i andel af den samlede produktion, 2013.

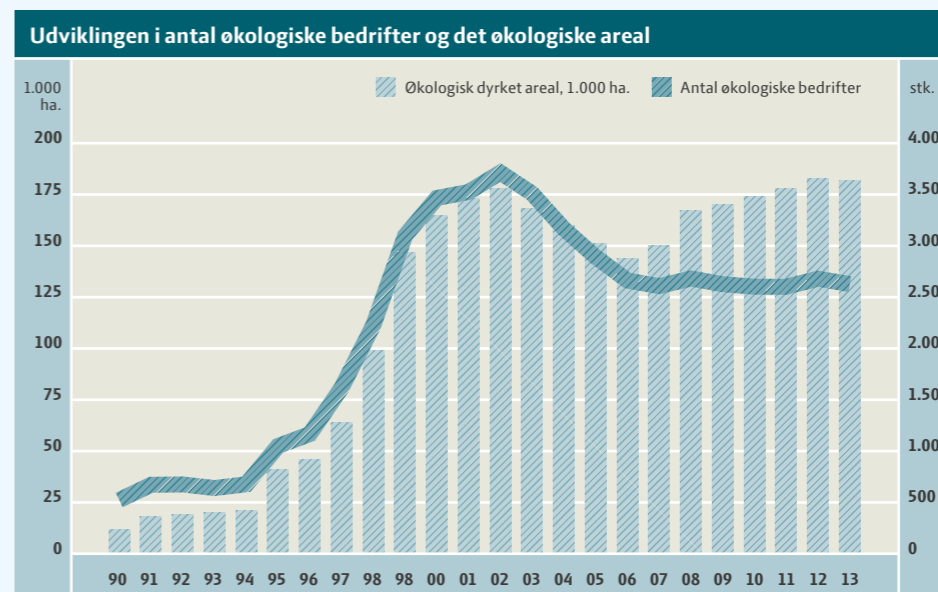
Figuren viser, at det især er grøntsager, æg og mælk der produceres økologisk i Danmark.

Anm.: Grøntsagerne er baseret på arealet.

Kilde: Grøntsager, svin og kyllinger - 'Statistik over økologiske jordbrugsbedrifter 2013' fra NaturErhvervsstyrelsen, tabel 1 og 10. Mælk - Landbrug & Fødevarer, Mejeristatistik 2013. Æg Danmarks Statistik, tabel AN18.

I 2013 var det **økologiske produktionsareal** på **182.000 ha.**

Anm.: Opgørelsesmåden er blevet ændret fra 2005.

Kilde: NaturErhvervsstyrelsen.

Figur 2.9
Udviklingen i antal økologiske bedrifter og det økologiske areal.

Figuren viser, at antallet af økologiske bedrifter har været nogenlunde konstant over en årrække, mens det økologiske dyrkede areal har været voksende.

Landbrugets bruttofaktor indkomst faldt i 2013 med ca. **6,4 mia. kr.**

Tabell 3.1

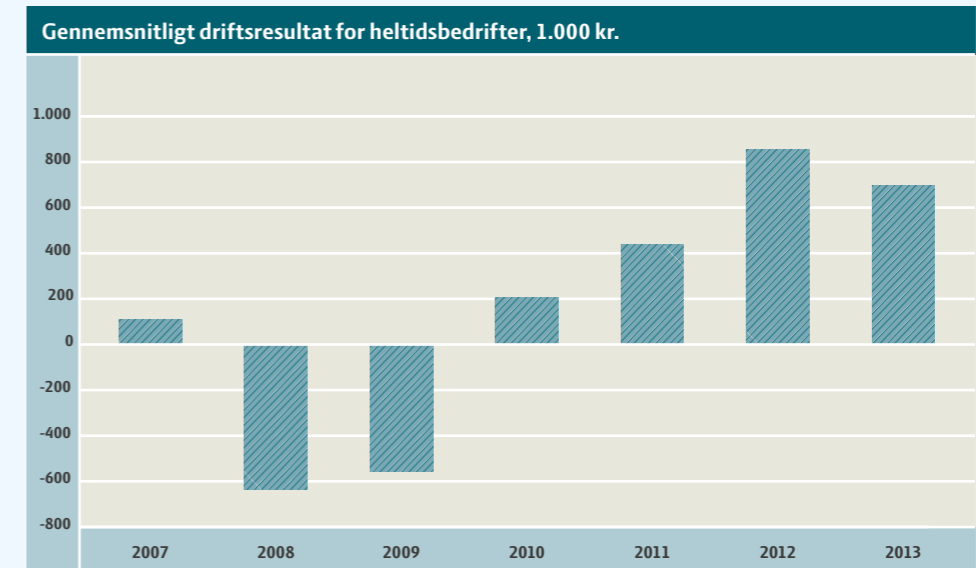
Landbrugets produktionsværdi og bruttofaktorindkomst, mio. kr.

Tabellen viser, at landbrugets produktionsværdi i år er faldet. Det har betydet, at også bruttofaktorindkomsten er faldet.

Landbrugets produktionsværdi og bruttofaktorindkomst, mio. kr.						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Planteproduktion:	25.210	21.619	23.063	27.128	29.869	29.643
Heraf:						
Korn i alt	10.956	7.914	9.467	12.341	14.080	13.631
Bælgsæd til modenhed	23	29	45	41	56	39
Industrifrø	1.734	1.310	1.552	1.311	1.688	2.063
Frø til udsæd	693	521	492	662	899	1.012
Sukkerroer	682	777	696	838	896	932
Kartofler	1.092	867	869	1.041	1.013	1.046
Foderroer, græs mv.	3.840	4.231	4.288	4.808	5.129	4.945
Frugt og grønt	5.417	5.285	5.142	5.567	5.437	5.362
Halm til fyring	773	685	512	519	671	613
Husdyrproduktion:	39.870	37.233	41.798	47.563	52.424	50.894
Heraf:						
Mælk	12.954	10.189	12.172	12.894	13.152	15.038
Okse- og kalvekød	2.433	2.169	2.400	2.909	3.134	3.160
Svinekød	19.195	18.086	19.382	21.691	23.752	23.802
Fjerkrækød	1.527	1.356	1.453	1.678	1.761	2.016
Æg	737	590	608	633	724	756
Pelsdyr	2.731	4.596	5.506	7.428	9.548	5.766
Andet	293	247	277	330	353	356
Tjenesteydelser mv	3.209	3.444	3.714	3.552	3.703	3.656
Lager- og besætningsforskydninger	-1.782	-381	2.493	-136	964	-2.375
Produktionsværdi i alt	66.507	61.915	71.068	78.107	86.960	81.818
Udsæd	2.357	2.261	2.227	2.798	2.552	2.471
Foderstoffer	24.474	20.366	21.412	25.136	26.825	28.082
Gødningsstoffer	2.729	2.293	1.695	2.331	2.374	2.232
Bekæmpelsesmidler	1.748	1.652	1.660	1.713	1.829	1.790
Dyrlæge og medicin	1.191	1.398	1.310	1.271	1.307	1.333
Energi	3.532	3.059	3.243	3.568	3.684	3.556
Reparation og vedligeholdelse	4.116	4.193	4.465	4.726	4.892	4.793
Landbrugsmæssige tjenester	3.725	3.676	3.656	3.798	4.129	4.112
Bankomkostninger	4.409	4.451	5.630	5.578	5.616	5.565
Tjenesteydelser	6.769	6.751	7.420	7.405	7.359	7.333
Rå- og hjælpestoffer i alt	55.050	50.100	52.718	58.324	60.567	61.267
Produktionsværdi - Rå- og hjælpestoffer	11.438	11.822	18.398	19.770	26.394	20.551
+ Produkttilknyttede tilskud	263	262	301	252	96	101
+ Generelle tilskud	7.742	7.508	7.313	7.435	7.493	7.113
- Produktionsskatter mv.	1.081	1.171	1.272	792	861	1.041
Bruttofaktorindkomst	18.362	18.421	24.740	26.665	33.122	26.724

Kilde: IFRO og Danmarks Statistik, tabel LBF11.

Det gennemsnitlige driftsresultat var i 2013 på **696.000 kr.**

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af Videncenter for Landbrugs regnskabsdatabase.

Figur 3.1

Gennemsnitligt driftsresultat for heltidsbedrifter, 1.000 kr.

Figuren viser, at det gennemsnitlige driftsresultat er faldet fra 2012 til 2013.

Landbrugets restgæld ultimo, mio. kr.								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Realkreditinstitutter i alt	197.640	220.497	243.725	266.522	271.928	272.504	275.820	275.145
Heraf rentetilpasningslån	130.990	155.680	187.720	221.860	236.440	240.480	245.460	246.140
Heraf med renteloft	11.710	13.530	12.320	9.190	8.640	8.090	7.380	6.990
Heraf med afdragsfrihed 1)	64.700	98.370	128.930	153.580	164.440	168.480	171.970	170.590
Heraf ydet i euro	60.110	85.572	111.983	146.945	158.589	151.730	142.022	126.886
Heraf baseret på CIBOR/EURIBOR		46.309	61.597	59.662	64.341	62.820	61.036	71.719
Statslån	40	59	14					
Gæld udenfor realkredit inkl. reguleringer	65.776	75.918	87.750	83.900	87.095	88.077	89.038	88.915
Heraf bankgæld	45.634	55.378	66.282	63.653	65.949	65.705	64.705	63.231
Heraf anden gæld og varegæld	20.142	20.540	24.003	20.765	21.956	22.434	23.966	25.383
Her af reguleringer i kontantværdien			-2.534	-518	-811	-62	366	301
Landbrugets samlede gæld	263.456	296.474	331.489	350.423	359.023	360.581	364.857	364.060
Heraf heltidsbedrifternes gæld	188.057	214.528	251.942	268.353	269.999	260.334	264.404	260.552
I pct.	71,4%	72,4%	76,0%	76,6%	75,2%	72,2%	72,5%	71,6%

¹⁾ Lån med en afdragsfri periode på op til 10 år.

Anm.: Omfatter bedrifter over 10 ha samt bedrifter herunder med en væsentlig landbrugsproduktion. Ekskl. udlån til gartnerier.

Inkl. realkreditgæld på tilforpagtede aktiver.

Kilde: Realkreditinstitutterne og IFRO.

Tabell 3.2

Landbrugets restgæld ultimo, mio. kr.

Tabellen viser, landbrugets samlede gæld er på stort set samme niveau som sidste år.

Priserne på landbrugsejendomme er faldet med 37 pct. fra toppen i 2008 til i dag.

Tabel 3.3

Kontantværdien af landbrugets aktiver mv., ultimo kalenderåret, mia. kr.

Tabellen viser, at landbrugets aktiver er faldet beskedent fra 2012 til 2013. Det samme er landbrugets gæld. Det betyder, at gældsprocenten har været nogenlunde konstant.

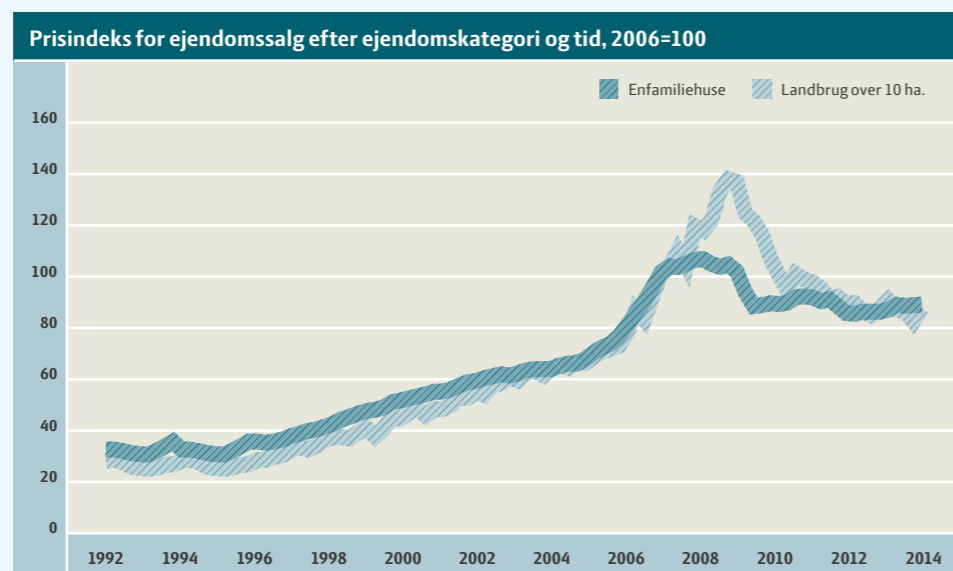
Kontantværdien af landbrugets aktiver mv., ultimo kalenderåret, mia. kr.								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Jordbrugsaktiver	381,5	379,8	524,6	497,7	486,9	449,3	459,8	455,5
Andre erhverv	22,3	28,1	32,8	54,8	51,6	50,0	26,2	25,2
Private aktiver	38,0	36,5	43,4	50,7	49,4	49,4	50,6	52,3
Finansielle aktiver	41,9	53,9	48,3	54,9	53,8	49,1	51,7	48,7
Aktiver i alt i selveje	483,7	498,3	649,2	658,1	641,7	597,8	588,2	581,6
Heraf finansieret med:								
Gæld	235,8	264,5	301,6	323,8	336,4	329,8	335,1	329,4
Egenkapital	247,9	233,8	350,8	320,1	305,3	268,0	253,1	252,2
Gældsprocent	48,75%	53,09%	46,46%	49,20%	52,42%	55,17%	56,97%	56,64%

Anm.: Omfatter aktiver og passiver på bedrifter med 10 ha og derover. Jordbrugsaktiverne og aktiverne er angivet korrigeret for den bogførte værdi af tilforpagtede aktiver.
Kilde: Egen bearbejdning af materiale fra Danmarks Statistik, databrud 2007-2008.

Figur 3.2

Prisindeks for ejendomssalg efter ejendomskategori og tid, 2006=100.

Figuren viser, at priserne for landbrugsejendomme de seneste par år har stabiliseret sig efter en voldsomt fald efter finanskrisen.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel EJENS samt specialkørsel.

Landbrugets investeringer er vokset med 7,6 pct.

Landbrugets samlede investeringer, mio. kr.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Driftsbygninger i alt	7.763	7.435	4.023	3.199	2.813	2.907
Heraf						
Kvægstalde	1.955	2.477	1.521	798	638	555
Svinestalde	3.337	2.295	588	670	458	835
Andre driftsbygninger	2.471	2.663	1.914	1.730	1.717	1.517
Maskiner og inventar	7.094	7.927	4.152	4.055	4.329	4.731
Plantager og grundforbedring	186	358	174	142	139	194
Bruttoinvesteringer i alt	15.043	15.720	8.350	7.395	7.282	7.832

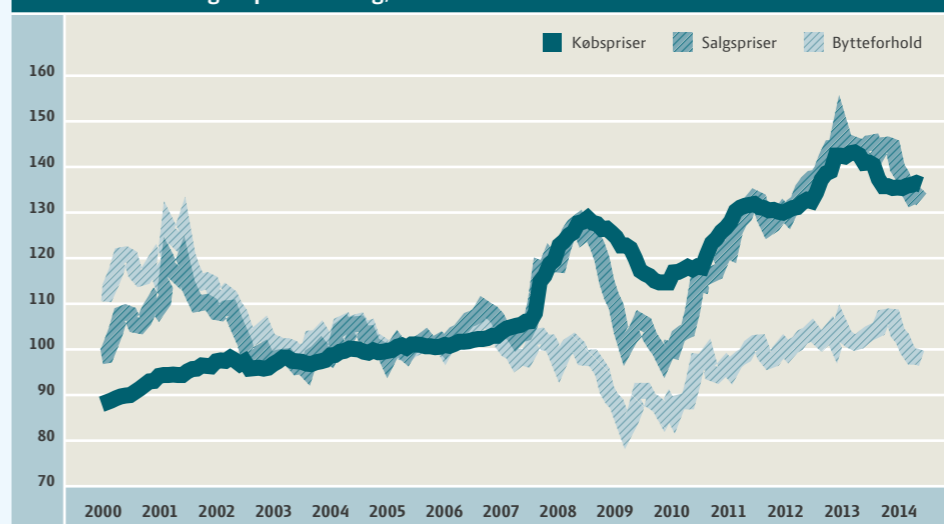
Anm.: Alle tal er i løbende priser.
Kilde: Danmarks Statistik, tabel JB1.

Tabel 3.4

Landbrugets samlede investeringer, mio. kr.

Tabellen viser, at landbrugets investeringer er steget med 7,6 pct. fra 2011 til 2012. Stigningen skyldes primært nye investeringer i svinestalde samt i maskiner og inventar.

Indeks for landbrugets prisudvikling, 2005 = 100

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af Videncenter for Landbrugs regnskabsdatabase.

Figur 3.3

Indeks for landbrugets prisudvikling, 2005 = 100.

Figuren viser, at landbrugets bytteforhold er blevet forringet i 2014, hvilket skyldes stigende købspriser og faldende salgspriser.

Der blev slagtet **18,7 mio. slagtesvin** i 2013.

Tabel 3.5

Produktion og indkomstdannelse i fødevarerklngen, mia. kr.

Tabellen viser, at fødevarerklngens bruttooverskud er faldet med ca. 2 mia. kr. fra 2012 til 2013.

Produktion og indkomstdannelse i fødevarerklngen, mia. kr.								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Produktionsværdi i basispriser	190	197	206	192	199	212	213	216
- Forbrug i produktionen	142	149	164	150	151	163	164	168
= Bruttoværditilvækst	48	48	43	42	48	49	49	48
- Andre produktions-skatte, netto	-7	-7	-7	-8	-6	-6	-6	-6
= Bruttofaktorindkomst	55	55	50	49	54	55	55	54
- Afsløning af ansatte	27	27	28	27	28	27	27	28
= Bruttooverskud af produktion og blandet indkomst	28	28	21	22	27	28	28	26

Anm. Der er ikke korrigeret for intern omsætning.
Kilde: Danmarks Statistik, IFRO og egne beregninger.

Tabel 4.1

Slagtninger på slagterierne, 1.000 stk.

Tabellen viser, at antallet af slagtesvin er faldende, mens antallet af slagtekyllinger er steget fra 2012 til 2013.

Slagtninger på slagterierne, 1.000 stk.						
	2000	2009	2010	2011	2012	2013
Voksente kvæg og slagtekalve	580	493	514	488	491	491
Søer og orner	449	410	437	470	422	426
Polte	17	10	9	12	10	12
Slagtesvin	20.284	18.885	19.667	20.392	19.027	18.668
Kyllinger	133.987	100.464	108.404	106.217	101.110	107.573

Kilde: Danmarks Statistik, tabel ANI4, ANI5 & ANI6.

Tabel 4.2

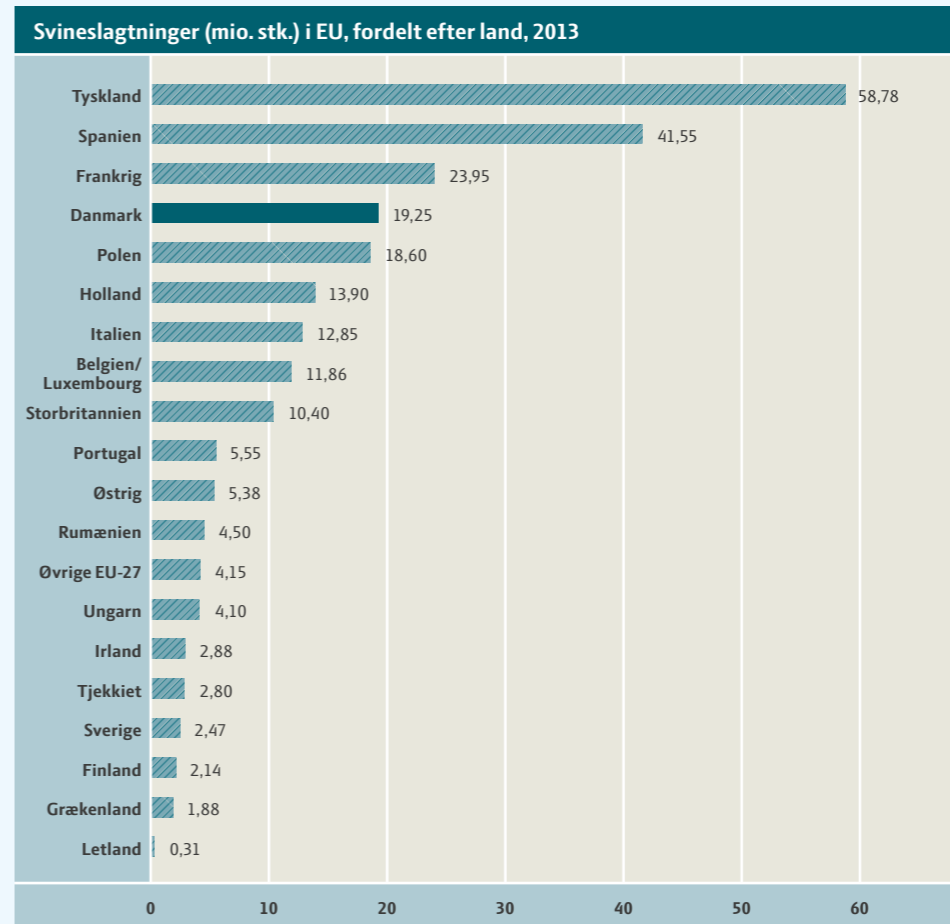
Husdyrproduktionens størrelse, mio. kg.

Tabellen viser, at den samlede mælkeproduktion er voksende, mens der bliver produceret mindre svinekød. Der ses en markant stigning i produktionen af minkskind fra 2012 til 2013.

Husdyrproduktionens størrelse, mio. kg.						
	2000	2009	2010	2011	2012	2013
Samlet mælkeproduktion	4.720	4.814	4.909	4.881	4.995	5.105
Smør	46	37	34	37	39	43
Ost	306	321	292	275	303	323
Okse- og kalvekød	171	137	142	145	138	139
Svinekød	1.748	1.898	1.974	2.008	1.902	1.896
Fjerkrækød	205	179	193	189	188	191
Æg	63	61	63	66	67	69
Minkskind, 1.000 stk.	11.000	14.000	14.000	15.000	15.800	17.200

Kilde: Danmarks Statistik, tabel PELS1, ANI4, ANI5, ANI6, ANI7 & ANI8.

Danmark slakter fjerde flest svin i EU.

Anm: Tabellen omfatter slagtninger af svin, dvs. importede svin indgår i ovennævnte tal.
Kilde: Landbrug & Fødevarer, Statistik 2013, Svinekød.

Udvikling i antallet af svineslagterier i Danmark

	1970	1980	1990	2009	2010	2011	2012	2013
Andelslagterier	50	18	5	2	2	2	2	2
Privatslagterier	4	2	8	10	8	8	7	7
I alt	54	20	13	12	10	10	9	9

Kilde: Landbrug & Fødevarer, Statistik 2013, Svinekød.

Figur 4.1

Svineslagtninger (mio. stk.) i EU, fordelt efter land, 2013.

Figuren viser, at Danmark slakter fjerde flest svin i EU.

Tabel 4.3

Udvikling i antallet af svineslagterier i Danmark.

Tabellen viser, at antallet af svineslagterier er faldet fra 54 i 1970 til 9 i 2013.

Danish Crown slagter 64,1 pct. af alle kreaturer.

Tabel 4.4

Kreaturslagteriernes andel af slagtingerne, pct.

Tabellen viser, at størstedelen af de danske kreaturer bliver slagtet på Danish Crown.

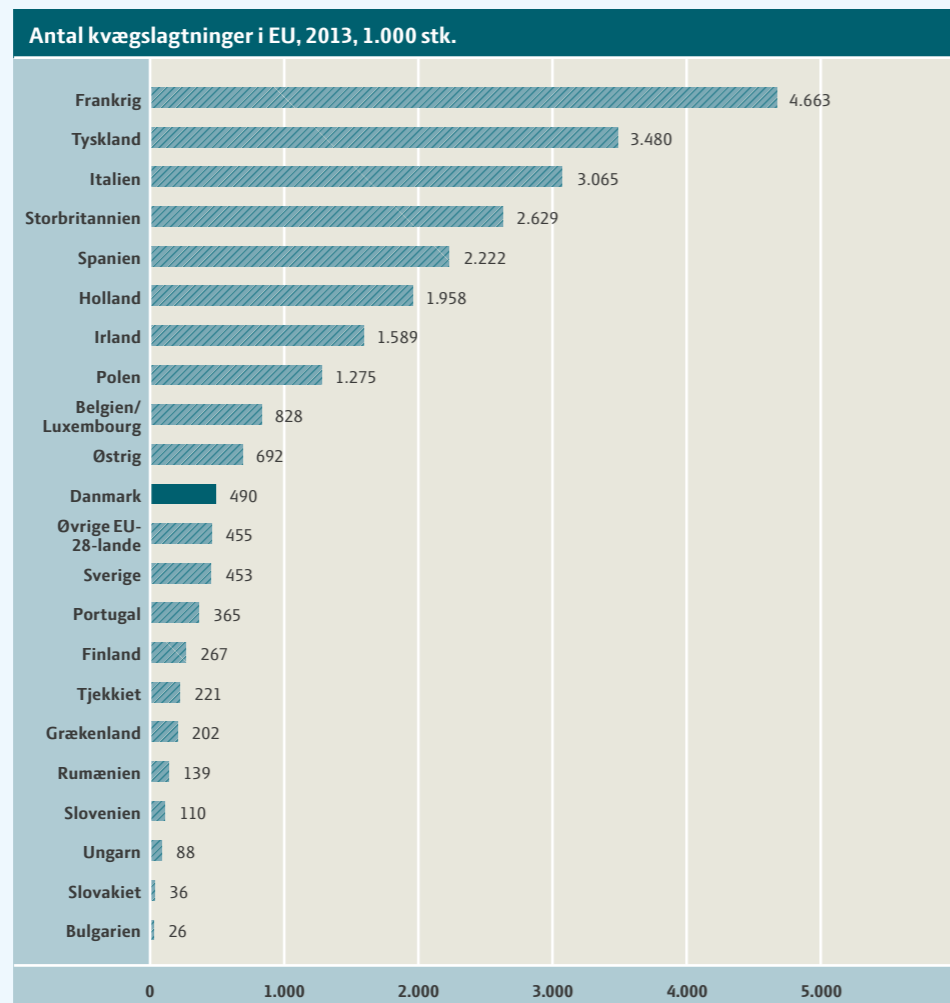
Kreaturslagteriernes andel af slagtingerne, pct.	
	2013
Danish Crown A/S	64,1
Århus Slagtehus A/S	13,8
A/S Hjalmar Nielsen, Aalestrup	9,6
Hadsund Kreaturslagteri A/S	4,3
Mogens Niensens Kreaturslagteri, Herlufmagle	4,0
A/S Hjalmar Nielsen, Kjellerup	3,8
Harald Hansens Efterfølger I/S	0,5
Øvrige slagtinger	5,2

Kilde: Landbrug & Fødevarer, Årsstatistik 2013, Okse- og kalvekød.

Figur 4.2

Antal kvægslagtinger i EU, 2013, 1.000 stk.

Figuren viser, at de lande, hvor der slagtes flest kreaturer i EU, er Frankrig og Tyskland.

Kilde: EUROSTAT, GIRA, EU-Kommissionen og Landbrug & Fødevarer.

96 pct. af mælken indvejes på andelsmejerierne.

Udvikling i antallet af mejerivirksomheder

	2003	2010	2011	2012	2013	2014
Mejerivirksomheder med osteproduktion	31	24	21	21	20	19
Privatvirksomheder	21	15	12	12	11	11
Andelsvirksomheder	10	9	9	9	9	8
Mejerivirksomheder med smørproduktion	16	12	12	12	12	11
Privatvirksomheder	9	8	8	8	8	7
Andelsvirksomheder	7	4	4	4	4	4
Mejerivirksomheder med konsummælkeproduktion	13	9	9	8	8	8
Privatvirksomheder	7	5	5	4	4	4
Andelsvirksomheder	6	4	4	4	4	4

Kilde: Landbrug & Fødevarer, Mejeristatistikken 2013.

Tabel 4.5

Udvikling i antallet af mejerivirksomheder.

Tabellen viser, at antallet af virksomheder, der producerer ost, smør og konsummælk, er stort set konstant i forhold til sidste år.

Indvejning af mælk opdelt på andels- og privatvirksomheder, mio. kg.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total indvejning, mio. kg.	4.484	4.580	4.734	4.831	4.800	4.929	5.026
Andelsvirksomheder	96,4%	93,9%	96,4%	96,4%	96,5%	96,2%	95,7%
Privatvirksomheder	3,6%	6,1%	3,6%	3,6%	3,5%	3,8%	4,3%

Kilde: Landbrug & Fødevarer, Mejeristatistik 2013.

Tabel 4.6

Indvejning af mælk opdelt på andels- og privatvirksomheder, mio. kg.

Tabellen viser, at 95,7 pct. af den indvejede mælk forarbejdes på andelsmejerierne.

Mælkeanvendelse i pct. af den samlede mængde mælk

	2003	2009	2010	2011	2012	2013
Mælkefedt						
Smør	39	34	33	34	36	38
Ost	35	37	37	35	37	39
Konsummælk	13	13	13	12	12	10
Mælkekonserves	12	14	16	13	12	8
Andet	1	2	1	6	3	3
Fedtfri mælk						
Ost	51	47	46	46	47	50
Konsummælk	17	16	16	16	16	15
Mælkekonserves	32	30	34	33	31	28
Andet	0	7	4	5	6	7

Kilde: Landbrug & Fødevarer, Mejeristatistik 2013.

Tabel 4.7

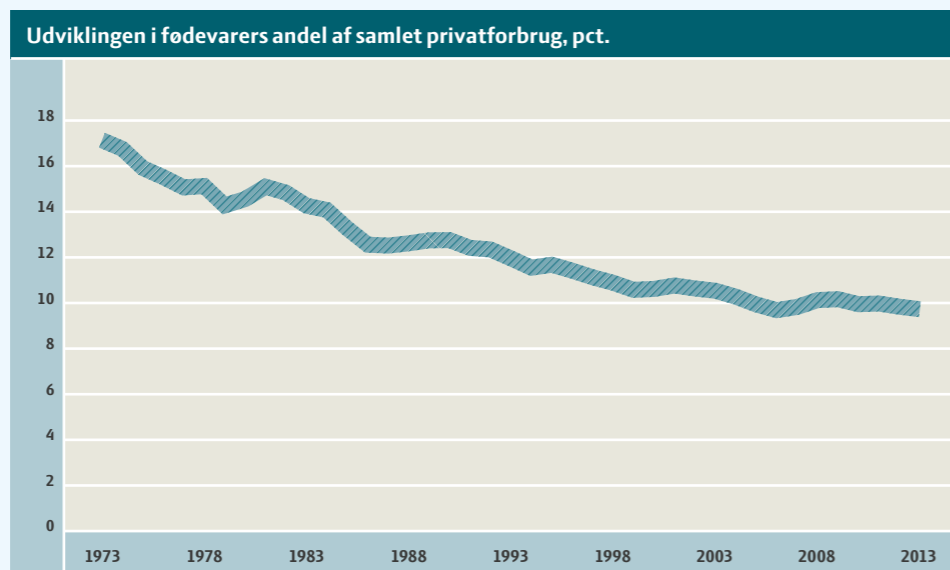
Mælkeanvendelse i pct. af den samlede mængde mælk.

Tabellen viser, at størstedelen af mælkefedtet bliver brugt til at lave smør og ost, mens størstedelen af den fedtfrie mælk anvendes til at lave ost.

Danskerne bruger i gennemsnit **9,6 pct.** af deres indkomst på fødevarer.

Figur 5.1
Udviklingen i fødevarers andel af samlet privatforbrug, pct.

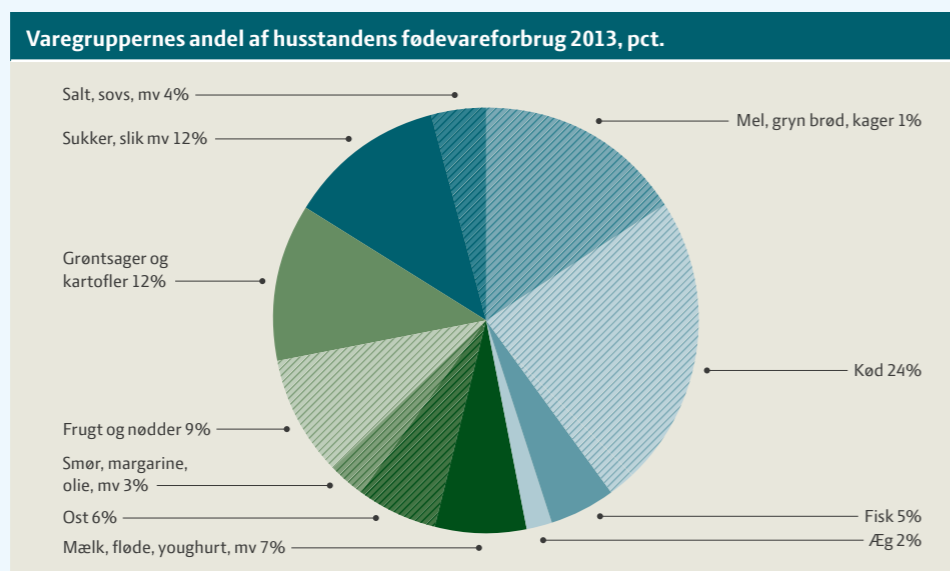
Figuren viser, at danskerne bruger en stadig mindre del af deres indkomst på fødevarer.

Anm.: Ekskl. fødevarerforbrug i restauranter, offentlige institutioner mv.
Kilde: Danmarks Statistik, tabel NAT05.

Figur 5.2
Varegruppernes andel af husstandens fødevarerforbrug 2013, pct.

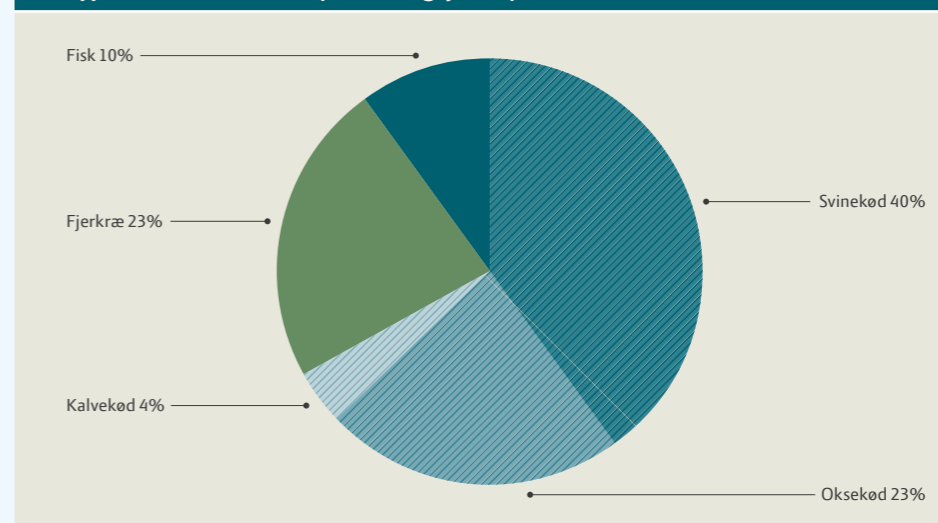
Figuren viser, at omkring en fjerdedel af danskernes fødevarerforbrug bruges på kød.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel FU10.

10 pct. af danskernes kødforbrug består af fisk.

Kødtypernes markedsandele (inkl. fisk og fjerkræ), 2013

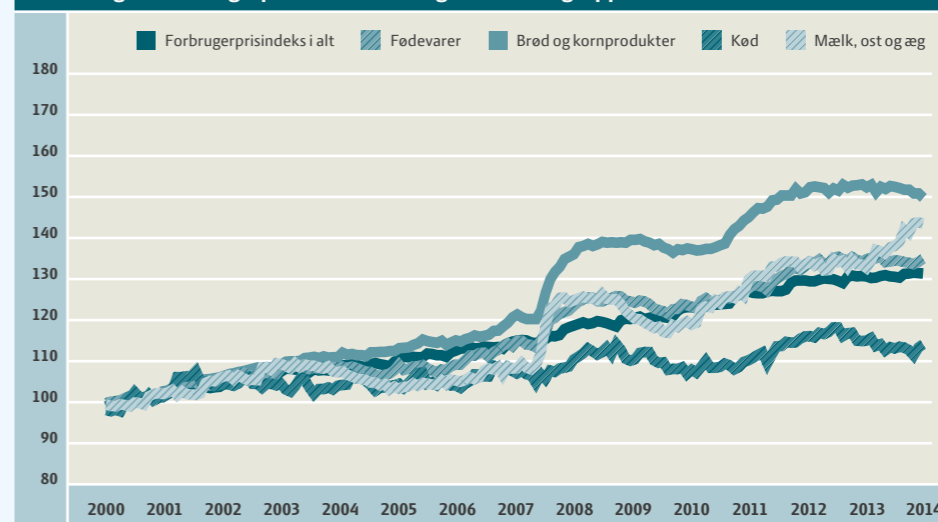

Kilde: GfK Consumerscan for Landbrug & Fødevarer, data for helår 2013.

Figur 5.3
Kødtypernes markedsandele (inkl. fisk og fjerkræ), 2013.

Figuren viser, at svinekød udgør omkring 40 pct. af kødforbruget i Danmark.

Udviklingen i forbrugerpriserne for udvalgte fødevarergrupper, indeks 2000=100

Kilde: Danmarks Statistik, tabel PRIS6.

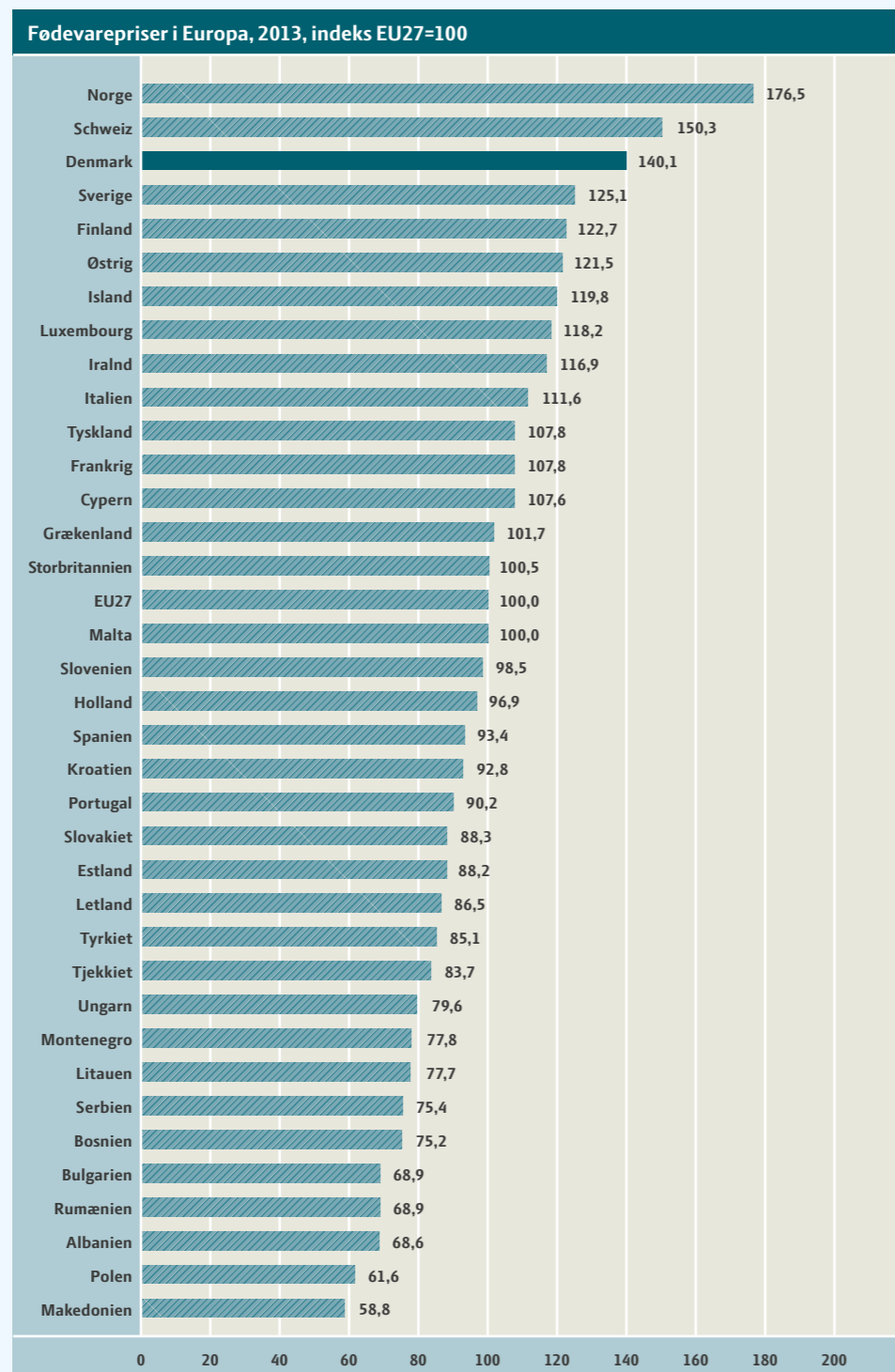
Figur 5.4
Udviklingen i forbrugerpriserne for udvalgte fødevarergrupper, indeks 2000=100.

Figuren viser, at især priserne på mælk, ost og æg er steget det seneste år.

Danmark har de højeste priser på fødevarer i EU.

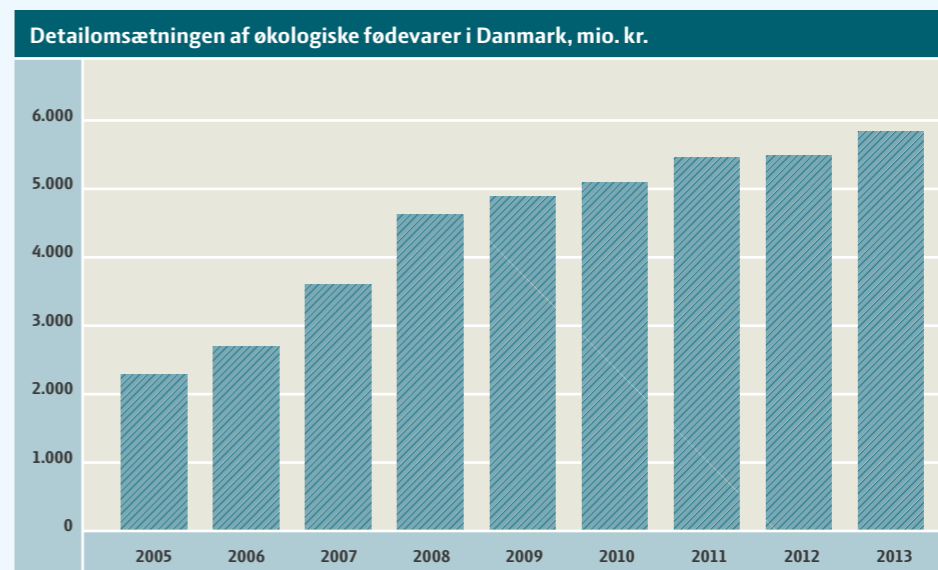
Figur 5.5
Fødevarerpriser i Europa, 2013, indeks EU27=100.

Figuren viser, at Danmark er det land i EU, der har de højeste priser på fødevarer. Priserne er kun overgået af Norge og Schweiz. Fødevarerpriserne i Danmark ligger i gennemsnit 40 pct. over EU-27 gennemsnittet.

Kilde: Eurostat, tabel prc_ppp_ind.

38,9 pct. af alt solgt havregryn i 2013 var økologisk.

Kilde: Danmarks Statistik, OEKO3.

Figur 5.6
Detailomsætningen af økologiske fødevarer i Danmark, mio. kr.

Figuren viser, at omsætningen af økologiske fødevarer har været voksende de seneste 9 år.

Produkt	2013
Havregryn	38,9
Mælk	29,3
Æg	26,8
Pasta	23,9
Mad- og spiseolier	23,2
Frugtsaft	21,7
Hvedemel	21,7
Surmælk	16,7
Smør/blandingsprodukt	14,1
Müsli	13,5
Grøntsager	12,7
Marmelade	11,6
Frugt	9,4
Kaffe	6,7
Oksekød	6,2
Juice	6,1
Dybfrost frugt og grønt	4,8
Fast ost	4,8
Brødblandinger og kagemix	3,9
Cerealier	2,9
Rugbrød	2,2
Svinekød	2,2
Kødpålæg	1,7
Total	8,1

Anm.: De økologiske andele for varegrupperne er beregnet på baggrund af værdi. Der måles kun på de varegrupper, hvor der eksisterer et økologisk alternativ.

Kilde: GfK ConsumerScan og Økologisk Landsforening.

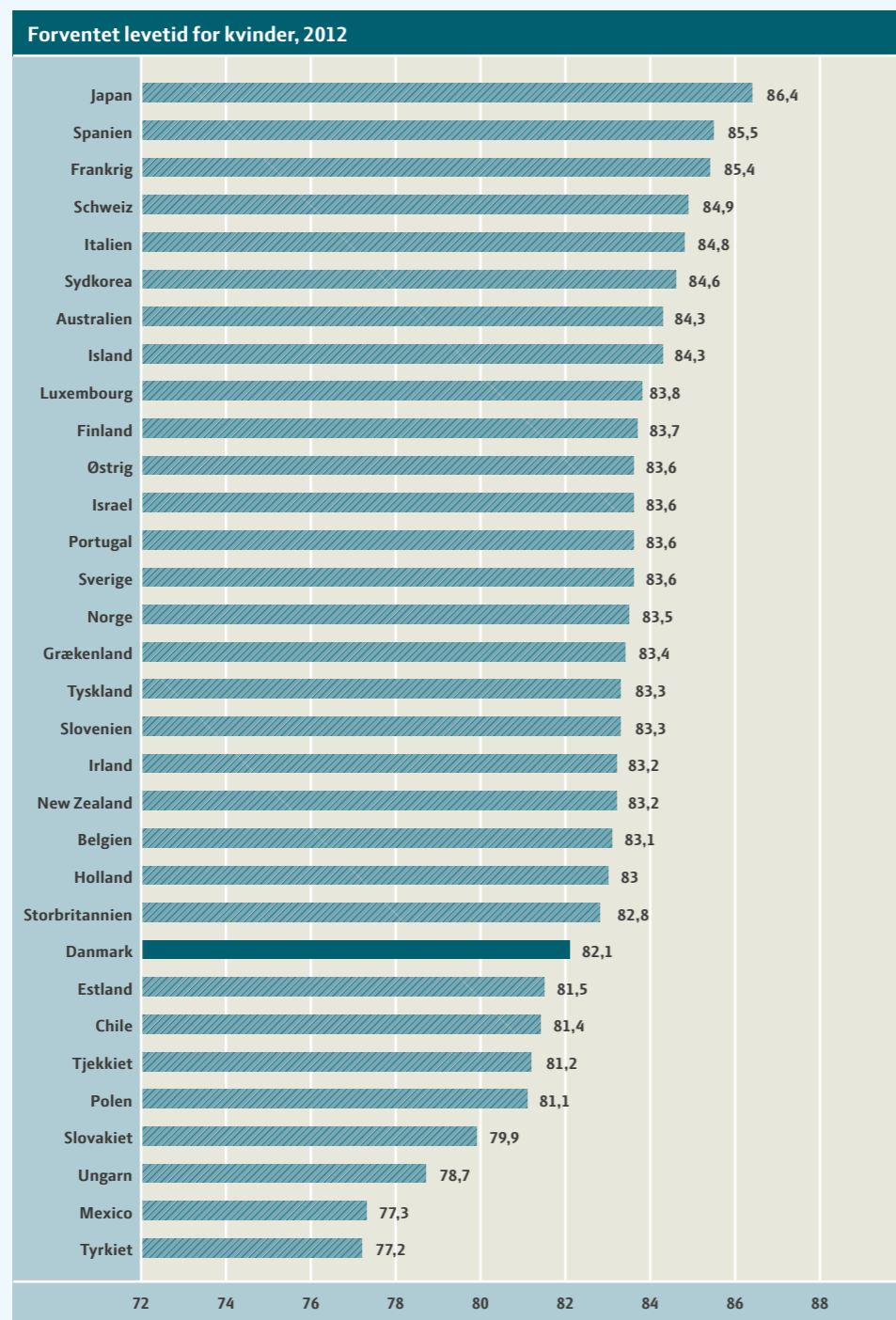
Tablet 5.1
Økologisk markedsandel for udvalgte fødevarer, pct.

Tabellen viser, at havregryn er det produkt, der har den største økologiske markedsandel.

Den forventede levetid for danske kvinder er **82,1** år.

Figur 5.7 a
Forventet levetid for kvinder, 2012.

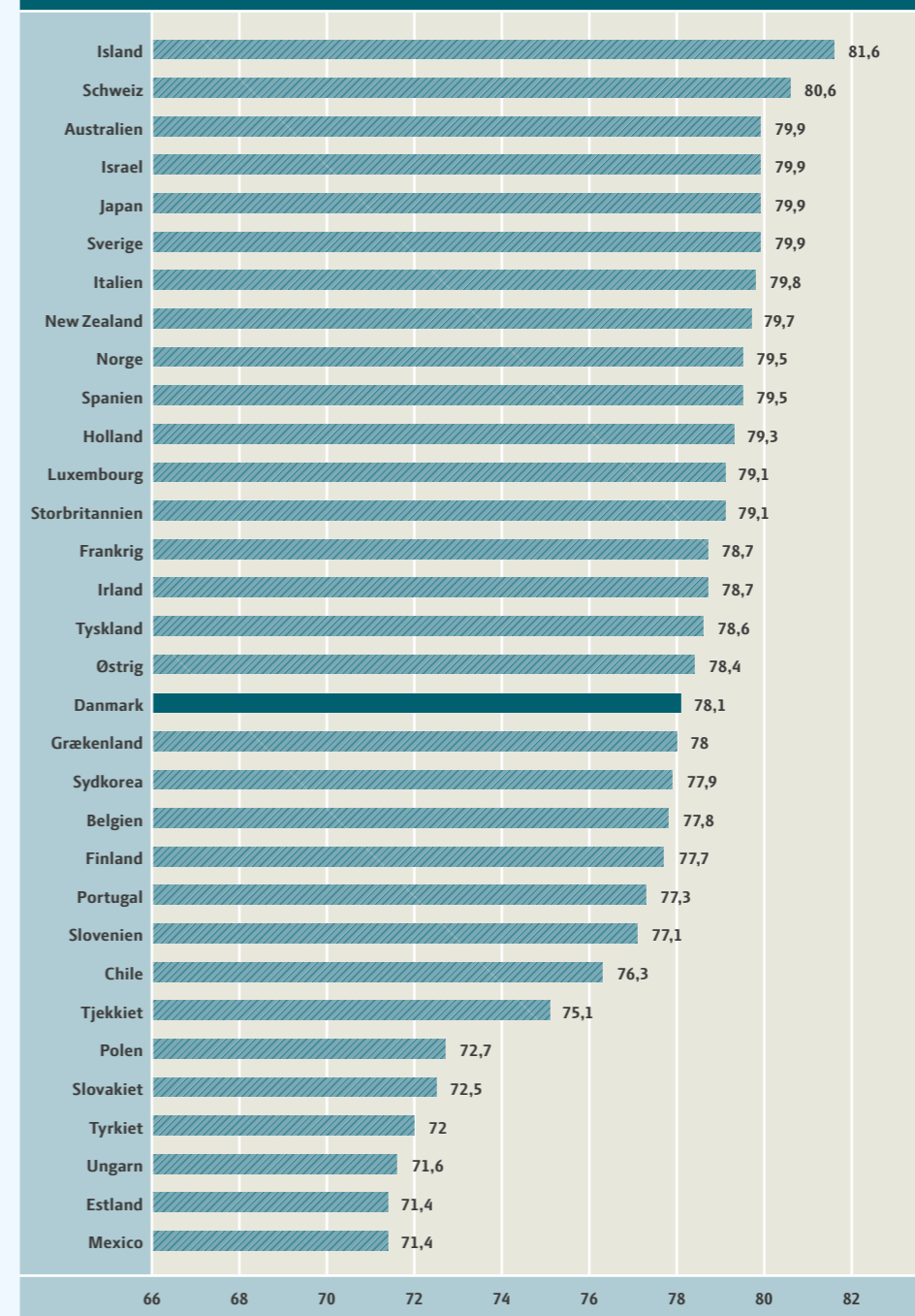
Figuren viser, at den forventede levealder for kvinder er langt under lande, som vi normalt sammenligner os med.

Kilde: OECD, stats.oecd.org, health, health status, life expectancy.

Den forventede levetid for danske mænd er **78,1** år.

Forventet levetid for mænd, 2012

Kilde: OECD, stats.oecd.org, health, health status, life expectancy.

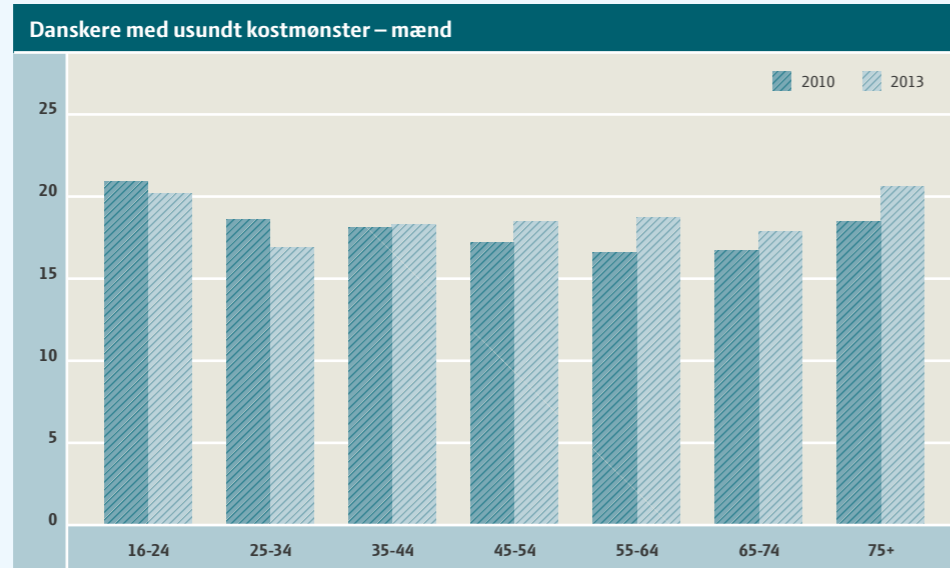
Figur 5.7 b
Forventet levetid for mænd, 2012.

Figuren viser, at den forventede levealder for mænd er langt under lande, som vi normalt sammenligner os med.

Antallet af både mænd og kvinder med et usundt kostmønster er voksende.

Figur 5.8 a
Danskere med usundt kostmønster – mænd.

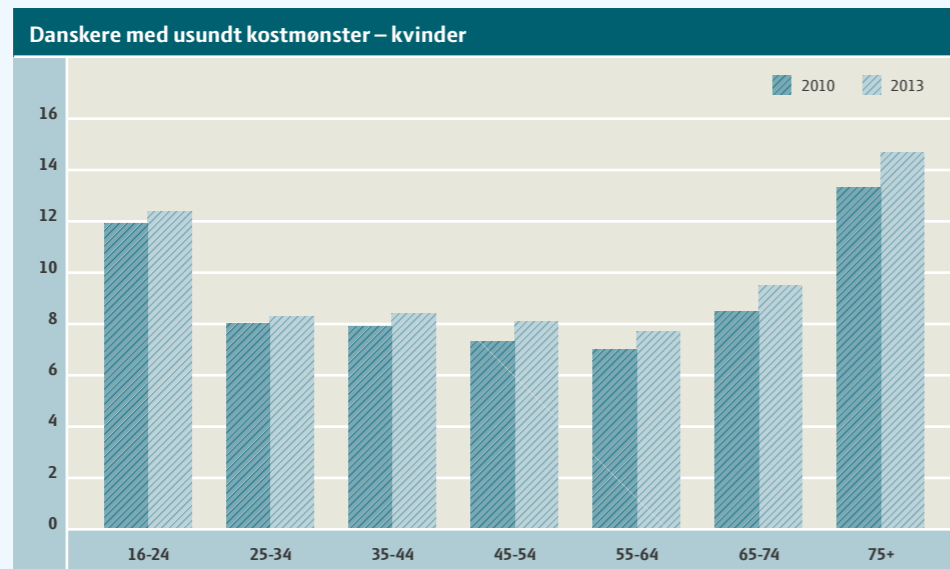
Figuren viser, at antallet af danske mænd med et usundt kostmønster er voksende for de fleste aldersgrupper.

Anm.: Med "usundt kostmønster" menes et lavt indtag af frugt, grønt og fisk samt et højt indtag af mættet fedt.
Kilde: Sundhedsstyrelsen 2014, "Danskernes sundhed. Den nationale sundhedsprofil 2013".

Figur 5.8 b
Danskere med usundt kostmønster – kvinder.

Figuren viser, at andelen af kvinder med et usundt kostmønster er voksende for alle aldersgrupper.

Anm.: Med "usundt kostmønster" menes et lavt indtag af frugt, grønt og fisk samt et højt indtag af mættet fedt.
Kilde: Sundhedsstyrelsen 2014, "Danskernes sundhed. Den nationale sundhedsprofil 2013".

Mere end **2.000** børn deltog på en Madskole i 2014.

År	Madskoler	Etniske Madskoler	Ungdomsmadskoler	I alt	Børn, ca.
2004	6	-	-	6	100
2005	36	-	-	36	600
2006	49	1	1	51	1.000
2007	44	6	2	52	1.000
2008	60	9	2	71	1.200
2009	73	12	2	87	1.300
2010	68	13	3	84	1.300
2011	72	15	2	89	1.300
2012	98	4	2	104	1.600
2013	127	3	3	133	2.300
2014	119	2	4	125	2.000
I alt	752	65	21	838	13.700

Anm.: Tallet for 2014 inkluderer ikke efterårferien, hvorfor tallet må forventes at være højere.
Kilde: Landbrug & Fødevarer.

Tablet 5.2
Antallet af madskoler i Danmark.

Tabellen viser, at et stadig større antal børn deltager i en Madskole og dermed har mulighed for at lære om kost og motion.

Tabel 6.1

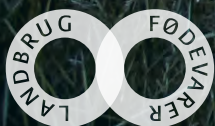
Nøgletal for udviklingen i dansk landbrug.

Tabellen viser de vigtigste nøgletal for udviklingen i fødevareklyngen.

Nøgletal for udviklingen i dansk landbrug							
	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Antal landbrugsbedrifter	50.069	43.415	41.384	42.099	40.660	39.930	38.829
Landbrugsareal, 1.000 ha	2.676	2.668	2.624	2.646	2.640	2.645	2.628
Gns. bedriftsstørrelse, ha	53	63	65	65	65	66	68
Beskæftigelse - Primærjordbrug	76.000	71.000	69.000	67.000	65.000	66.000	68.000
- Forarbejdning og forædling	65.000	61.000	58.000	54.000	52.000	51.000	50.000
- Afledte erhverv	59.000	56.000	58.000	51.000	51.000	51.000	51.000
Fødevareerhvervet i alt	199.000	189.000	185.000	173.000	168.000	168.000	169.000
Heraf lønmodtagere	150.781	145.270	142.549	133.918	129.038	130.769	133.421
Fødevareerhvervets andel af beskæftigelsen i pct.	7	6	6	6	6	6	6
Bruttoinvesteringer, mio. kr.	10.847	15.043	15.720	7.479	6.486	6.271	-
Antal kvægbesætninger	6.626	14.974	13.396	13.576	13.387	12.651	12.477
Antal svinebesætninger	9.015	5.819	5.041	5.068	4.642	4.181	3.861
Antal malkekøer, 1.000 stk.	564	558	563	568	565	587	582
Antal svin, 1.000 stk.	13.534	12.738	12.369	13.173	12.938	12.331	12.076
Korn i pct. af landbrugsareal	56	56	56	56	56	57	55
Rodfrugter i pct. af landbrugsareal	3	3	3	3	3	3	3
Græs i pct. af landbrugsareal	25	27	28	29	29	29	22
Handelsgødningsforbrug, kg pr. ha:							
Kvælstof	78	83	75	72	74	71	71
Kalium	24	22	10	16	17	16	16
Fosfor	6	5	3	4	4	5	5
Kornproduktion mio. ton	9	9	10	9	9	9	9
Mængdeindeks for den samlede landbrugsproduktion, 1980 = 100	150	154	156	156	158	158	162
Salgsprodukter i alt, mio. kr.	55.182	65.061	58.860	64.861	74.691	82.293	80.537
Animalske produkter, mio. kr.	36.730	39.871	37.232	41.798	47.563	52.424	50.894
Vegetabiliske produkter, mio. kr.	18.452	25.190	21.627	23.063	27.128	29.869	29.643
Landbrugsmæssige tjenester mv., mio. kr.	2.787	3.209	3.444	3.714	3.552	3.703	3.656
Forbrug i produktionen i alt, mio. kr.	41.940	55.050	50.100	52.718	58.324	60.567	61.267
Generelle driftstilskud, mio. kr.	6.988	7.742	7.508	7.313	7.435	7.493	7.113
Produktionsskatter, mio. kr.	1.016	1.081	1.171	1.272	792	861	1.041
Bruttofaktorindkomst, mio. kr.	22.135	18.420	18.420	24.740	26.665	33.122	26.724
Driftsresultat før renter, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	757	317	-47	749	861	1.307	1.150
Afkoblet støtte pr. heltidsbedrift		393	404	408	403	419	426
Nettorenteudgifter af landbrug, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	482	-1.321	-983	-1.007	-920	-889	-812
Driftsresultat, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	275	-636	-655	121	323	800	731
Fødevareklyngens eksport, mio. kr.	110.693	129.768	117.572	129.946	140.446	147.947	156.206
i pct. af den totale vareeksport	30	25	30	28	25	24	25
Aktiver i selveje, kontantværdi, mia. kr.	388	649	658	642	598	588	582
Gæld i pct. af kontantværdi	56	46	49	52	55	57	57
Forrentningsprocent på heltidsbrug	1,4	0,4	-0,9	1,7	2,1	3,6	3,0

Anm.: Beskæftigelsestal frem til og med 2009 er opgørelse fra den tidligere statistiske fordeling af fødevareerhvervet.

Kilde: Baseret på oplysninger fra Danmarks Statistik, IFRO og Landbrug & Fødevarer.

Landbrug & Fødevarer
Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141

E info@lf.dk
W www.lf.dk